

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
АЛИШЕР НАВОЙИ НОМИДАГИ ДАВЛАТ АДАБИЁТ МУЗЕЙИ

НОДИРА-КОМИЛА

(Иккинчи китоб)

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон
Миллий кутубхонаси нашриёти
Тошкент — 2004

84(59)1

Н73

Муҳаррирлар:

ВАҲОБ РАҲМОНОВ

Филология фанлари номзоди, доцент

ТЎХТАМИШ ТЎХТАЕВ

Нашрга тайёрловчилар:

МАҲБУБАХОН ҚОДИРОВА

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби

САИДБЕК ҲАСАНОВ

Филология фанлари доктори, профессор

Таржимон:

ОЛИМЖОН БЎРИЕВ

Н73

Нодира - Комила. 2-китоб /Муҳаррир:
Ваҳоб Раҳмонов; Сўз боши муаллифи:
Маҳбубахон Қодирова: Ўзбекистон Рес-
публикаси ФА; Алишер Навоий номидаги
Давлат адабиёт музейи.-Т.: Алишер Навоий
номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси
нашриёти, 2004.- 208 б.

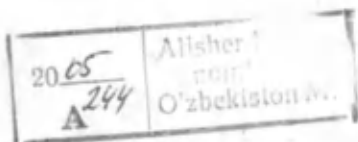
ББК 84(59)1

Ю 3 0887
291

№545-2004

© Алишер Навоий номидаги Давлат Адабиёт музейи, 2004 йил.

© Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2004 й.

Маърифатпарвар ўзбек шоираси Моҳларойимнинг Комила тахаллуси билан, ўзи тузган ўзбекча шеърларидан иборат Нодира-Комила девонининг наشري 2001 йилда амалга оширилган. Шоиранинг ушбу девони қўлёзмасига кирган Комила тахаллусли форс-тожик тилидаги янги шеърлари ўзбек тилига насрий таржима билан биринчи мартаба китобхонларга тақдим этилмоқда.

Комила, девон муруттаб сохтам,
Метавон гул чид аз ҳусни китоб.

Эй Комила, мен девон туздим,
Шу китоб ҳуснидан гул тера оласан.

ЯХШИ НОМ ДУНЁДА КИШИДАН ЭЗГУ ХОТИРА БЎЛИБ ҚОЛАДИ

Маърифатпарвар шоира Моҳларойим - Нодири бой ва сермазмун адабий мероси билан XIX аср мумтоз адабиётимиз равнақиға улкан ҳисса қўшган. Шоира юксак тафаккури ва қайноқ ижтимоий фаолияти билан давлат ва жамоат арбоби сифатида ҳам машҳур.

Шарқ адабиёти ва тилларини яхши ўзлаштирган Моҳларойим ўзбек ва форс-тожик тилларида Нодири, Комила ва Макнуна таҳаллуслари билан ижод этди.

Маълумки, китобхонлар шоиранинг ўзбек тилидаги шеърлари жамланган Нодири ва форс-тожик тилидаги шеърларидан иборат Макнуна девонларининг нашрлари билан танишдирлар. Узоқ изланишларимиз натижасида 80-йилларнинг охириларида Самарқанддан Комила таҳаллусидаги шоиранинг ўз қўли билан ўзбек ва форс-тожик тилларида жамланган яна бир девони аниқланди.

Ушбу девондаги ўзбекча шеърлар Истиқлолимизнинг ўн йиллиғига бағишланиб 2001 йилда «Нодири-Комила» номи билан нашр этилди.

Комила девонида шоиранинг ўзбек тилидаги шеърлари орасида радифлар билан жойлашган яна 90 та форс-тожик тилидаги шеърлари мавжуд бўлиб, булар 85 ғазал, 3 мухаммас, қасида, мусаддас ва Бедил ғазалига мухаммасдан иборат.

Шоира асарларини қиёсий ўрганиш натижасида Комила девонининг қўлёзмасига кирган 90 та форс-тожик тилидаги шеърларнинг 37 таси илгари нашр этилган Макнуна девонига киритилганлиги маълум бўлди (иловага қаранг), қолган 53 та форсий шеърлари ҳали ўқувчиларга маълум бўлмаган янги асарлардан иборат.

Макнуна девонига сўз боши ёзган номаълум шоир Нодири ғазалларининг фазилатларини қайд этиб, унинг даврида шеърят ривожланганлигини шундай таърифлайди:

Асоси иззату фазлу шараф марҳуми бунёдаш,
Саропо маънии лутфи накўй буда эҷодаш.

Ба андак рўз ҳосил кард ин фазлу маониро,
Намедонам чй хислат буд таъби худодоаш.

Чу меҳоҳя, ки аз фазлу камолаш боҳабар бошй,
Тааммул соз бар мазмуни шеъри табъи озодаш.

Яна:

Иқбол ёфт фаҳми маонй зи фитраташ,
Равнақ гирифт шеър ба давру замони ӯ.

Мазмуни:

Унинг ғазаллари иззат, фазл, шараф асосига қурилган
бўлиб,
Унинг ижодкорлиги бошдан-оёқ яхшилик ва тозаликдан
иборатдир.
У оз кунда шундай фазилатларни ҳосил қилди,
Худо берган табиатида қандай хислат борлигини билмай
қолдим.
Агар унинг фазилатларидан хабардор бўлишни истасанг,
Унинг озод табъидан пайдо бўлган шеърлари мазмунига
разм сол!

Яна:

Унинг зийраклигидан фаҳм ва мазмунлар иқбол топди,
Унинг даврида шеър ривожланди.

Ўзбек халқининг буюк алломаси Алишер Навоий ва Бедил
анъаналарига содиқ бўлган Нодира Шарқ мумтоз адабиёти бадий
тажрибаларидан ижодий фойдаланиб, унинг ҳаётбахш мавзуларидан
илҳомланиб, форс-тожик тилида баркамол асарлар яратди. Шоира:

«Аз китоби ишқ чандон дoston дорад дилам,
Дар ҳаҳон овозаи ин дostonам меравад».

Мазмуни:

«Ишқнинг китобидан дилимда дostonлар пайдо бўлди,
Энди менинг дostonимнинг овозаси бутун жаҳонга
кетади».

деганида ҳақли эди. Зеро, унинг асарларида севги ва садоқат, вафо ва
фидойилик, ҳамжиҳатлик, дўстлик каби олижаноб туйғулар
муҳассамлашган. Замонасидаги ҳақсизлик, уруш-талашларнинг
гувоҳи бўлган шоира юксак инсоний ғояларни куйлаш билан бирга

жамиятдаги салбий ҳолатларни қоралади. Ўз ватанининг гуллаб-яшнашини ўйлаган, халқининг маърифатли бўлишини орзу қилган ҳолда жаҳолатдан, риядан, адоватдан холи бўлган яхши кунлар хаёли билан яшади:

Саъй фармо, ки барояд ба некуй номат,
То бувад номи наку, ҳаст ба олам асарат.

Мазмуни:

Сен шунга ҳаракат қилгинки, яхшилик билан номинг
чиқсин,
Яхши ном дунёда кишидан эзгу хотира бўлиб қолади.

Ушбу ҳикматомуз сатрлар одабийлик шиорини бутун умри давомида авайлаб-асраган, яхшилик, маърифат сари интилган, эзгу мақсадлар билан ҳаётга зийнат бахш этган севиқли шоирамизнинг Нодира-Комила девонига муҳрланган ўчмас лавҳалардир.

Бу асар ҳурматли китобхонларга Комила қўлёзма девонига кирган форс-тожик тилидаги ғазалларнинг насрий таржимаси билан Нодира-Комила нашрининг иккинчи китоби сифатида тақдим этилмоқда.

Ушбу асарни нашрга тайёрлашда яқиндан ёрдам берган Ўзбекистон Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги Адабиёт музейининг раҳбарияти, таржимонлар Олимжон Бўриев, Ҳалима Мухторова ва ҳомийлик қилган идораларга ўз миннатдорчилигимизни билдирамыз.

Маҳбубаҳон Қодирова.

Ҳамди он ҳолиқи халақал арзу само,
Кардам суҳан ба номи худованд ибтидо.

Халлоқи бемисол, худованди лоязол,
Маъбуди зулҷалолика алҳамду сано.

Он соней, ки кард ишорат ба кофу нун,
Мулку малак зи нашъаи он амр шуд бино.

Бар Нӯҳ аз талютуми тӯфон наҷот дод,
Шуд қавми ӯ ҳалок ба амвочи ибтило.

Фармони ӯ зи санг баровард ноқаро,
То халқро ба даъвати солиҳ кунад нидо.

Дар маърази сиёсати ҳасмони тира дил,
Чуби асо ба дасти Калим аст аҷдаҳо.

Шуд гулситон шарораи Намруд бо Халил,
То хотири мубораки ӯ гашт пур сафо.

Бар торами сипехр Масеҳо ниҳода пой,
Аз файзи номи хоси худованди зулғало.

Иқболи дастгоҳи Сулаймон ба ҳукми ўст,
Ҳудхуд расонд муждаи Билқис аз Сабо.

Рӯзе, ки захми арраи душман ба фарқи ӯ,
Ғофил набуд як нафас аз зикри Зикриё.

Он хотаи Расул, ки ду олам туфайли ўст,
Дар орзуи уммати ӯ низ анбиё.

Шоида буд хилъати лавлок дар бараш,
Шуд суҳбати рисолати ӯ тоҷи ҳал ато.

Мозоғ сурмаест ба чашми сиёҳи ӯ,
Тоҳа тароз хилъати он шоҳи мучтабо.

Ёрони ӯ ки чор сутуни париатанд,
Бӯбакр буду Уммару Усмону Муртазо.

Асҳоби оли ӯ ҳама наҷми ҳидоятанд,
Ҳар як ба роҳи шаръи Набӣ буда раҳнамо.

Ё раб, ба ҳаққи оли Набӣ, пайравони ӯ,
Ё раб, ба ҳаққи ҷумла шаҳидони Қарбало.

Ё раб, ба ҳаққи Аҳмади Мухтору оли ӯ,
Бахшой ҷурми банда ба алтофи кибриё.

Бошад, ки эҳтиёҷи ду олам раво кунӣ,
Аз дарғаҳи ту Комила дорад умедҳо.

Мазмуни:

Еру осмону борлиқни яратган худога ҳамдлар бўлсин,
Худованд номи билан сўзимни бошладим.

Бемисол яратувчисан абадий парвардигор,
Сен улуг яратувчисан, яккаю ягонасан, сенга мақтовлар
бўлсин.

У яратувчи кофу нун («ن» «ك»)га ишора қилган заҳоти
Фаришталар, мулку бойликлар унинг амри билан бино
бўлди.

Нўҳга тўфон балосидан нажот бердинг, унинг уммат
(қавм)ларини
бало тўлқинига учратиб ҳалок қилдинг.

Сенинг фармонинг билан туя тошдан чиқди, токи набий
халқни тўғри динга даъват этиб нидо қилгай.

Ўзининг яратувчилигини фаҳмсиз бадхоҳларга намойиш
қилишда
Мусо пайғамбарнинг қўлидаги ҳасса чўпи аждаҳо бўлди.

Иброҳим пайғамбарни шоҳ Намруд ўтга ташлаганда, гулхан
гулшанга айланиб,
унинг муборақ хотири нурли бўлди.

Масиҳо (Исо) осмон гумбазига оёғини қўйиб,
Худонинг муборақ номидан файз топиб юксалган.

Сулаймон бойлиги-ю иқболи унинг ҳукмидадир,
Худҳуд (попишак) қуш Сабо шаҳридан Сулаймонга Билқис
хабарини етказди.

Душман арраси унинг бошқини кесаётганида ҳам Зикриё
Худонинг номини тилга олишдан бир нафас тўхтамади.

Икки олам унинг туфайли яратилган Муҳаммад пайғамбар
набийларнинг охиргисидир.
Бошқа пайғамбарлар унга уммат бўлишни орзу қиладилар.

Унинг танига кийган пайғамбарлик либоси ўзига ярашади,
Худонинг қосиди пайғамбарнинг бошида мушкулкушо тож
бор эди.

Унинг қора қўзларида мозоғ қўзининг сурмаси бор,
У шоҳнинг либослари ғоят бебаҳо эди.

Унинг дўстлари шариатнинг тўрт устунидирлар:
Абу Бакр, Умар, Усмон ва сараланган Али эдилар.

Унинг яқинлари, қариндош-уруғлари йўлчи юлдузлардир,
Ҳар бири шариат йўлида йўлбошчи эдилар.

Эй Худо, пайғамбар ва унинг издошларининг ҳурмати
учун,
Эй Худо, Карбалодаги барча шаҳидларнинг ҳаққи-ҳурмати
учун,

Эй Худо, Аҳмади Мухторнинг уруғ-аймоғлари ҳаққи учун,
Кибриёлик лутфинг билан бандаларингнинг гуноҳини
кечир.

Иложинг бўлса, уларни икки оламда ҳам ҳожатларини раво
қилгин,

Сенинг даргоҳингдан Комила қўп умидвордир.

Эй шамсаи ливоят меҳрест оламоро,
 Ҳар шуққааш навишта дебоҷаи фатаҳно.

Олам туфайли мўят, кавнайн маҳви рўят,
 Чуз ту касе набошад мақсуди дину дунё.

Меҳмони лима Аллоҳ дар базми қобу қавсайн,
 Пироҳани қум хонад аз чобуксавори асро.

Мифтоҳи кунту канзан ҳақ дода дар кафи ту,
 Бар муфлисони уммат кардӣ ту ошкоро.

Аз тоби меҳри рўят гул дар фироқ нишаста,
 Дар иштиёқи мўят сарғашта мушки соро.

Рўзе, ки килки қудрат тавқини кунфигун зад,
 Номи туро навишта дар пештоқи Ҳазро.

Чуз очизи ба маҳшар аз Комила чи ояд,
 Бикшо лаби шафоат дорӣ ту қурби мавло.

Мазмуни:

Эй байроғинг ҳилпираши оламини ёритган қуёш,
Қаламинг битган ҳар сўз кашфиётлар дебчасидир.

Сочинг туфайли олам яратилди, юзингдан икки жаҳон
(маҳв) ҳайратда,
Дину дунёнинг мақсади сендан бошқа эмас.

Аллоҳнинг нури икки олам бозмида ҳам
доноларга оёққа тур, деб етиб борадиган моҳир
чавандоздир.

Хазиначилар калитини Ҳақ сенинг қўлингга берган,
Камбағал умматларингга сен уни ошкор қилдинг.

Юзларинг қуёшидан гул надоматда қолиб,
Сочинг иштиёқида мушки анбар сарсондир.

Қудрат қалами ул кун бунёдкорликда тилга кирганда
Сенинг номингни кўк осмон пештоқига ёзди.

Ожизликдан бошқа охирабда Комила не қилгай,
Шафоатга тилингни оч, сен Аллоҳга яқинсан.

Интизорам бо ту, эй сарви хиромонам, биё.
Чон ба каф истодаам, бархез, чононам, биё.

Чанд аз нозу тағофул тунд меронӣ саманд,
Мардумӣ кун: пой неҳ дар чашми ҳайронам, биё.

Субҳи васли ман зи хуршеди ҷамолат нур дошт,
Шоми ҳичрон тира шуд, эй моҳи тобонам, биё.

Бе ту дар кунҷи надомат дарди ҳичрон мекашам,
Вораҳон, эй сарвиноз, аз дарди ҳичронам, биё.

Чашми хоболуди ман роҳат надорад бе рухат,
То биёсояд даме мижгон ба мижгонам, биё.

Эй баҳори ноз, чун гулҳои боғ, аз рафтанат,
Чок-чок аст аз гиребон то ба домонам, биё.

Сарви дилҷӯят гар аз гулзор домон мекашад,
Дар риёзи ҷӯйбори дида биншонам, биё.

Чашми ҳайронам пари товус иншо мекунад,
Ҳамчу гул бепарда, эй рашки гулистонам, биё.

Бе ту мерезад зи мижгон ашқи ҳасрат Комила,
Ҳоки поят ғутиёи чашми гирёнам, биё¹.

Мазмуни:

Эй сарви хиромоним, мен сенга интизорман, кел!
Эй жононим, жонимни кафтимда тутиб турибман, кел!

Қачонгача нозу тағофул билан отингни қамчилаб ўтиб
кетасан,
Кел, одамгарчилик қилиб ҳайрон кўзларимга оёғингни
қўй!

Висол тонгим жамолинг қуёшпидан нурли эди,
Ҳижрон шомим қорайди, эй ойюзлигим, кел!

Сенсиз ҳасрат-надомат бурчаида ҳижрон дардини
тортаман,
Эй сарвинозим, бу ҳижрон дардидан мени озод қилгил,
кел!

Сенинг юзингсиз бу уйқусираган кўзларимда роҳат йўқ,
Киприкларим юмилиб бир нафас дам олсин, кипригим
узра кел!

Эй ноз баҳори, сен кетганинг учун қўйлагим ёқамдан
этагимгача
боғ гуллари янглиғ чок-чок бўлди, кел!

Агар дилга ёқимли сарв қоматинг гулзордан этак тортар
экан,
Кўзим боғининг ариқчаси лабига ўтқазай, кел!

Ҳайрон кўзларим товус парининг нишонасидир,
Эй гулистоним рашки, гул каби бепарда, кел!

Сенсиз Комиланинг кўзидан ҳасрат ёши оқмоқда,
Гирён кўзимнинг ёши аёғинг тупроғига тўтиё бўлсин, кел!

Эй сарвиноз, тунд марав, суй ман биё,
Доғи дилам шукуфта, ба сайри чаман биё.

Мавзунқадон ба тарфи чаман карда анҷуман,
Эй сарви хушхиром, дар ин анҷуман биё.

Шуд дар раҳи ту дидаи канъониён сафед,
Аз Мисри ноз, Юсуфи гулпираҳан, биё.

То чанд талхком ба ҳаҷри ту зистан?
Шаҳдам чашон аз он лаби шаккаршикан, биё.

Оинаи ҳаёл ба сайқал расондаам,
Дар интизорам, эй санами сиймтан, биё.

Фориғ нишин ба булбулу гўй дар ин чаман,
Кай гуфтамат ба сўҳбати зоғу заған биё?

Биншин ба чашми Комилаву тарки ноз кун,
Чун мардумони хонанишин дар ватан, биё².

Мазмуни:

Эй сарвиноз, аччиғланиб кетма, мен томон кел,
Дилим доғлари гулдек очилди, бу чаман сайрита кел.

Қадди-қомати келишган гўзаллар чаманда мажлис
қурганлар,
Эй хушхиром сарв, шу мажлисга кел.

Йўлингга кўзларимиз канъонлик Яъқуб кўзидек
интизорликда
оқарди, эй гулкўйлаклигим, Юсуф каби ноз Мисридан
кел.

Қачонгача ҳажринг аччиғлиги билан ҳаёт кечираман,
У шакар лабларингдан бир бол тотитмоқ учун кел.

Хаёл ойинасига сайқал бердим,
Эй кумуш танли гўзалим, интизорман, кел.

Булбул, тўтиларнинг овози билан бу чаманда фароғат
қилиб ўтир,
Зоғу зағанлар суҳбатига кел деб айтганим йўқ-ку!

Комиланинг кўзи устида ўтиру нознинг таркини қил,
Худди ватанида тургун бўлиб ўтирган мардумлардек, кел!

Бету месӯзад дили вайрони мо,
Пой неҳ дар дидаи ҳайрони мо.

Чайби чони мост дар дасти ғамат,
Ваҳ, чӣ меҳаҳад ғамат аз чони мо!

Чун гули салбарг дар боғи чунун
Аз гиребон чок то домони мо.

Мо кабоби оташи ишқи туем,
Мечакад хуноб аз миҷғони мо.

Қиссаи Фарҳоду Мачнун нусхаест
Аз варақҳои гули девони мо.

Авҷи истиғно мақоми нози ўст,
Кай расал дар гўши ў афғони мо?

Комила, чон додану сар бохтан,
Камтарин бозист дар майдони мо³.

Мазмуни:

Бизнинг вайрон кўнгулларимиз сенсиз ўртанади,
Ҳайрон кўзларимизга қадам қўй.

Жонимиз ёқаси ғаминг қўлида, ажабо, бу ғаминг
жонимиздан нима истар экан?

Жунун боғида атиргулдек ёқамиз этагимизгача
чокдир.

Биз сенинг ишқинг ўтининг кабоби,
Киприкларимиздан хуноб (сел)имиз тўкилмоқда.

Фарҳоду Мажнун қиссаси бизнинг девонимиз гулли
варақларидан бир нусхадир.

Нозининг мақоми-истигно авжидир, афғонимиз
унинг қулоғига қандай етсин.

Комила, жон бермоғу бош йўқотмоқ,
биз учун бу ўйин, камтарин бир йўқотишдир.

Бегонаро чӣ суд зи пайғоми ошно?
Дилро ҳузур мерасад аз номи ошно.

Ҳарчанд масти бодаи бегонагӣ шудӣ,
Санги ҷафо мазан, мапикан ҷоми ошно.

Сайди каманди ҳилаи бегонагон машав,
Гар мурғи зиракӣ, макун аз доми ошно.

Дорӣ ҳавои улфати бегонамашрабон,
Оҳӯи ҷашми ту напавад роми ошно.

Хуршеди ман, зи хона ба вақти саҳар барой,
Машғалфуруз шав ба лаби боми ошно.

То сими соидат нашавад з-остин бурун,
Кай пухта мешавад тамъаи хоми ошно?

Доғи вафо, зи Комила, ҳаргиз намеравад,
Оғози дӯстӣ бувад анҷоми ошно⁴.

Мазмуни:

Ошнонинг каломи дарагидан бегонага нима фойда?
Ошнонинг номидан дилга ҳузур етади.

Бегоналик бодасидан ҳар қанча маст бўлсанг ҳам,
жафо тоши билан ошно жомини уриб синдирма.

Бегоналар ҳийласининг камандига илинма, зийрак
қуш бўлсанг, ошно тузоғини узма.

Сенда бегона мазҳабларга улфат бўлиш ҳаваси
бор, кўзинг кийиклари ошнога ром бўлмайди
(ўрганмайди).

Эй қуёшим, саҳар вақтида уйингдан чиқиб ошно
томи лабига шуъла ташла.

Кумуш билакларинг енгидан чиқмагунча ошнонинг
хом тамаи пишмайди.

Комиладан вафо доғи ҳеч қачон кетмайди,
Дўстликнинг бошланиши ошноликни охирига етказди.

Дар соғари саҳбо набувад мавҷи маи ноб,
Аз партави ҳусни ту дили оина шуд об.

Қуллоби сари зулфи ту шуд доми раҳи дил,
Афтода маро моҳии дил дар хамаи қуллоб.

Кай мешунавад гӯши ту афсонаи ошиқ,
Чашмони сияҳмасти туро бурда шакархоб.

То қибланамо гашт ҷамоли ту ба зоҳид,
Ҳам гашта ба таъзими ду абруи ту меҳроб.

Моро ба дари пири муғон бурда ҳаёлат,
Э вой, ки мо бо ту чӣ гӯем дар ин боб.

Шуд фикри ту ғаввос ба даръёи маонӣ,
Дурҳои каломи ту бувад гавҳари ноёб.

Мағзор агар домани фурсат ба каф ояд,
Нақд аст туро чинси вафо Комила дарёб⁵.

Мазмуни:

Май косасидаги тўлқинланиб турган тиниқ май эмас,
балки ҳуснинг ёлқинидан дили эриб сув бўлиб кетган
ойинадир.

Зулфинг учидаги гажак қармоқлари дил йўлига
қўйилган тузоқ бўлиб, бизнинг дилимизнинг балиғи
ўша қармоққа илингандир.

Сенинг қулоғинг ошиқ афсонасини қачон эшитар экан,
маст қаро кўзларингни уйқу элитган.

Жамолинг зоҳидга қибладек кўринган вақтда у икки
қошинг таъзимига меҳроб эгилади.

Хаёлинг бизни майхона эшигига олиб борди, бу ҳақда
сента ҳеч нарса дея олмаслигимиздан вой!

Фикринг маънолар дарёсига ғаввосу, сўзинг инжулари
ғавҳари ноёбдир.

Фурсат этаги қўлингта етса уни қўйиб юборма,
сенинг вафо матоинг нақддир, Комила бунинг билгин!

Дар хонақоҳи майкада роҳи худо талаб,
Аз ҳар даре, ки файз расад, муддао талаб.

Аз дайр ҷилваҳои ҷамолаш суроғ кун,
Дар Каъба аз таҷаллии меҳраш сафо талаб.

Дарди ту бедавост ба ҳар ҳол аз ҳаким,
Ҷаҳде намо, ба фикри илҷаш даво талаб.

Аз дарғаҳи карим касе ноумед нест,
Баҳри дили шикастаи худ, мӯмиё талаб.

Ин ҳафт осие, ки ба чарханд рӯзу шаб,
Ҳар рӯза ризқи хеш аз-ин осие талаб.

Хоҳи, ки бо ту даст диҳад пойбӯси ӯ,
Имдод аз шафоати ранги ҳино талаб.

Дар дидаи ту нури басират шавад фузун,
Бар ҷашми хеш сурма аз он хоки по талаб.

Ҳарчанд сели ашки ту таскинпазир нест,
Эй ҷашми ман, зи хоки дараш, тӯтиё талаб.

Тири дуои ҳокнишинон иҷобат аст,
Мо очизем, Комила, аз мо дуо талаб.

Мазмуни:

Эй майхўр, масжидда худонинг йўлини тут,
Ҳар эшикдан файз етса, тилагингни тила.

Дунёдан жамол жилваларини сўроқ қилма,
Қаъбада қуёш нурларидан сафо тилагин.

Сенинг дардинг бедаводир, ҳақимдан бир илож қилиб
Ўзингга даво тилагин.

Саховатли даргоҳдан ҳеч ким ноумид эмасдир,
Сен ҳам ўзингнинг шикаста дилинг давосига мўмиё
тилагин.

Бу етти осмонки кеча-кундуз айланмоқда,
Ҳар кун бу тегирмондан ўз ризқингни тилагин.

Агар оёғини ўпмоққа сенга йўл берса,
Унинг ҳинси ранги шарофатидан мадад тилагин.

Сенинг кўзларингда басират нури ортиб кетса,
Унинг оёғи тупроғидан сурма тилагин.

Эй кўзларим, сенинг ёшларинг қанча таскин бермасин
унинг эшиги тупроғидан тўтиё тилагин.

Бенаволар дуоси албатта ижобат бўлмай,
Биз ожизмиз Комила, биздан дуо тилагин.

Аз фикри он қад в-аз ёди он лаб,
Доранд афғон тифлони мактаб.

Дар авҷи давлат аз бурҷи шоҳӣ
Гардида толеъ фархунда кавкаб.

Шуд ҷому мино сармояи мо,
Мо ошиқонем, ин аст машраб.

Ҷоно, ба зоҳир мо аз ту дурем,
Ҳастӣ ту наздик аз наҳну ақраб.

Зулфи сиёҳат, рӯи ҷу моҳат,
Шуд дастгоҳат аз рӯз то шаб.

Бе моҳи рӯят дар қайди ҳичрон,
То чанд дорам дилро муаззаб.

Аз шавқи ҷонон дар пеши ағър,
Зинҳор макшой, эй Комила лаб.

Мазмуни:

Қоматинг фикри-ю, лабинг ёдидан мактаб болалари
афғон қилади.

Давлат осмонида шоҳлик буржидан бахт
юлдузи чиқади.

Сармоямиз шиша билан жомдир, ошиқлармиз, бизнинг
дину мазҳабимиз шу!

Эй жонон, кўринишда биз сендан узоқ бўлсак ҳам,
лекин сен бизга «наҳну ақраб»дан ҳам яқинроқсан.

Сенинг қора зулфинг ва ой юзинг эртадан кечгача
дастгоҳинг (хуснда бойлигинг)дир.

Сенинг ой юзингсиз ҳижрон тузоғида қачонгача
дилимни азоблайман.

Эй Комила, ағёрлар олдида жононнинг шавқидан
зинҳор оғиз очма!

Бас, ки дар даръёи ҳастӣ нест об,
Ғарқай ваҳмем дар баҳри сароб.

Мекашам чун субҳу шабҳо интизор,
То бурун ояд зи машриқ офтоб.

Аз гулоби шиша кардам имтиёз,
Гул шуда аз шарми дидори ту об.

Сархушам ҳар шаб зи хуноби ҷигар,
Ғайр пиндорад, ки менӯшам шароб.

Нашъаи ҷоми муҳаббат дигар аст,
Мастии саҳбо бувад по дар рикоб.

То шудам дар баҳри ҳиҷрон нохудо,
Киштии ман вожгун шуд чун ҳубоб.

Хобро дури мабод аз наргисат,
Варна хоҳад кард олабро хароб

То гили соғар ба каф ояд маро,
Аз дари майхона ҷустам фатҳи боб.

Комила девон мураттаб сохтам,
Метавон гул чид аз ҳусни китоб.

Мазмуни:

Бу борлиқ дарёси сувсиз (қуп-қуруқ) бўлганлиги сабабли сароб денгизда ваҳмга ғарқ бўлганмиз.

Машриқдан қуёшим чиқармикан деб, кечалари тонг каби интизорлик тортаман.

Гулоб шишасидан имтиҳон қилиб билдимки, гул сенинг юзингдан уялиб сув бўлган экан.

Мен ҳар дам жигар қонидан мастману бошқалар мени май ичади, деб гумон қиладилар.

Муҳаббат жомининг нашъаси бошқача, май мастлиги эса, узангига қўйилган оёқ каби (вақтинча)дир.

Ҳижрон денгизда кемачи бўлганимда, кемам сув устидаги қўпик сингари тўнтарилди.

Кўзларингдан уйқу узоқлашмасин, йўқса оламни хароб қилади.

Лоақал май лойқаси қўлимга тегармикан, деб майхона эшигидан кушойиш истадим.

Эй Комила, мен девон туздим,
шу китоб ҳуснидан гул тера оласан.

Во ҳасрато, ки хисрави олиҷаноб рафт,
Гӯё, ки аз сипеҳр камоли офтоб рафт.

Он навниҳоли боғи вафо хуррами надид,
Аз бўстони даҳр ба аҳди шабоб рафт.

Дар гӯши ӯ расад чу гулбонги «Ирҷии!»
Дар қурби зулҷалол ба чандин шитоб рафт.

Чун буд ташна коми зулоли висоли ӯ,
Кавсар ҳаёл кард ба завқи сароб рафт.

Тӯфони гиръа шӯр баровард аз ҷаҳон,
Дар фурқаташ зи дидаи аҳбоб об рафт.

Роҳат надид як нафас аз ҷаври рӯзгор,
Ваҳшатсавор омаду по дар рикоб рафт.

Яъне ҳанӯз ҷои иқомат накарда гарм,
Аз базм чун сипанд ба сад изтироб рафт.

Аз рафтани ту хонаи дилҳо хароб шуд,
Дар рӯзгори аҳли вафо инқилоб рафт.

Оҳе кашида, Комила, фарёд мекунам,
К-он сарви хушхиром зи дайри хароб рафт.

Мазмуни:

Во дариғким, олижаноб поҳ оламдан кетди,
худди осмондан етук қуёш ботгандек, кетди.

У навниҳол вафо боғидан хуррамлик кўрмасдан
Бу даҳр бўстонида йигитлик чоғида кетди.

Унинг қулоғига юқоридан ёқимли «Қайтгин!» овози
эшитилган заҳоти
у буюклик олдига шитоб билан кетди.

У мусофир висол сувиға ташна бўлагани учун
кавсар ҳаёлида шароб завқи билан кетди.

Унинг фурқатида дўстлари фиғон чекиб йиғлаганидан
жаҳонда нолаю кўз ёшидан тўфон кўтарилди.

Тириклик тапшвишида бир лаҳза роҳат кўрмай
оламға отлиғ келиб, оёғи узангида кетди.

Ҳали ўз қасрига муқим бўлмасдан, исирикдек
базмдан юз изтиробда тутаб кетди.

Сенинг кетишинг юракларни вайрон қилди, сен
аҳли вафодорлар ҳаётида инқилоб ясаб кетдинг.

Бу хароба дунёдан дилбар севгилим кетди,
энди, Комила, оҳ тортиб афғон чекурман.

Ё раб, он шамъи шабистонам кучост?
Офтоби рӯзи ҳичронам кучост?

Шоми ҳичрон кулбаи эҳзони ман,
Тира шуд, хуршеди тобонам кучост?

Мерасад имрӯз даврони фироқ,
Додхоҳам, шоҳи давронам кучост?

Чон ба каф овардаам бо сад ниёз,
Мекунам таслим, чононам кучост?

Шаҳриёри хешро гум кардаам,
Мӯри помолам, Сулаймонам кучост?

Меравад аз даст домони висол,
Ман намедонам гиребонам кучост?

Мерасад аз дур бӯи пираҳан,
Юсуфи Мисри ба Канъонам кучост?

Дар раҳаш чун соя гаштам поймол,
Ё раб, он сарви хиромонам кучост?

Лашкари ғам тохт бар дил, Комила,
То кунад имдод, султонам кучост?

Мазмуни:

Эй тангри, бу қоронғи тунимнинг чироғи қаерда-ю,
айрилиқ кунларимнинг қуёпи қаерда?

Ғамхона кулбам ҳижрон шои билан қоронғу бўлди,
у порлоқ қуёшим қаерда?

Бугун айлриқ даврони етмоқда, арзимни тингловчи шоҳи
давроним қаерда?

Юз илтижо билан жонимни қўлга олиб келдим,
топшираман, жононим қаерда?

Мен ўз шахриёримни йўқотиб, оёқ остида қолган
бир чумоли бўлдим, Сулаймоним қаерда?

Висол этаги қўлдан кетмоқда,
мен билмайман ёқам қаерда?

Кўйлак ҳили узоқдан келади, канъонлик Юсуф Мисрий
қаерда?

Унинг йўлида соядек оёқости бўлдим, эй тангри,
у сарви хиромоним қаерда?

Комиланинг дилини ғам лашкари босди
мадад қиладиган сулгоним қаерда?

Айш кун, васли ёр даргузар аст,
Бода паймо, баҳор даргузар аст.

Кори худро ба вақт бояд кард,
Фурсати рӯзгор даргузар аст.

Сабр кун, то фараҳ ба даст ояд,
Печутоби хумор даргузар аст.

Муждаи васл мерасад, инак,
Навбати интизор даргузар аст.

Эй фалак, бар шукӯҳи хеш маноз,
Ин ҳама гирудор даргузар аст.

Такъя натвон ба фурсати ҳастӣ,
Ҳамчу боди баҳор даргузар аст.

Комила ин ҷаҳон чу оина аст,
Ҳар кӣ гардад дучор, даргузар аст.

Мазмуни:

Айш-ишрат қилиб қол, ёрнинг васли ўтиб кетади,
май суз, баҳор ўтиб кетади.

Ишни ўз вақтида қилиш лозим, дунёдаги ҳар бир дам
ўтиб кетади.

Сабр қил, хурсандлик пайти ҳам етиб келади,
соғинчиликда қийналиш ўтиб кетади.

Ҳа-ҳу дегунча ёр васлининг хушхабари келиб қолади,
интизорликнинг навбати ҳам ўтиб кетади.

Эй фалак, ўз савлатингга бино қўйма! Бу
ҳукмронликлар ўтиб кетади.

Ҳаёт фурсатига ишониб бўлмайди, бу баҳор ели
каби ўтиб кетади.

Эй Комила, бу дунё мисли бир ойинадир, унга рўпара
келганларнинг ҳаммаси ўтиб кетади.

Шоҳиди ин анҷуман талъати зебои кист?
Нуқли маям дар назар лаъли шакарҳои кист?

Ҳайрати оинаам аз рухи маҳ талъатест,
Оҳи шарархези ман аз қади болои кист?

Бар раҳи меҳмони худ хона сафо медиҳам,
Нестам оғаҳ, вале хонаи дил ҷои кист?

Шоми сияҳ шамъсон оташи ҳайрат ба ҷон,
Сӯхта Маҷнунӣ ман аз ғами Лайлоӣ кист?

Ишқ ба ҷону ҷаҳон тобу таб андохта,
Варна дар ин анҷуман ин ҳама ғавғои кист?

Ҳоки раҳам дар назар, дар қалами кистам,
К-ин сари савдоиям зери кафи пои кист?

Гар накунад чашми ту ғорати сабру хирад,
Бурда зи каф нақди дил наргиси шаҳлоӣ кист?

Гар набувад зулфи ӯ силсилаи гарданам,
Ҳалқаи занҷири ман зулфи сумансоӣ кист?

Як нафас андешаи ғайр нагунҷад дар ӯ,
Хонаи оинаам, Комила, маъвоӣ кист?⁶

Мазмуни:

Бу мажлисининг маҳбуби кимнинг зебо юзидир?
Бу кўринишда шаробим газаги кимнинг шакар лабидир?

Ойинадек ҳайронлигим бир ой талъатли юзидандир,
Ўтли оҳ тортишим кимнинг хушқоматидандир?

Меҳмоним учун уйга зийнат бераман,
Лекин билмайманки, дил уйи кимнинг жойидир?

Қора кунларда шамъдек жонимда ҳасрат ўти,
Бу Мажнуним (жоним)нинг куймоғи қайси Лайли ғамидан
экан?

Ишқ жону жаҳонимга ўт қўйган, йўқса бу мажлисда
бунчалик ғавғо кимникидир?

Назарда кимнинг қадами остида тупроғман,
Бу савдойи бошим кимнинг оёғи остидадир.

Агар сенинг кўзларинг ақлу сабрни ғорат қилмаган бўлса,
Дил нақдини қўлимиздан олиб кетган кимнинг шаҳло
кўзларидир?

Унинг зулфи бўйнимнинг занжири бўлмаса,
Занжирим ҳалқалари кимнинг хушбўй зулфидир?

Бир нафас ҳам бошқаларнинг ҳаёли ситмайдиган
хонанинг ойинасиман, Комиланинг маъвоси қани?

То гаштам асири турраҳоят,
Афтода сарам ба зери поят.

Биншин ба назораи тамошо,
Дар манзари чашми мост чоят.

Оҳу сари худ зада ба саҳро,
Аз сунбули зулфи мушқсоят.

Бо ин ҳама нур моҳу хуршед,
Саргапта, чу зарра дар ҳавоят.

Имрӯз ба мулки фақр, эй шоҳ,
Зад навбати салтанат гадоят.

Чун оби равон вафо надорӣ,
Шустем ду даст аз вафоят.

Бо матлаби худ расид ҳар кас,
Аз файзи дари ҳарамсароят.

Гул пираҳани ҳаё дарида,
Аз накҳати домани қабоят⁷.

Аз Комила офият чӣ хоҳад,
Дар доми фироқ мубталоят?

Мазмуни:

Токи кокилларинг асири бўлдим, бошим оёғинг остига тушди.

Томоша қилиш учун кўз ўнгида ўтиргин, сенинг жойинг бизнинг кўзимиз пештоқидир.

Кокилинг хушбўйлигини сезгач, (ўз мушкidan уялиб), оху сахрога бош олиб чиқиб кетди.

Ою қуёш шунча нурли бўлишига қарамай, орзуйингда заррадек саргардондир.

Эй поҳ, бутун факр мулкида сенинг гадойинг салтанат ноғорасини чалди.

Сен оқар сувдек бевафосан, вафойингдан қўлимизни ювиб қўлтиғимизга урдик.

Ҳарамхонанг файзидан ҳар ким ўз талабига етди.

Сенинг тўнинг этагининг хушбўй ҳидидан гул ҳаё қўйлагини йиртди.

Сенинг фироқинг домига мубтало бўлган Комиладан қандай қилиб тинчлик-саломатликни истайсан?

Боз о, ки месӯзад дилам чун шамъи базм аз рафтанат,
Мушкил бувад чун бӯи гул аз хона боз оварданат.

Дар ишқ сар то пой худ чун шамъ бояд сӯхтан,
То андаке соқит шавад ҳаққи вафо аз гарданат.

Дилро ба ҳичрон сӯхтӣ дур аз висоли хештан,
Фардо, ки гардад мочаро, дасти ман асту доманат

Субҳ аз кадомин анҷуман масти маи ноб омадӣ?
Бӯи шароб ояд ҳаме аз нақҳати пирӯханат.

Мағзор дар боғи ҷаҳон доман ба дасти хору хас,
К-аз пардаҳои барги гул сад бор нозуктар танат!

Аз наргисат бодомро гул карда ҳайрат дар назар,
Оҳу нигоҳ омӯхта аз чашми шӯхи пурфанат.

Эй гавҳари яктои ман, аз баҳру кони кистӣ?
На дар Яман пайдо бувад, на дар Бадахшон маъданат.

Дар хонаи торики дил, эй ҷон сабурӣ пеша кун,
Шояд, ки партав афканад хуршеду моҳ аз равзанат.

Лаъли хамӯшат дар сухан хуни малоҳат рехтан,
Найрангу айёри бувад Комиларо дил бурданат.

Мазмуни:

Эй ёрим, яна қайтиб келки, кетишгиндан юрагим
базм шамъидек ёнмоқда, гул ҳидини қайтариб
бўлмаганидек, сени уйингдан қайтариб келиш мушкулдир.

Бир оз бўлса-да, гарданингдан вафо ҳақи соқит
бўлсин учун ишқда бошдан-оёқ шамъдек куйишинг керак.

Мени висолингдан узоқлаштириб, кўнглимни айрилиқ
ўти билан куйдирардинг, қиёматда қўлим этагингда
бўлади.

Қайси мажлислар тонг чоғида маст қайтдинг
кўйлагингдан май иси келиб турибди.

Жаҳон боғида ҳас-ҳашаклар қўлига этагингни тутқизма,
чунки баданинг гулнинг баргидан юз баробар нозикдир!

Кўзингга боқишдан бодом ҳайронликда қолди, оҳу ҳам
нигоҳ ташлашни сенинг жоду кўзларингдан ўрганган.

Эй ягона гавҳарим, қайси денгиз ва қайси
кандансанки, сен каби инжу на Яманда бор ва на
Балахшонда?

Эй жон, кўнглининг қоронғу уйида сабр қилиб
ўтиришни одат қил, бир куни кўёшу ой туйнукдан ўз
нурини сочса ажаб эмас.

Соқит лабинг сўзлашда малоҳат (лазизлик)нинг қонини
тўққан, Комила дилини олиб кетишинг найранг ва
айёрликдир.

Сўзам ҳама шаб бе рухат, аҳволи ман ин аст,
Хун гиря кунад чашму дилам, ҳоли ман ин аст.

Дар дил набувад ғайри ҳаёли сари зулфат,
Тўли амали риштаи омоли ман ин аст.

Ранге, ки ба рухсор намў буд, шикастам,
То сўи ту парвоз кунам, боли ман ин аст.

Файр аз руху зулфи ту шабу рӯз надонам,
Дар олами андеша маҳу соли ман ин аст.

Субҳи ту ҳумоюн буваду шоми ту фаррух,
Аз қоидаи рамзи вафо фоли ман ин аст.

Берун равад аз дил гираҳи риштаи оҳам,
Саргашта ба сони қаламам, ноли ман ин аст.

Ҳаргиз наравад доғи вафо Комила аз дил,
Дар ишқи ту таб дораму табҳоли ман ин аст⁸.

Мазмуни:

Юзингсиз тун бўйи куйиб чиқаман, аҳволим шудир, кўзу
кўнглим қон йиғлайди, ҳолим шудир.

Дилимда зулфинг хаёлидан бошқа нарса йўқ, етиб
бўлмайдиган умидларим риштаси шудир.

Юзимдаги жозибали рангимни ўчирдим, сен томонга
парвоз қилмоқ учун-қанотим шудир.

Зулфинг ва юзингдан бошқа кеча-кундизим йўқ, хаёл
дунёсидаги менинг ою йилим шудир.

Субҳингу шоминг муборак ва бахтлидир, вафо
рамлянинг қондасидан фолим шудир.

Дилимдан оҳимнинг тугунлик риштаси шундай чиқадики,
Мен саргардон гўё қамиш кабиман, бу оҳим менинг.

Вафо доғи Комиланинг дилидан қандай кетсин,
бу доғ сенинг ишқинг иситмасининг учигидир.

Ойна доғ аз ғами по ба замин ниҳоданат,
Карда ҳамӯш гунчаро лаб ба сухан кушоданат.

Бурда қарору хушро, рехта хуни ашки ман,
Омадану гузаштану рафтани истоданат.

Баҳри ҳалоки ошиқон расми паривашон бувад,
Сабру қарор бурдану ваъдаи васл доданат.

Нафси дағал, ту кистӣ, к-ин ҳама ноҳалаф шудӣ,
Модари даҳр мекашад ғусса зи ранҷи зоданат.

Субҳ ба базми майкашон маншаи инбисот шуд,
Пешӣ сабӯ, чу чоми май дар қадам уфтоданат.

Эй шаҳи маснади вафо, карда ғулом халқро,
Бандаи хеш кардану доғ ба дил ниҳоданат.

Ғолиясой мекунад Комиларо ба бӯи гул,
Гунчасифат зи пираҳан банди қабо кушоданат⁹.

Мазмуни:

Ерга оёқ қўйганинг сабабли ойна доғ бўлиб
қолди, сўзга лаб очишинг ғунчани гапиртирмай қўйди.

Келиб ўтиб кетишинг, юриш-туришинг, қарору хушимни
олиб, қон ёшимни тўқди.

Ошиқларни ҳалок қилиш учун васл ваъдасини бериб,
сабру қарорни олиб кетиш паривашлар расмидир.

Эй дағал нафс, сен кимсан ўзинг, ҳаммага
фарзандсан, сенинг туғилганингдан дунё онаси ғаму
ғусса тортади.

Тонгда май ичувчилар базмида май кўзачаси олдида
жом каби йиқилишинг хурсандчилик сабаби бўлди.

Эй вафо маснадининг шоҳи, халқни ўзингга қарам
қилиб, дилларига доғ туширишинг уларни сенга қул
қилиб қўйди.

Гул ҳидини тарқатиш учун ғунча каби тугмаларингни
ечишинг, Комила хотирини муаттар қилади.

Кор дигар, лофи чуръат дигар аст,
Мардро осори ҷиммат дигар аст.

Тоҷу тахту боргоҳу қаср нест,
Шоҳро асбоби давлат дигар аст.

То кунад арзи шукӯҳи карру фар,
Подшоҳиро аломат дигар аст.

Дар миёни ҷумлаи гарданкашон,
Рутбаи аҳли каромат дигар аст.

Шӯру ғавғои ҷунуни ман дигар,
Ғулғули рӯзи қиёмат дигар аст.

Нағмаи мутриб намеояд ба кор,
Лаззати оҳу надомат дигар аст.

Комила, теги забонам шӯъла зад,
Ҷавҳари шамшери ғайрат дигар аст.

Мазмуни:

Иш бошқа-ю, журъат ҳақида лоф уриш бошқача, мард кишига ҳиммат нишони бошқача.

Тоҷу тахт, боргоҳ, қаср шоҳликнинг асбоби эмас, шоҳнинг давлат асбоби бошқача.

Шоҳ ўзининг шон-шавкати кўрсатмоқчи бўлса, бунинг аломатлари мутлақо бошқача.

Барча итоатсизлар орасида, каромат аҳлининг мартабаси бошқача.

Жунунимнинг тўполон, ғавғоси бўлак, қиёмат кунининг ваҳимаси бошқача.

Чолғучиларнинг таронаси иш бермайди, оху надоматнинг лаззати бошқача.

Комила, тилимнинг тиғи ярқиради, ғайрат қиличининг жавҳари бошқача.

Фасли баҳор лолаву райҳон ғанимат аст,
 Бо булбулон ҳавои гулистон ғанимат аст.

Ҷонро нигоҳ дор, дар ин авҷуман ба ноз,
 Якчанд рӯз сӯҳбати ҷонон ғанимат аст.

Чун барқу бод мегузарад фурсати висол,
 Бо ошиқон карашмаи хубон ғанимат аст.

То тӯтиён чашми ҷаҳонбин шавад туро,
 Биншин, ғубори дарғаҳи султон ғанимат аст.

Аз дайру Каъба мешунавам равнақу сафо,
 Ислому куфру габру мусулмон ғанимат аст.

Соқӣ, ба дафъи ҳодиса дар базми рӯзгор,
 Ҷоме ба гардиш ор, ки даврон ғанимат аст.

Парвонаи ҷамоли бутон бош, Комила,
 К-имшаб ба базми ҷилва ҷароғон ғанимат аст¹⁰.

Мазмуни:

Баҳор фаслида лолаю райҳон ғаниматдир,
булбулларга гулистон ҳавоси ғаниматдир.

Жонингни сақла, бу анжуман билан фахрлан!
Жонон билан бир неча кун суҳбатлашиш ғаниматдир.

Ёр висолининг фурсати яшин ва шамолдек тез ўтиб кетади,
ошиқларга гўзалларнинг нозу карашмаси ғаниматдир.

Султон даргоҳининг губори ғаниматдир, ўлтир,
кўзингга жаҳонни кўрсатадиган сурма ўша губордир.

Бутхонаю Каъбадан софлик ва равнақ эшитаман,
Ислому куфру габру мусулмон ғаниматдир.

Эй соқий, рўзгор ҳодисаларининг дафъи учун май
жомини айлантир, шуг даврон ғаниматдир.

Эй Комила, санамлар жамолининг парвонаси бўл,
бу кечадаги жилва базмида шамълар ғаниматдир.

Чанд рӯз аст, ки маҳрум шудам аз назарат,
Аҳд кардам, ки дигар дур нагардам зи дарат.

То абад шамъи ҷамоли ту мунаввар бодо!
Боли парвона шавам, чарх занам гирди сарат!

Ҳомии халқи ҷаҳон бош, ки хайёти қазо,
Дӯхта рӯзи азал хилъати шоҳӣ ба барат.

Саъй фармо, ки барояд ба накӯй номат,
То бувад номи накӯ, ҳаст ба олам асарат.

Шаккари хони атои ту саломат бошад,
Медавад халқ магасвор барои шакарат.

Эй дили хаста, чаро аз дари шаҳ дур шудӣ?
Меравад хуни ҷигар шамъсифат аз назарат?

Назми ту, Комила, чун иқди Сурайёст ба чарх,
Муштарӣ гашт харидори ҳумоюнгуҳарат.

Мазмуни:

Бир неча кундурки, назарингдан маҳрум бўлдим, энди
эппитингдан узоқ кетмаслик учун аҳд қилдим.

Жамолинг пиамъи абадий ёруғлик сочиб турсин,
парвонадек қанот қоқиб, бошингдан айланай.

Жаҳон халқининг ҳомийси бўлгинки, қазо тикувчиси
азалдан шоҳлик кийимини қоматингга ўлчаб тиккандир.

Шунга саъйи ҳаракат қилгинки, яхшилик билан номинг
чиқсин, дунёда яхши ном-кишидан эзгу хотира бўлиб
қолади.

Караму эҳсонинг дастурхони саломат бўлса, халойиқ
пашшадек у шакарга югуради.

Эй хаста дил, нима учун шоҳнинг эшитидан
узоқлашдинг, памъ каби жигар қонинг кўз ўнгида
тўкилади.

Комиланинг назми гўё осмондаги тизилган Ҳулқар
юлдузидир, бу ҳумоюн гавҳарингга Зухра юлдузи ҳам
харидор бўлди.

То меҳр аз рухсори он гулпираҳан гул карду рехт,
Хуни ҳасрат аз рағи миҷғони ман гул карду рехт.

Лола рангин шуд зи доманаш ба ҳангоми хиром,
Тозарӯй бар руҳи гул дар чаман гул карду рехт.

Боғбони сунъ об аз ҷӯйбори лутф дод,
То зи нахли қоматаш себи зақан гул карду рехт.

Сурмагун чашме ба осори ҳаё то об шуд,
Шӯҳии чашми ғизолони Хутан гул карду рехт.

То ба ҳарф омад даҳони ғунчааш сӯи рақиб,
Дил ба ҷон омад зи рашкам аз даҳан гул карду рехт.

Дидам он Лайлинасаб, Мачнуниям шуд ошкор,
Сурати Ширин зи ёди Кӯҳкан гул карду рехт.

Ғам надорам Комила, аз мурдан, аммо меҳри ӯ,
Чашм то бастам, ба домони кафан гул карду рехт.

Мазмуни:

У гулкўйлакли жонон юзидан меҳр тўкилгач,
томирларим ва киприкларимдан ҳасрат қони тўкилди.

Хиром чоғида унинг этаги (шамолидан) лола ранг
олди, чаманда гул юзига ҳам тоза юзлик пайдо бўлди.

Табиат боғбонининг лутфу марҳамати ариғидан берган
суви билан унинг қомати ниҳолидан бақбақа олмалари
етилди.

Сурма ранг қаро кўзлари ҳаё асаридан ёшинқирагач
Хўтан кийиклари кўзида шўхликлар кўриниб йўқолди.

Унинг гунчадек оғзи сўзлаш учун рақиб томонига
очилганида дилу жоним рашкдан оғзимга келди.

Ул Лайлинасабни кўрдиму, Мажнунлигим ошкор
бўлди, Шириннинг сурати Фарҳоднинг ёдидан чиқиб
кетди.

Эй Комила, менинг ўлимдан ғамим йўқ, аммо кўз
юмишим биланоқ унинг меҳр-муҳаббати кафанимда
гуллаб, ўрнашиб қолади.

Хатти мушкин гулшани ҳусни туро танҳо гирифт,
Зулфи чин пероза бандад, дафтари дилҳо гирифт.

Зери гардун як дили ҳолӣ надидам аз тараб,
Субҳ хандон гашт, соқӣ бода аз мино гирифт.

Аз ҳадиси қоматат ҳар кас сухан оғоз кард,
Сарв аз хиҷлат саропо хилъати савдо гирифт.

Гавҳари мақсуд ҳосил аз суроғи Каъба нест,
Эҳтиёҷи хеш бояд аз дари дилҳо гирифт.

Муддате дил дар бари ман буд, дил он моҳро,
Кард ваҳшат аз ману дар кӯи ӯ маъво гирифт.

Доғ шуд булбул, димоғи нағмасозиҳо намонд,
Боғбон хори сари деворро бечо гирифт.

Комила, аз саъйи дунё даст кӯтаҳ сохтам,
Пои хоболудаам домони истиғно гирифт.

Мазмуни:

Қора хат ҳуснинг гулшанини ёлғиз олди, агар зулф
унга шероза боғласа, қўнгиллар дафтарини (тизиб) олади.

Осмон остида шодликдан холи қўнгилни кўрмадим.
Субҳ кулган, соқий майни шишадан олган.

Кимки сенинг қоматингдан сўз бошласа, сарв
хижлатдан бошдан-оёқ қора кийим кияди.

Каъбани сўроғлашдан мақсад гавҳари ҳосил бўлмайди,
эҳтиёжингни диллар эшигидан сўраш керак.

Қўнгил бир қанча вақтлар ёнимда эди, у ойни кўргач,
мендан ҳуркиб унинг куйида макон тутди.

Булбул доғ бўлиб, нағмасозликлар ҳам хушига ёқмай
қолди, боғбон девор устидаги тиканни олгани чакки бўлди.

Эй Комила, жаҳон ҳаракатларидан қўлимни тортдим,
уюшган оёғим истиғно этагини тутди.

Дили фусурдаам, аз файзи рӯзгор чӣ миннат,
Ба гунҷаи гули тасвир аз баҳор чӣ миннат.

Ба доғи синаи худ хӯйкардагони туро,
Зи сайри гулшану аз гашти лолазор чӣ миннат.

Ба чорсӯйи раҳаш об зад гудози дили ман,
Кунун зи рехтани ашки шашқатор чӣ миннат.

Бас аст оташи ишқат чароғи хонаи қабрам,
Зи рӯшноии шамъи сари мазор чӣ миннат.

Ба ҳасрати лабу дандонат он қадар шодам,
Зи мавҷи гавҳару аз лаъли обдор чӣ миннат.

Хушам ба мастии гирди сари ту гардидан,
Зи нашъабахшии чому гули баҳор чӣ миннат.

Сиёҳмасти ғамам, субҳу шомӣ ман яксон,
Зи имтиёзи маҳу соли бемадор чӣ миннат.

Сафед гашт ду чашмам зи гиря дар ғамаи ҳаҷрат,
Кунун хиром кунӣю шавӣ дучор, чӣ миннат.

Ба ғурбатам чу ватан роҳате бувад, акнун
Зи нолаҳон дили зору беқарор чӣ миннат.

Ба сад забон зи қафо шиква мӯ ба мӯ дорӣ,
Ту шоная, ба сари зулфи тор-тор чӣ миннат.

Бас аст он лаби майгун ба базмам, эй соқӣ,
Моро зи бодаи минои хушгӯвор чӣ миннат.

Ба матлабе нарасидем ваҳ, ки об шудем,
Кунун агар бидамад субҳи васли ёр чӣ миннат.

Тиҳист, Комила, паймонаи ҳубоб, ки гӯяд
Ба рӯи баҳраму лабташна дар канор чӣ миннат.

Мазмуни:

Менинг мажруҳ кўнглимга рўзгор файзидан нима миннат?
Сунъий гул гунчасига баҳордан нима миннат?

Сен туфайли ўз сийнамиздаги доғлар гули бизга кифоя,
Гулшан сайридан ҳам лолазор гаштидан бизга нима
миннат?

Дилимнинг куйиши (дил кабобининг селобаси) унинг йўли
чорраҳасига сув сепди, энди бу узликсиз тўкилиб турган
кўз ёшидан нима миннат?

Қабрим уйининг чироғи учун ишқинг ўти басдир,
Мазор бошига ёқилган шамънинг ёруғидан нима миннат?

Лабинг ва тишларинг ҳасратида подман,
Порлоқ гавҳар ва ялтиллаган ёқутлардан нима миннат?

Бошингдан айланишнинг мастлиги билан хурсандман,
Баҳор гули ва май жомининг нашъасидан нима миннат?

Фамнинг мастлигидан ўчиб қолганман, менга кечаси-ю
кундузи баробар, қарорсиз (ўтиб турувчи) бу ою йил
имтиёзидан нима миннат?

Ҳижронинг гамида йиглайвериб икки кўзим оқарган
(кўр бўлган).
Энди хиром қилиб келишинг ва учрашингдан нима
миннат?

Ғариблигим менга ватандек роҳатдир, энди зору беқарор
кўнглимнинг ноласидан нима миннат?

Юз тил билан пиква қиласан,
сенга тор-тор зулфингни тараш учун тароқлардан нима
миннат?

Эй соқий, менинг базмимга у майтун лабли ёр кифоядир,
Менга шишанинг ёқимли шаробидан нима миннат?

Мақсадимизга етолмадик, э воҳ, сув бўлдик,
Энди ёришган ёрнинг васл тонгидан бизга нима миннат?

Комиланинг қадаҳи бамисоли кўпикдай холидир,
Баҳр ёқасида чанқаб турганга баҳрдан нима миннат?

Даме ки мутриби мо дошт бар дутор ангушт,
Баланд номи ту аз парда хонд чор ангушт.

Ба мачлисе, ки ба чуз зикри номи ӯ бошад,
Ба чои пунба ба гуши хирад гузор ангушт.

Ба худсарони ҷаҳон обрӯи маърака нест,
Ба иттифоқ кунад кори зулфиқор ангушт.

Зи файзи бахшиши ангушт мушт муттаҳам аст,
Зи чини абрӯи мушт аст шармсор ангушт.

Сиёҳноматар аз худ касе намебинам,
Маро задаст бар ангушти рӯзгор ангушт.

Ба зулфи ёр, дило, пур мапечу ранча машав,
Набоядат, ки расонӣ ба неши мор ангушт.

Ҷаве зи хирмани гардун ба мӯри мо нарасид,
Задаст бар даҳани худ фалак ҷаҳор ангушт.

Чу кард гулхани худ Комила бабод бедод,
Ҳар он ҷӣ дошт, зи каф монд ёдгор ангушт¹¹.

Мазмуни:

Чолғучимиз дуторга бармоғини қўйганда, сенинг
номингни пардадан тўрт энлик юқори ўқийди.

Қайси мажлисдаки унинг номи зикр қилинмаса, ақл
қулогига пахтанинг ўрнига бармоқ тиқиш керак.

Дунё ўзбошимчаларига жанг майдонида обрў йўқ,
иттифоқ билан бириккан бармоқлар қиличнинг ишини
қиладилар.

Мушт қилган панжа хайру эҳсон файзидан маҳрум,
муштнинг қош чимиришидан бармоқлар хижолатда.

Ўзимдан гуноҳкорроқ кишини дунёда кўрмайман, менинг
дастимдан рўзгорнинг қўли ҳам кўмир бўлди.

Эй дил, ёрнинг зулфига кўп ўралашиб ранж топма,
илоннинг оғзига бармоқ текизиш ярамайди.

Биздек чумолиларга фалак хирманидан бир арпа ҳам
тегмади, чунки фалак тўрт бармоғини баробар оғзига
тиққан.

Комила ёққан гулханини елга берди,
Унинг қўлида эсдалик учун фақат бармоқлар қолган
холос.

Ба дасти ҳиммат агар оядат ба қор ангушт,
Манеҳ ба хони қасон рафта зинҳор ангушт.

Матоб рух зи дари аҳли дард дар ҳар боб,
Агар ба фарқи ту биншаст тег чор ангушт.

Мударрисест, ки дарси ниҳоқат омӯзад,
Агар ту толиби ҳангоми қорзор ангушт.

Қуз остони ту қос намекашад поям,
Қашандам ар зи ямину гар аз қсор ангушт.

Ба ҳашр дасти қубори ман асту домани ту,
Қу баҳра аст гар имрӯз беқадор ангушт.

Ба қарх шул зи тақарруд, вале наёфт Масеҳ,
Ба ранги Қомила аз мушти рӯзгор ангушт¹².

Мазмуни:

Панжаларинг ҳиммат қўли билан ишлай олса, зинҳор
кишиларнинг дастурхонига қўл узатма.

Агар бошингга тўрт энлик тиг ботса ҳам дард аҳлининг
эшигидан ҳар боб билан юз ўгирма.

Агар толиб бўлсанг (билмоқни истасанг), бармоқлар сенга
мударрис (муаллим) бўлиб, жанг вақтида ҳам сента нифоқ
(ривож) йўлини ўргатади.

Агар менинг ўнг қўлиму чап қўлимдан судрасалар ҳам,
остонангдан бошқа жойга оёғим тортмайди.

Агар бугун қўлим қўлқоп панжаларидек бемадор бўлса
ҳам қиёматгача қўлим этагингдадир.

Исо тарки дунё қилиш билан тўртинчи осмонга чиқди-ю
лекин Комиладан бу дунёда эсдалик учун бармоқларининг
ранги қолди, холос.

Ҳариф сохта соқӣ маро ба ҷоми мусаллас,
Ки мерасад ба дили ман фараҳ зи номи мусаллас.

Паримисол бувад ҷилваи шароб ба ҷашмам,
Чу мавҷи бода зи худ мебарад хироми мусаллас.

Пиёла дилкашу май софу нашъа ҳушрабост,
Кучо халос шавӣ аз каманди доми мусаллас.

Ба ҳеч боб раҳой наёфт аз раҳи ваҳшат,
Ғизоли ҳушу хирад то нагашт роми мусаллас.

Нишин мураббаву май нӯшу шод бош замоне,
Бувад чу манзари шоҳӣ ҳавои боми мусаллас.

Зи офтоби қадаҳ нур ёфт дидаву дил ҳам,
Чу ғайзи субҳ, табиаткушост шои мусаллас.

Мудом Комила истода рост аз паи хизмат,
Сабуву шиша ба таъзиму эҳтироми мусаллас.

Мазмуни:

Соқий мени мусаллас жомига улфат қилди, чунки
мусаллас номидан менинг кўнглимга хурсандлик етар эди.

Мусалласнинг жилваси кўзимга парига ўхшаб кўринади,
чунки шароб тўлқинларининг хироми мени ўзимдан олиб
кетади.

Пиёла дилкаш, май тиниқ, нашта ҳушни олиб
кетувчидир, мусаллас камандининг домидан қандай халос
бўла оласан?

Ақлу донишнинг кийиги то мусалласга ром бўлмагунча
ёввойиликдан қутула олмайди.

Чордона қуриб ўлтир, май ич, бир замон шод бўл,
Мусаллас бопга чиқса ўзингни подшоҳдек ҳис қиласан.

Қадаҳ офтобидан кўзу кўнгли нур топади, тонг файзи
мусалласнинг шомии табиатни очади (ёритади).

Худди май шишаси мусалласга таъзим этиб тургандай,
Комила доимо хизмат юзасидан шай бўлиб туради.

Шуда ба мастии ман гардиши соғар боис,
Меҳўрам хуни чигар бодаи аҳмар боис.

Бош дар кунчи қаноат, ки бар дарё ғаввос,
Луқмаи коми наҳанг омада, ғавҳар боис.

Ким топар васли камарбанди мурассаъ янглиғ,
Сиймбарлар камари устидадир зар боис.

Қоматинг сарви равониға асир ўлмоғима,
Бўлди наззораи шамшоду санубар боис¹³.

Дили девона, ки дар силсилаи доми вафост,
Мекашад сўи худам ҷилави дилбар боис.

Чашм буд он, ки тамошои ҷамолаш кардам,
Пойбўси қадами ёр шудам, сар боис.

Хушдилам, Комила, аз нақди зари ғавҳари ашк,
Шуда ўро руҳи зарду мижай тар боис.

Мазмуни:

Мастлигимнинг сабаби қалаҳ гардишидир,
Жигар қонини ичишимга сабаб қизил майдир.

Қаноат бурчагида ўтир, чунки ғаввоснинг
дарёда наҳанг оғзига кириб кетишига гавҳар сабаб бўлди.

Қиммат тошлар билан безакли камар таққан ёрни ким
топар,
Кумуш баданлар устидаги камарга зар сабабдир.

Сарвдек хушқоматингга асир бўлмоғимга
шамшоду санубарни томоша қилишим сабаб бўлди*.

Домининг жилваси мени ўз томонига тортди,
чунки девона дилим вафо истаб унинг тузоғига илинишимга
сабаб бўлди.

Кўзим бўлгани учун унинг жамолини тамошо қилдим,
Бошим эса, унинг оёғини ўпишимга сабабчи бўлди.

Эй Комила, унинг хурсандчилигига кўз ёшиму
сариф юзим сабаб бўлгани учун дилим кўз ёши
гавҳарларидан қувонди.

* Ушбу ғазалнинг 3,4 байти ўзбек тилида бўлгани учун унинг насрий баёни берилди.

Манам ба ишваи он шўхи дилрабо муҳтоҷ,
Чунон ки ҳаст ба алтофи шах, гадо муҳтоҷ.

Баҳор бинад то гулфурӯш ноз шавад,
Бувад ба пой нигорони ў ҳино муҳтоҷ.

Зи дўстон наравад обруи истиғно,
Мабод бар дари бегона ошно муҳтоҷ.

Маро зи пири харобот уммед бисъёр аст,
Ки будаам ба каромоти авлиё муҳтоҷ.

Худо нагуфта хатармоятони ин гирдоб,
Шуда ба ёрии малтоҳ нохудо муҳтоҷ.

Ҳама карапмаву найранги ў бувад, варна
Дар ин миёна кучо мунъиму кучо муҳтоҷ.

Агарчи Комиларо эҳтиёҷ бисъёр аст,
Ба ғайри худ накунад бо касе худо муҳтоҷ¹⁴.

Мазмуни:

Мен шоҳларнинг лутфу карамига муҳтож бўлган гадодек
у дилрабо шўхнинг ишвасига муҳтожман.

Ҳино унинг оёғининг нақши бўлишга муҳтож, шу билан
баҳорни кўрса-ю, боғда нозу ишва билан гулфурушлик
қилса.

Дўстлардан истиғно обрўси ҳаргиз кетмасин, ошно
бегоналарнинг эшигига муҳтож бўлмасин.

Харобот пиридан менинг умидим кўпдир, чунки
авлиёларнинг кароматиға муҳтожман.

Худо демасдан бу хато гирдобига тушган кемачи
сузувчининг ёрдамиға муҳтож бўлади.

Бу жаҳондаги ҳамма нарса унинг карашма-ю найрангидир,
бўлмаса бу ўртада эҳсон қилувчи киму муҳтож ким?

Гарчи Комиланинг кўпгина эҳтиёжлари бўлса ҳам
Илоҳи худо уни ўзидан бошқа ҳеч кимсаға муҳтож
қилмасин.

Нокомй аст бар мани ноком эҳтиёч,
Дорам зи лаъли ёр ба дашном эҳтиёч.

Саъям чу нақши пой ба ҷое намерасад,
Афкандааст бар сарам айём эҳтиёч.

Ќуз бар дарят ба ин ҳама ҳоҷат кучо равем,
Ҳар сӯ ниҳода дар раҳи мо дом эҳтиёч.

Аз баҳри як нигоҳ зи чашми сиёҳи ў,
Дорад ба боғ наргису бодом эҳтиёч.

Мино ҳаёли қадди ту, ҷом аст ҳайратам,
Набвад маро ба шишаву бо ҷом эҳтиёч.

Бе лаъли ёр аз пай дафъи ҳумори ман,
Соқӣ, мабар ба бодаи гулфом эҳтиёч.

Аз ҷаври халқ Комила ҳар кӯ рамида аст,
Охир варо ба халқ кунад ром эҳтиёч¹⁵.

Мазмуни:

Менинг муҳтожлигим муродга етмаслигимдир,
Шунинг учун ёрнинг лабидан даkki олишга муҳтожман.

Харакатларим оёқ изидек ҳеч ерга етмайди,
Давр бошимга муҳтожлик солган.

Шунча ҳожатларим билан сенинг эшигингдан бошқа қаерга
бораман, йўлларимнинг ҳар томонига муҳтожликлар
тузоқ қўйган.

Унинг қора кўзларининг бир нигоҳига
Боғда наргису бодомлар муҳтождир.

Қоматинг хаёли менинг шишам, ҳайратинг жомимдир,
Шунинг учун шиша билан жомга эҳтиёжим йўқ.

Эй соқий, менинг хуморимни ёзаман, деб
Ёрнинг лабисиз гулранг шаробга муҳтож бўлма!

Комила халқ жабридан безитан,
Охир уни эҳтиёж яна халққа ром қилди.

Мерасад аз ҷоми май имрӯз пайғоми сабӯҳ,
Хушдилам то шом аз хосияти номи сабӯҳ.

Офтоб аз машриқи уммеди риндон сар кашид,
Тоза шуд айши куҳан аз муждаи ҷоми сабӯҳ.

Бар дари майхонаам аз шом то субҳ интизор,
То шавад дил комъеб аз ҷоми гулфоми сабӯҳ.

Донаи холи лабат дар ҷом дидам, лочарам,
Мурғи дил афтода баҳри дона дар домии сабӯҳ.

Аз ғамии олоиши асбоби дунёе фориг аст,
Ҳар кӣ ҷоми бода менӯшад ба ҳангоми сабӯҳ.

Нашъа аз ҷоми сабӯҳӣ кун, ки то шомии абад,
Файз меболад зи хоки дурдошомии сабӯҳ.

Комила икромии пирон обрӯи давлат аст,
Ҳар саҳар барҳез аз ҷо баҳри икромии сабӯҳ¹⁶.

Мазмуни:

Бугун менга май жомидан тонг дараги келаётир,
тонгги май номи хосиятидан то шомгача хушдилман.

Офтоб риндлар умиди машриқидан бош кутарди, тонгги
жом хушхабаридан эски айшлар янги бўлди.

Кўнгул гулранг сабуҳий жомдан мақсадига етармикан
деб майхона эшигида шомдан тонггача интизорман.

Мен жомда лабинг донан холини кўрдим, кўнгул қуши
шу донан учун сабуҳий жомининг тузоғига илинди.

Ҳар ким тонг пайтида май ичса, дунё ғамларидан
фароғат топади.

Сабуҳий жомдан маза қил, чунки сабуҳий май
қуйқаҳўрларининг тупроғидан қиёматгача файз чиқиб
туради.

Эй Комила, пирларни иззат-икром қилиш давлатнинг
обрўидир, ҳар тонг ўрнингдан тургач уларнинг иззат-
ҳурматини ўрнига қўйгин.

Файзхо дар парда дорад партави анвори субҳ,
Ин башорат дод бар ман сирри файзосори субҳ.

Бишканад ҳамъёзаи қоми сабӯҳи офтоб,
Напъаи саршор дорад дидаи белори субҳ.

Фоли ҳайрат мезанад чун андалеб аз бӯи гул,
Маст шуд махмури ман аз соғари саршори субҳ.

Огаҳ аз худ бош, бар сармояи ҳастӣ маноз,
Беш набвад як-ду дам, ҳангоми гирудори субҳ.

Кавкаби ашкам чароғон кард ҳангоми саҳар,
То дами хуршед анҷум чидам аз гулзори субҳ.

Мекунад аз меҳри худ бо хештан ифшои роз,
В-арна кас набвад ба олам маҳрами асрори субҳ.

Комила кори ду олам кун ба як оҳи ҳазин,
Фурсати ҳастӣ агар бошад туро, миқдори субҳ¹⁷.

Мазмуни:

Тонг нурлари партавининг парда орқасида файзлари
бор, файз асарлик тонг сирри менга шу башоратни берди.

Тонгги май жоми хуморни тарқатади, чунки унда
тонгнинг уйғоқ кўзининг нашьалари бор.

Булбул гул ҳидидан ҳайрат фолини очганидек,
хуморим тонгнинг лиммо-лим пиёласидан маст бўлди.

Бу борлиқ давлатига ноз қилма, ўзингдан огоҳ бўл!
Бу тонгнинг дағдағаси бир-икки нафасдан ортиқ
бўлмайди.

Кўз ёшим юлдузлари тонг пайтини чароғон қилди,
мен то қуёш чиққунча тонг гулшанидан юлдуз гулини
тердим.

Тонг ўзининг меҳру муҳаббатидан (қуёш билан)
сирини очади, акс ҳолда дунёдаги тонг сирларига маҳрам
бўладиган киппи бўлмайди.

Эй Комила, агар бир субҳ пайти миқдорида дунёда япаш
имконияти бўлса, бир ҳазин оҳ тортиб, икки дунё ишини
қилиб кетгин.

Он сарвиноз омад чун нахли арғувон сурх,
Аз ҷўши лолаву гул гардид гулситон сурх.

Ҳангоми айшу мастист, эй дил, бинўш бода,
Омад баҳору аз май шуд лаъли навхатон сурх.

Эй гулбуни латофат, бе арғувони рўят,
Ашкам дамад дамодам аз чашми хунфишон сурх.

Расмест дилбарон лаб гулгун кунанд аз пон,
Аз лаъли дилбари ман гардид барги пон сурх.

Дар чашми ишқбозон гулзор менамояд,
Аз хуни қуштагонат шуд арсаи ҷаҳон сурх.

Ҳарчанд он миёро аз нозуки камар нест,
Дорад гарон камарбанд чун лаъл бар миён сурх.

Чун Комила на нозам бар ҳусни он шакарлаб,
К-аз васфи лаъли ў шуд дар коми ман забон сурх.

Мазмуни:

У сарвиноз аргувон ниҳолига ўхшаб қип-қизил бўлиб
келди, лола-ю, гулнинг жўш урганидан гулистон
қип-қизил бўлди.

Эй дил, (баҳор) айшу ишрат вақтидур,
май ич, баҳор келди-ю, майдан янги мийиқ
чиқарганларнинг лаби қизарди.

Эй латофатнинг гул новдаси, сенинг аргувон ранглик
юзингсиз қон тўқувчи кўзимдан дам-бадам қизил ёш оқади.

Тўзал дилбарларга пон* япроғидан лабларини
қизартириш расмдир, менинг дилбарим лабидан пон
япроғи қизил бўлди.

Йўлингда қурбон бўлганларнинг қонидан қизил бўлган
жаҳон майдони ишқибозларнинг кўзига гулзор бўлиб
кўринди.

У бел камоли нозиклигидан кўзга кўринмаса ҳам,
белида ёқутдек қизил қимматбаҳо камари бор.

Мен Комила у шакарлабнинг ҳусни билан нега ноз
қилмайинки, лабининг таърифида тилим қизил бўлди.

* Пон-Ҳиндистонда битадиган бир дарахт бўлиб, хотин-қизлар лабини
кўпинча унинг япроғи билан бўяйдилар.

Навбаҳор аст, санавбар зада бар сар гули сурх,
Тоҷи заррин шуда бар фарқи санавбар гули сурх.

Шишаи ғунча лабо-лаб зи гулоб аст имрӯз,
Баски шуд об зи шарми руҳи дилбар гули сурх.

Файзи гулгашти чаман наштаи дигар дорад,
Ҳар тараф ғунча сабӯ дораду соғар гули сурх.

Муждаи айшу тараб мерасад аз боди баҳор,
Боз дар саҳни гулистон зада чодар гули сурх.

Ҳар кучо ашк фишонам, дамад онҷо гули зард,
Ту ба ҳар ҷо, ки ниҳӣ пой, кашад сар гули сурх.

Навбаҳор омаду рухсори зебо бинамой,
Баски дар боғи ҷаҳон гашт мукаррар гули сурх.

Сар ба хоки қадами Комила таслим намуд,
Чун нагардад ба чаман соҳиби афсар гули сурх¹⁸.

Мазмуни:

Навбаҳор келдими, санавбар бошига (чаккасига) қизил
гул санчибди, санавбар бошига қизил гул олтин тож
бўлибди.

Бугун ғунча шишаси гулобдан лиммо-лимдир,
дилбарим юзини кўриб уялганидан қизил гул сув бўлдимиди?

Чаманда гул сайри файзининг бошқача бир нашъаси
бор, ҳар тарафда ғунчадан май кўзачалари, гулдан пиёлалар
бўлади.

Баҳор елидан айшу ишрат хушхабари етмоқда, яна
қизил гул гулистон саҳнига чодир қурди.

Мен қаерга кўз ёш туксам, ўша ердан сариқ гул
унади, сен қаерга қадам боссанг, у ердан қизил гул
бош кўтаради.

Навбаҳор келди, гўзал юзингни кўрсат, жаҳон
боғларида қайта-қайта қизил гул очилмоқда.

Гулзорда қизил гул чаманнинг тож эгаси бўлса ҳам
Комила қадамига бошини эгиб таслим бўлди.

Соқииё, қадаҳ пур кун, фасли навбаҳор омад,
Аз гули саҳаргоҳӣ бӯи васли ёр омад.

Гарди хоки майдонро бод ҳар тараф меронд,
Гуфтамаш чӣ меҳоҳӣ? гуфт:-Шаҳриёр омад.

Дар ҳаёли рухсораш гул дамида аз ашкам,
Ёди қоматаш кардам, сарв дар канор омад.

Андалеб бо гул гуфт: «Пур машав ба худ мағрур,
Чун ту сад чаман болид, ҳамчу ман ҳазор омад».

Фохта ба шохӣ сарв «Шоҳнома»е мехонд,
Бар сари сухан туғро номи шаҳсавор омад.

Чавҳари ҳаёлотам хуни ҳасм мерезад,
Мисраи баланди ман ҳамчу зулфиқор омад.

Дар паи амал будам, як нафас наёсудам,
Ғайри ишқ дар олам Комила чӣ кор омад.

Мазмуни:

Эй соқий, навбаҳор келди, қадаҳни тўлдир,
сахар чоғидаги гулдан ёр васлининг ҳиди келади.

Шамол майдон туфроғини ҳар тарафга сураб эди,
ундан: «нима қилмоқчисан?»-деб сўрасам, у
«Шаҳриёр келди», деди.

Ёр рухсорининг хаёли билан кўз ёшимдан гул унди,
унинг қоматини ўйласам, сарв қучоғимга келди.

Булбул гулга қараб: «Сен ўзингга кўп мағрур бўлаверма,
сенга ўхшаган юз чаман дунёда яшнади, менга ўхшаган
минг булбул келди», деди.

Қумри сарв шохига қўниб «Шаҳнома» ўқир эди, унинг сўз
бошисида шаҳсуворимнинг номи тугро* бўлди.

Хаёлотим жавҳари душман қонини тўкади, баланд
мазмунли мисраим гўёки зулфиқордир.

Дунё орзу-умиди орқасида бир нафас ҳам тинмадим,
Эй Комила, ишқдан бошқа оламда нима иш бор.

* Катта ҳарфлар билан ёзилган мадҳиялар

Чом дар даст, ёр меояд,
Майпарастон, баҳор меояд.

Бе ҷамоли ту боғро чӣ кунам?
Гул ба чашмам чу хор меояд.

Шамъсон дар саводи шомӣ фироқ
Сӯзиши дил ба қор меояд.

Ҳар дам аз ёдӣ лаъли хандонаш
Гиръа беихтиёр меояд.

Ҳаст чун ноқаҳои Вайси Қаран,
Ашки ман шашқатор меояд.

Ман ба сад шавқ меравам аз худ,
Ёр агар дар қанор меояд.

Комила хуни шиша резад ёр,
Чашми масташ ҳумор меояд¹⁹.

Мазмуни:

Ёр қўлида жом билан келмоқда, эй майпарастлар,
баҳор келмоқда.

Сенинг жамолингсиз боғда нима қиламан, гул кўзимга
тикандек кўринади.

Фироқ тунларида дилимнинг ёнипти шамъдек ипп беради
(кечани ёритади).

Ҳар замон унинг хандон лабининг ёдида
беихтиёр йиглайман.

Қатор-қатор келаётган кўз ёшларим Вайси Қараниднинг
туяларича эмасми?

Ёр агар қучоғимга келса, шавқидан юз марта ўзимдан
кесаман.

Комила, ёрнинг кўзи хумор бўлганлиги учун
май шишасининг қонини тўкади.

Ғунчаи дил шукуфта шуд, бӯи баҳор мерасад,
Ҳар нафас аз насими гул муждаи ёр мерасад.

Шипаи сарв пур зи май, лола пиёла дар чаман,
Он бути сарвақомату лолаузор мерасад.

Боз ба теги абрувон рехта хуни ошиқон,
Ғамза зи чашми масти он фитнасабор мерасад.

Фурсати айш бебақо, ғунчаи дил нагашта во,
Субҳи нишот меравад, шоми хумор мерасад.

Дил шуда хун ба ҳаҷри он, сӯхта қони нотагон,
Аз ду тараф ба ғӯши қон нолаи зор мерасад.

Омаду рафти ӯ маро нозу итоби дигаре,
Барқшироб меравад, ҳамчу шарор мерасад.

Ғайри Амири нуктадон нест ҳанӯз дар ҷаҳон,
Он, ки бар мазойину он Комилавор мерасад²⁰.

Мазмуни:

Баҳор ҳиди келди, кўнгил ғунчаси очилди,
гул насимидан ҳар нафас ёрнинг хушхабари етиб келади.

Чаманда сарв шишаси майдан тўла, лола эса,
пиёладир, у лола юзли, сарв қомат ёр етиб келади.

Қошлари тиғи билан маст кўзларининг ғамзаси ошиқлар
қонини тўкмак учун фитна отига миниб етиб келади.

Айп фурсати бақосиздир, дил ғунчаси очилмай туриб,
шодлик тонги кетиб, хуморлик шоми етиб келади.

Унинг ҳижронидан дил қон бўлди, нотавон жон куйди,
икки томондан жон қулоғига нола-ю зор етиб келади.

Унинг борил-келиши бошқа-бошқа нозу итоблар,
чақмоқдек кетиб, ўтдек етиб келади.

Жаҳонда Амирдан бошқа нозикфаҳм одам йўқ, унинг
латофатларини Комилага ўхшаганлар тупунади.

Шуд заиф аз ибтидои рӯза то анҷоми ид,
Моҳи нав бо пайкари лоғар намуд аз боми ид.

Ҷоми май аз машриқи хум медиҳад чун офтоб,
Тирарӯзонро сафои субҳ дорад номи ид.

То кунад шодоб махмурони моҳи рӯзаро,
Давр кард аз бодаи ишрат лабалаб ҷоми ид.

Гар набошад дидани моҳи ҷамолат муддао,
Саъвасон симурғи ҳиммат кай ғитад дар доми ид.

Шавқи ман рӯзи висоли ёр туғъён мекунад,
Мекунад аҳли ҷунун ҳангома дар ҳангоми ид.

Рӯзи ид аз дарғаҳи султон расад инъоми халқ,
Банда дурам 3-остон бебаҳра аз инъоми ид.

Муддати си рӯз мурғи айши мо рам карда буд,
Боз он ваҳшӣ зи ғайзи моҳи нав шуд роми ид.

Ёр меояд ба сӯи кулбаи вайрони ман,
Мерасад ба ғӯши ҷон аз ҳар тараф пайғоми ид.

Комила, ҳар моҳи идӯ рӯзҳо наврӯз бод,
Хотири халқи ҷаҳонро шод кун айёми ид.

Мазмуни:

Рӯза бошлангандан ҳайит тугагунгача заиф бўлдим,
Ҳилол ингичка бўлиб, байрам осмонидан муралади.

Шарқдан порлаган қуёшдек май хумдан жилоганиб,
байрам номи қоронғи кундагиларга тонг сафосини берди.

Рӯза ойида чақнаган хуморларни тўйдирмоқ учун
байрам қадаҳида ишрат шароби лиммо-лим айланди.

Ойдек жамолингни кўриш муддао бўлмаганда эди,
Саъвадек ҳиммат семурғи байрам тузоғига тушармиди?

Ёр висолита етган кун менинг шавқим кўтарилади,
Байрам чоғида телбалар ўзаро дардлашадилар.

Байрам куни султон эшигидан халққа инъом етса,
Унинг остонасидан байрам тухфасини олишга мен
йироқман.

Айш қуши мендан уч кун муддатга ҳурккан эди,
Яна ул ёввойи қуш (айш) янги ой файзи билан байрамга
ром бўлди.

Менинг вайрона кулбам томонга ёр келса,
Жоним қулоғига ҳар тарафдан байрам хушхабари етади.

Комила ҳар ой байрам ва кунлар наврӯз бўлсин,
Байрам айёми жаҳон халқлари хотирини шод этади.

То баландовоза гардад шўҳрати анқои ид,
Аз ҳучуми дўстон ҳоли мабодо ҷои ид.

Як назар бар ҳоли ин ғампарварони рўза нест,
Қофи истиғно мақоми манзили маъвои ид.

Мубталои рўзаам гар ояд аз баҳри наҷот
Хезам аз ҷою сари худ афканам дар пои ид.

Моҳи тобон соқиву хуршеди даври ҷом шуд,
То шафақ гардид май шуд осмон минои ид.

Сабру тоқат сар ба ҷайби бенавой хуфта буд,
Айширо бедор кард аз хоби хуш ғавғои ид.

Дидаҳо аз ҳар тараф фоли тамошо мезанад,
Бе ҷамоли дўст моро кай бувад парвои ид.

Интизори мақдами ў банди халқи Комила,
Сарбаланд афтода дар офоқ истиғнои ид.

Мазмуни:

Байрам анқосининг овозаси баланд бўлганда
байрам куни дўстларнинг ҳужумидан холи жой қолмайди.

Бу рўзадан ғам чекканларнинг ҳолига назар солувчи йўқ,
Истиғно Қофида байрам доим тўкин-сочин нишонланади.

Рўза туфайли ҳолсизланиб қолсам, нажот учун ҳайит
олдимга
келса, жойимдан туриб унинг оёғига бошимни қўяман.

Чароғон ой соқий-ю, само қуёши қадаҳ бўлди,
Шафақ майга, осмон байрам пишасига айланди.

Сабру тоқат бенаволик ёқасига бош тикиб ухлар эди,
Байрам шовқини ҳаётни ширин уйқусидан уйғотди.

Кўзларим ҳар тарафга боқиб ҳайитни тамошо қилади,
Ёри дўстлар жамолисиз бизга ҳайит татимайди.

Комиланинг қадамларига унинг халқи интизордир, бу
дунёда
байрам куни бошини баланд кўтариб юради.

Гузапгт иду намеёбам суроғи подшоҳи худ,
Чудо гардидаам аз хисрави гетипаноҳи худ.

Барои дидани маҳ халқ доранд интизориҳо,
Манам дар гўшаи ғам суфта аз ҳаҷри моҳи худ.

Ба ҳар ҷо даъвии ишқи туро исбот месозам,
Сиришки сурх, рӯи зардро кардам гувоҳи худ.

Дар ин майдон намедонам кучо шуд шаҳсавори ман,
Намегирад хабар як бор аз ҳоли сипоҳи худ.

Туро аз неkhoҳӣ сад сухан дорам з-истиғно,
Чаро як ҳарфи неkў нашнавай аз неkhoҳи худ.

Расонидам саре бар остони осмонқадраш,
Чу моҳи нав шикастам гўшаи тарфи кулоҳи худ.

Ба дил аз зулмати шоми фироқат шикваҳо дорам,
Шаби дайҷур гўям қиссаи рӯзи сиёҳи худ.

Шавад хокистару гардад ғами Лайлӣ фаромушаш,
Ба Мачнун гар намоям сурати ҳоли табаҳи худ.

Хаёли қомати ў рўҳ мебахшад заифонро,
Тамашо моилам, имдод меხოҳам зи оҳи худ.

Макун баҳри худо, эй Комила, манъи ҷунуни ман,
Ки ман умрест дур афтодаам аз қиблагоҳи худ.

Мазмуни:

Байрам ўтди-ю, подшоҳнинг дарагини тополмайман,
Оламда таянувчи шоҳимдан жудо бўлганман.

Халқ интизорлик билан ойни кўрмоқ лаҳзаларини кутади,
Мен ўз ойимнинг фироқда ҳам бурчагида ётибман.

Ҳар жойда сенинг ишқинг даъвосини исбот этаман,
Қонли кўз ёшим, сариг юзум бунинг гувоҳидир.

Бу майдонда билмадим менинг отли шаҳсуворим қайга
кетди,
Бир мартаба бўлса ҳам ўз лашкарининг ҳолидан хабар
олмади.

Сенга яхши кўнгил билан ғамза айлаб юз сўз айтурман,
Нега ўз хайрихоҳингни бир сўзини ҳам эппитмоқни
истамайсан?

Осмонга ўхшаш қадрли остонасига бош қўйдим,
Ҳилолдек кулоҳ (қалпоқ)имнинг бир четини эгдим.

Кўнглимда фироқинг шомидан шикоятларим бор,
Қоронғу кечада қора куним қиссасини сўзлайман.

Агар бахтиқаролигимни Мажнунга айтсам,
У ёниб кул бўлади ва Лайли ғамини унутади.

Унинг қоматининг хаёли заифларга нур бағишлайди,
Тамошо этмоқни истайман ва чеккан оҳимдан мадал
сўрайман.

Худо ҳаққи, Комила, мени телбалик йўлидан қайтарма,
Чунки мен бир умр ўз қиблагоҳимдан айрилиб қолганман.

Бе рухат ашкам чарогон мекунад,
Имтиҳони шомӣ ҳиҷрон мекунад.

Кӯҳкан фориғ нишин дар ҷӯи шир,
Ашки ман имрӯз тӯфон мекунад.

Куфр бошад бемуҳаббат зистан,
Ишқ кофарро мусулмон мекунад.

Маҳи ман худрову бебок асту шӯх,
Ҳар чи меҳодад дилаш он мекунад.

Хонаи дил ҷилвагоҳи нозӣ ўст,
То шавад обод вайрон мекунад.

Ҳар кӣ бошад дар ҷаҳон аз неку бад,
Ҷавҳари худро намоён мекунад.

Субҳи содиқ аз камоли ростӣ,
Хизмати даргоҳи султон мекунад.

Ҳар дам аз шӯри табассум лаъли ў,
Гунҷаи гулро намакдон мекунад.

Комила, хоҳад худон бениёз,
Зарраро хуршеди тобон мекунад²¹.

Мазмуни:

Сенинг юзингсиз кўз ёшларим кулбамни ёритади,
ҳижрон шомини имтиҳон қилади.

Эй Кўҳкан (Фарҳод), сут ариғида фароғат билан ўтир,
бугун кўз ёшим тўфон қилаётир.

Муҳаббатсиз тириклик кофирликдир, ишқ кофирни
муслмон қилади.

Менинг гўзалим ўзбошимча, бебок, шўхдир,
дили нимани хоҳласа ўшани қилади.

Дил уйи унинг юзи жилвагоҳидир, уни обод
қилиш учун вайрон қилади.

Жаҳонда ким бўлмасин хоҳ яхшилик, хоҳ ёмонликдан
ўзининг жавҳарини кўрсатади.

Субҳи содиқ камоли ростликдан султон даргоҳининг
хизматини қилади.

Ҳар замон унинг лаъл лаби табассумининг ғавғоси
гул гунчасини туздон қилади.

Эй Комила, шуни аниқ билгинки, агар худо хоҳласа,
заррани қуёш қилади.

Моҳи ман оҳанги майдон мекунад,
Ҳар тараф бепарда ҷавлон мекунад.

Халқро аз ҷилваҳои дилфиреб
Бо ҷамоли хеш ҳайрон мекунад.

Аз ҳучуми ҷашми ҳайрон нози ӯ
Ҳирмани оина сомон мекунад.

Эй, ҳуш он ошиқ, ки дар қӯи вафо,
Ҷони худ таслими ҷонон мекунад.

Накҳати гесӯи анбарбори ӯ
Зулфи сунбулро парешон мекунад.

Ҳар кӣ пеш ояд ба ҷашми масти ӯ,
Нози мижгон тирборон мекунад.

Комила аз кулфати ҳичрон гудохт,
Ёди васли шоҳи даврон мекунад.

Мазмуни:

Жононим майдонга боришени қасд қилади, ҳар томонга парда тутмай жавлон қилади.

Кўнгил олувчи жилваси билан халқларни ўз жамолига ҳайрон қилади.

Ҳайрон кўзлар ҳужумидан унинг нози ойина хирмонини тузади.

Вафо йўлида ўз жонини жононга таслим қилган ошиқ қандай яхши.

Унинг анбарафшон кокиллариининг бўйи сунбул зулфини паритшон қилади.

Ҳар ким унинг маст кўзига рўбарў келса, киприкларидан ноз ўқи ёғдиради.

Комила даврон шоҳининг васлини эслаб ҳижрон кулфатидан куйиб кетди.

Хотири ворастаи аҳли муҳаббат шод бод!
Кишвари девонагӣҳо то абад обод бод!

Ҷилвамуштоқам, ба ҳангоми тамошо чашми ман,
Волаи рухсорай он сарви хуризод бод!

Қиссаи Фарҳоду Маҷнун шуд муқаррар, баъд аз ин.
Дар дили аҳли вафо афсонаи ман ёд бод!

Андалебу фохта бе заҳмати боди хазон,
Дар паноҳи сояи сарву гулу шамшод бод!

То кунад эҷод ҷӯи шир аз мӯи сафед,
Қомати пири ҳарифи тешаи Фарҳод бод!

Дӯстони софдил домони ҷамъият ба каф,
Кинахоҳонро ҳусули зиндагӣ барбод бод!

Нест бе шӯри ҷунун шавқӣ муҳаббат Комила,
Дар тариқи ишқибозӣ нолаву фарёд бод²².

Мазмуни:

Муҳаббат аҳлининг озод кўнгиллари шод бўлсин,
девоналик мамлакати абадий обод бўлсин.

Мен жилванинг муштоқиман, кўзим томоша вақтида
у ҳур насабли (ғўзал) юзининг мафтуни бўлсин.

Фарҳод билан Мажнун қиссаси кўп такрорланди, бундан
сўнг вафо аҳлларининг дилларида менинг афсонам ёд
бўлсин.

Булбулу қумрилар хазон шамолининг захматисиз сарв,
гул ва шамшод соясининг паноҳида бўлсин.

Қарилик қоматининг эгилганлиги Фарҳод тешасининг
ҳарифидир, чунки бу ҳам оқ соқолидан сут ариғини ижод
қилади.

Хотиржамлик этаги соф кўнгилли дўстлар қўлида
бўлсин, душманларнинг тириклик ҳосиллари елга кетсин.

Эй Комила, муҳаббат шавқи шўру жунунсиз бўлмайди,
ишқибозлик йўлида нола ва фарёд бўлиши керак.

Ба дил доғи вафоят, ё Муҳаммад,
Сари ман хоки поят, ё Муҳаммад.

Туи дар ҳар ду олам дасттирам,
Дилу қонам фидоят, ё Муҳаммад.

Ба мулки офариниш подшоҳӣ,
Бувад шоҳон гадоят, ё Муҳаммад.

Дар ин олам туро аз баҳри раҳмат,
Фиристода худоят, ё Муҳаммад.

Гирифтам домани соҳибдилонро,
Шуда то ошноят, ё Муҳаммад.

Бувад халқи чаҳон мамнуну масрур,
Зи эҳсони атоят, ё Муҳаммад.

Мунаввар гашта хуршеди ҳидоят,
Ба бутҳо аз сафоят, ё Муҳаммад.

Туи бадри оя, ки ҷо дар чашму дил бош,
Ки шуд ин ду ҷоят, ё Муҳаммад.

Ҳадисе Комила уммед дорад,
Зи лаъли қонфизоят, ё Муҳаммад.

Мазмуни:

Дилдан сенга вафодорман, ё Муҳаммад,
Менинг бошим аёғинг туфроғидир, ё Муҳаммад.

Сенсан икки оламда қўллагувчим,
Дилу жоним фидойингдир, ё Муҳаммад.

Бу борлиқ мулкига подшоҳсан,
Шоҳлар сенинг гадойингдир, ё Муҳаммад.

Бу оламга меҳрибонлик қилмоқ учун
Сени Яратувчи юборган, ё Муҳаммад.

Соф кўнгилли кишиларни этагини тутдим,
Сенга ошно бўлганимдан, ё Муҳаммад.

Сенинг эҳсону мурувватингдан
Бутун жаҳон халқи мамнун ва масрурдир, ё Муҳаммад.

Ҳидоятинг қуёши туфайли мунаввар бўлган санамлар ҳам
Нури назарингдан бебаҳра қолмади, ё Муҳаммад.

Сен тўлин ойдирсан, ҳам дилимдан, ҳам кўзимдан жой
олдинг
Ҳар иккови сенинг жойингдир, ё Муҳаммад.

Комила сенинг жонфизо лабларингдан бир ҳадис
умидвордир, ё Муҳаммад.

Субҳ, к-аз чаман боди мавсими баҳор омад,
Бар машоми ҷони ман бўи васли ёр омад.

Накҳати гулу сунбул атрбези гулшан шуд,
Тоҷири сабо он ҷо бўи гул ба бор омад.

Рехт оташам дар дил ёди он парипайкар,
Боз чашми ҳайронам ҷилва интизор омад.

Ашк то сари мижгон боз мекунад ҷавлон,
Дар дилам ҳаёли он тифли найсавор омад.

Бе ту анҷуманҳоро рехт оташи ҳасрат,
Нашъаи тараб гум шуд, кулфати хумор омад.

Нест як дам осоиш бе висол ошиқро,
Рафта дуди оҳ аз дил, дила ашкбор омад,

Соқӣё, қадаҳ пур кун то ба ёди шаҳ нӯшам,
Шамъи шомӣ ҳичронам ёди паҳриёр омад.

Тез теги абрӯяш, кист бингарад сӯяш,
Аз ду чашми ҷодуяш фитна ошкор омад.

Бо висол ҳастӣ кун, тарки худопарастӣ кун,
Май бинӯшу мастӣ кун, Комила, баҳор омад²³.

Мазмуни:

Тонгда чамандан баҳор ели келди,
жон димоғимга ёр васлининг ҳиди келди.

Тонг шамолининг савдоғари у ерга гул бўйини юклаб
келгач, гулу сунбулнинг ҳидидан гулшан муаттар бўлди.

У пари пайкарнинг ёди кўнглимга ўт солади-ю, яна бу
ҳайрон кўзум жилвага интизордир.

У қамиш от минувчи бола ҳаёли ёдимга келса, куз ёшим,
киприкларим учига келиб жавлон қилади.

Сенсиз анжуманларга ҳасрат ўти ёғилди, шодлик
нашъаси йўқолиб, хумор кулфати келди.

Ошиққа висолсиз бир дам осойиш йўқ, дилдан оқ
тутуни чиқади, кўзлар ёш тўқади.

Эй соқий, қадаҳни тўлдир, токи мен шоҳнинг ёди
билан нўш қилайин, у шаҳриёрнинг ёди ҳижрон
кечаларимнинг шамъидир.

Қошларининг тиғи ўткирдир, ким унга қарай олади,
икки жоду кўзидан фитна опкордир.

Эй Комила, висол билан бирга бўл, ўзингни унут,
май ич, мастлик қил, баҳор келди.

Боз он сарви равон сӯи гулистон меравад,
Пойкубон даст-андозу хиромон меравад.

Гиръяи беихтиёрам дод оламро ба об,
Дам-бадам тӯфони ашк аз чашми ҳайрон меравад.

Меравад чонон, вале то боз ояд аз чаман,
Аз тани афсурдаи бемори ман чон меравад.

Берухат тӯфони ашкам боз туғён мекунад,
Сарсари оҳам ба истиқболи тӯфон меравад.

Маҳви гулзори ту аз фикри тамошо фориг аст,
Гунчаи мо сар ба чайбу по ба домон меравад.

Аз надомат ашк чун гавҳар ба домон рехтам,
Дар чунун дастам ба домону гиребон меравад.

Тутиё аз хоки қӯи ёр хоҳам аз сабо,
Варна хунобаи ҷигар аз чашми гирён меравад.

Сели ашкам то ба домони қиёмат мерасад,
Инчунин гар аз фироқи шоҳи даврон меравад.

Чун нигоҳ дорам ниҳон дар пардаи дил Комила,
Олам аз як барқи оҳи ман ба тӯфон меравад²⁴.

Мазмуни:

У сарви равон яна гулшан томонга бормоқда,
Қўл ташлаб, тез босиб, хиромон бормоқда.

Ихтиёрсиз йиғлашимдан олам сувга фарқ бўлди,
Ҳар замон ҳайрон кўзимдан ёш тўфони оқмоқда.

Жонон чаманга кетди у қайтиб келгунча озғин бемор
танимдан жон кетади.

Сенинг юзингсиз кўз ёшим тўфони туғёнга келди,
оҳим шамоли у тўфоннинг истиқболига боради.

Гулзорингга мафтун киши томошо фикридан хотиржамдир,
Гунчамиз бошини ёқасига, оёғини этагига беркитиб кетади.

Надоматдан гавҳардек кўз ёшимни этагимга тўқдим,
Девоналикда қўлим гоҳ этагим, гоҳ ёқамга чўзилади.

Эй тонг шамоли, ёр кўйининг тупроғини сурма
қилмоқчиман,
Йўқса йиғлоқ кўзларимдан житар қони тўкилмоқда.

Даврон шоҳининг фироқидан кўз ёшимнинг сели
қиёматгача тинмайди.

Комила, дил пардасида яширинган шундай сирларим
борки,
Менинг бир оҳим яшинидан оламда тўфон туради.

Он чй бар ман бе ҷамолат рӯзи ҳичрон меравад,
Кофарам, гар аз фаранге бо мусулмон меравад.

Партави меҳри рухат ҳар гаҳ ба ёд ояд маро,
Шамъсон беихтиёр ашкам зи мижгон меравад.

Дар дил аз сабру таҳаммул ноларо хун мекунам,
В-арна аз як оҳи ман олам ба тўфон меравад.

Ман муқими гўшаи танҳоям аз бекаси,
Дил ба дилдор ошно шуд, ҷон ба ҷонон меравад.

Шаҳр бошад ҷилвагоҳи ҳусни лайлиталъатон,
Беҳабар Маҷнуни мо сўи биёбон меравад.

Боядат чун соя рафтан аз паяш беихтиёр,
Эй чунун, ҳар ҷо, ки он сарви хиромон меравад.

Набвад ин олам мақоми айшу роҳат Комила,
Он ки бо чандин ҳавас омад, пушаймон меравад.

Мазмуни:

Ҳижрон кунлари менга жамолингсиз қўл кулфат
келаверади,
агар фарангдан мусулмонга шунча кулфат келади, десам
кофир бўлай.

Юзинг қуёши ҳар дам ёдимга тушганида,
қўз ёшим шамъ каби ихтиёрсиз кичригимдан келади.

Дилда сабру таҳаммул билан нолани қон қиламан,
агар шундай бўлмаса, оҳимдан оламга тўфон келади.

Дил дилдорга ошно бўлиб кетди, жон жононга,
мен кимсасизлик билан танҳолик гўшасига муқим бўлиб
қолдим.

Шаҳар Лайлижамоллар ҳуснининг жилвагоҳидир,
бизнинг Мажнунимиз (қўнгилсиз) ундан беҳабар биёбон
томонга кетди.

Эй девона, у сарви хиромон қаергаки кетса,
унинг орқасидан соядек ихтиёрсиз кетиш керак.

Эй Комила, қатъий билгилки, бу олам айшу ишрат
ўрни эмас, катта орзу-ҳавас билан келган одам пушаймон
бўлиб кетади.

Чаман шуд тозарӯ, то фасли гулгашти баҳор омад,
Зи ҳар шохи гуле як сарвақдди гулузор омад.

Муборак бод наврӯзи тараб, боғи табиатро,
Гули шодӣ шукуфту меваи ишрат ба бор омад.

Кушуд ин бўстонро шоҳиди гул турраи сунбул,
Бидеҳ, соқӣ, қадаҳ, ҳангоми тағйири хумор омад.

Ба адл оин бубанд, эй боғбон, к-имрӯз гулшанро
Амири аср, яъне сояи парвардигор омад.

Чаманзори ҳаёлаш навбаҳори дигаре дорад,
Дил аз худ рафт чандоне, ки гулшан дар канор омад.

Шудам нақши қалам, то пойбӯси он санам гаштам,
Ба роҳаш хоксориҳои ман охир ба қор омад.

Зи гавҳар вақти суфтани ин садо бар гӯш меояд,
Дилаш сӯроҳ шуд ҳар кас, ки инҷо эътибор омад.

Ба роҳаш хок будам Комила аз интизориҳо,
Ба гардун шуд ғуборам бар сарам он шаҳсавор омад²⁵.

Мазмуни:

Чаман юзи тоза бўлди, гул сайрининг фасли баҳор
бошланди,
Гулнинг ҳар шохидан бир гулқозлик сарв қомат келди.

Табиат боғига хурсандчилик наврӯзи муборак бўлсин,
Шодлик гули очилиб, айшу ишрат мевалари етилди.

Бу бўстонда гул гўзал сунбул зулфини очди,
Эй соқий, қадаҳ тут, хуморни тарқатиш вақти келди.

Эй боғбон, инсоф билан гулшанни беза, чунки бугун
замона амири, яъни тангрининг сояси келди.

Унинг хаёли чаманзорининг бошқача навбаҳори бордир.
Гулшан кучоққа келиши билан дил ўзидан кетди.

Мен қадамининг нақши бўлдим, токи у гўзалнинг оёғини
ўпишга муяссар бўлдим, унинг йўлида хоксорликларим
охири менинг коримга яради.

Гавҳарни тешмоқ пайтида қулогимга шундай садо келди:
«Ким дунёга эътибор қилиб келса, шундай юраги
тешилади».

Комила, унинг йўлида интизорликлардан тупроқ бўлиб
кетдим,
Тупроғимнинг чанглари осмонга чиқиб кетганда бошимга
ўша шаҳсуворим келди.

Булўринпанча шўхе, теғ бар каф, қасде мо дорад,
Ба даст аз ранги хуни ошиқони худ ҳино дорад.

Ҳавои лаъли ў бахшид бар ман умри ҷовиде,
Ақиқосо лабаш хосияти оби бақо дорад.

Ду олам фитнаи шўри қиёматро тамошо кун,
Ки чашми кофари бемораш аз мижгон асо дорад.

Маноз, эй Чам, ба тахту тоҷу дайҳими шаҳаншоҳй!
Зи қачқўли нагун ҳам тоҷи шоҳй ҳар гадо дорад.

Наёрад дар назар фақрам бисоти суфу атласро,
Ба паҳлў фарши дебосе зи нақши буръё дорад.

Зи дунё баргузаштан чашм бар дунё бувад бастан,
Саре афтад ба пушти кас, нигоҳе бар қафо дорад.

Мурод аз сачда васли дўст мебошад дар ин маъбад,
Ба меҳроби ду абру Комила ин муддао дорад²⁶.

Мазмуни:

Бир биллур панжали дилбар қўлида тиг билан бизнинг қасдимиздадир, у ошиқлари қонидан қўлига ҳино истайди.

Унинг лаби ҳаваси менга мангу умр бағишлади, унинг ёқутдек қизил лабида оби ҳаётнинг хосияти бор.

Икки олам фитнаси, қиёмат ғавғосини тамошо қилгинки, унинг бемор кофир қўзларининг китрикдан ҳассаси бор.

Эй Жамшид, паҳанпоҳликнинг тожу тахти билан гурурланма, тескари осилган качқулдан ҳар бир гадонинг ҳам шоҳлик тожи бор.

Камтарлитим жун ва атлас матоларини назар писанд қилмайди, бўйранинг нақшидан ҳарир (юпқа) либосим бор.

Дунёдан ўтмоқ, дунёга кўз тутмоқдир, орқасига ит тушган киши, ихтиёрсиз орқага қарайди.

Саждадан мақсад дўстга, яъни Аллоҳга ибодат қилишдир, Комиланинг сенинг икки қошинг ўртасидаги меҳробга ибодат қилиш муддаоси бор.

Соқие, қадаҳ пур кун, мавсими баҳор омад,
Аз насими барги гул бўи васли ёр омад.

Гул шукуфту гулшан шуд, шамъи лола равшан шуд,
Гулситон нишеман пуд, бода хушгубор омад.

Масти ноз майнӯше, гулфишон бару дӯше,
Лолагун қаболӯше, сарви гулузор омад.

Ғарқи баҳри савдоям, маҳв шуд саропоям,
Шоҳиди таманноям боз дар канор омад.

То зи чашми муштоқон дур шуд гули рӯят,
Ин дақиқа аз шабнам чапми ашкбор омад.

Бету, эй гули раъно, дӯш дар чаман рафтам,
Сарвро нагун дидам, гул ба чашм хор омад.

Дар ҳавои ҷавлонаш гиряам ба шӯҳй зад,
Ашк бар сари мижгон тифли найсавор омад.

Дайри ишқ, к-андар вай рӯҳ мефизояд най,
Дарди сар надорад май нашъаи хумор омад.

Дар ғами фироқи ӯ сабр доду оромам,
Комила ба ҳоли ман раҳми кирдикор омад²⁷.

Мазмуни:

Эй соқий, баҳор фасли келди, қалаҳларни тўлдир,
баргу гуллар насимидан ёр васлининг ҳиди келди.

Гул очилиб чаман бўлди, лоланинг шамъи равшан
бўлди, гулистон (ишрат) жойи бўлди, шароб ёқимли бўлди.

Ноз билан маст бир май ичувчининг тану гавдаси гул
сочувчидир, лола ранг тўн кийган гулюзли бир сарв келди.

Мен ишқ-муҳаббат дарёсига ғарқман, бошдан
оёғимгача йўқ бўлдим, умид-орзуйим гўзали яна қучоғимга
келди.

Гул юзинг муштоқларнинг кўзидан узоқ бўлган
маҳалда, ёш тўқувчи кўзлардан бу боғ шабнамга тўлди.

Эй гули раъно, сенсиз кеча чаманга бордим,
сарвни эгилган кўрдим, гул кўзимга тикан кўринди.

Унинг жавлонининг орзусида йиғлашим шўхликка
айланди, кипригим учидаги ёш, гўё қамиш от минган
боладир.

Ишқ майхонаси шундай майхонаки, унда май
руҳни яшнатади, у майхонадаги май бопи оғриқсиздир ва
нашъаси ланж қилмайди.

Комила ҳа деб унинг фироқи ғамида куяверганимдан
менинг ҳолимга Аллоҳнинг раҳми келиб сабру ором берди.

Интизорам, ки ёр меояд,
Сарви ман дар канор меояд.

Дар раҳаш нақди ҷон фитрон, к-имрӯз,
Он бути гулузор меояд.

Сабзаи хат дамида гирди лабаш,
Боз бӯи баҳор меояд.

Шаҳд заҳр аст дар даҳан бе ӯ,
Гул ба дастам чу хор меояд.

Теғ дар даст, баҳри қатли ман,
Масту беихтиёр меояд.

Метапад дил даруни сина, магар
Хабари шаҳриёр меояд.

Комила субҳу шом гирияи ман,
Аз ғами рӯзгор меояд²⁸.

Мазмуни:

Ёрим келармикан деб интизорман,
у сарвим оғушимга келармикан дейман.

Унинг йўлига жон нақдини тўқкин, чунки бугун,
у гулюзлик гўзал келади.

Лаби атрофида сабзалар унибди,
яна баҳорнинг ҳиди келмоқда.

Сенсиз оғзимдаги асал заҳардир,
гул қўлимда тикандир.

Мени ўлдирмоқ учун қўлида тиг ушлаб
масту беихтиёр келмоқда.

Кўксиямда юрагим питирлайди,
магарам шахриёрнинг хабари келдими?

Комила, менинг кечаю кундуз йиғлашимнинг
сабаби рўзғор ғамларидандир.

Аз назар имрӯз он сарви равонам меравад,
Аз замин то осмон дуди фиғонам меравад.

Ҳар кучо, к-он сарви мавзун азми рафтан мекунад,
Ман ҳам аз худ меравам, гӯё ки чонам меравад.

Дам ба дам сад новаки ҳасрат ба қони хастаам
Аз фироқи он маҳи абрукамонам меравад.

Бе лаби майгуни қонбахши Масеҳъёҷози ӯ,
Сели хун ҳар дам зи чашми хунфишонам меравад.

Шӯхи шахрошӯби ман ҷо кард дар зери замин,
Мавҷи ашкам аз замин то осмонам меравад.

Ҳар кучо, к-аз партави шамъи ҷамолат дам задам,
Сӯхтам, азбаски оташ дар забонам меравад.

Нест осон сайри саҳрои муҳаббат сохтан,
Сабзаҳои теғу ханҷар то миёнам меравад.

Дар муҳаббат булачаб афсонаҳо антехтам,
Дар ҷаҳон овозаи ин достонам меравад.

Комила, дорам дили пурхун зи бедоди фироқ,
Беқарорам аз ҷаҳон ҷаҳон ҷаҳонам меравад²⁹.

Мазмуни:

У сарви равоним бугун назаримдан кетаркан, фиғоним тутуни ердан то осмонгача ўрлайди.

Ул зебо қомат гўзал қаергаки бормоқчи бўлса, мен ҳам гўё жоним кетгандай ўзимдан кетаман.

Хаста жонимга камон қош гўзалнинг фироқидан дам-бадам юз ҳасрат ўқи санчилади.

Унинг Исо мўъжизали жон бағишловчи майтун лабисиз қон тўкувчи кўзларимдан ҳамиша селдек қон оқайди.

Ҳусни бир шаҳар ғавғосига сабабчи бўлувчи гўзалим ер остига жо бўлди, шунинг учун кўз ёшларим тўлқинлари ердан осмонгача кўтарилди.

Жамолинг шамъининг партавидан сўзлаган вақтимда тилимга ўт кетгандек қуяман.

Муҳаббат саҳросини сайр қилиш осон эмас, унинг сабзалари гўё ханжар дами каби белгача етади.

Мен муҳаббат йўлида ажойиб афсоналар тўқидим, бу дostonим овозаси бутун оламга тарқалади.

Эй Комила, фироқнинг бедодлигидан юрагим тўла қондир, Беқарорлигимнинг сабаби шоҳи жаҳоним бу дунёдан кетаябди.

Аз буттаи гул то нахли шамшод,
Чуёни қаддат, эй сарви озод.

Қадди баландат дар боғи ҳубӣ
Манзури чашми соҳибдилон бод!

Беихтиёр аст дил дар хаёлат,
Маҷнуни кўят хайли паризод.

Хат бо ҷамолат нуқсон надорад,
Азбаски дорӣ ҳусни худодод.

Зулфи ту дому холи ту дона,
Мурғи дили ман дар домат афтод.

Ҳар дам нигоҳе бо ғайр кардан,
Ҷоно, ба ошиқ зулм асту бедод.

Дурам фигандӣ аз бевафой,
Ҳаргиз накардӣ аз Комила ёд.

Мазмуни:

Гул шохидан то шамшод ниҳолигача сенинг
қалди-қоматингни орзу қилади.

Гўзаллик боғида баланд бўйинг соҳибдиллар
кўзига манзур бўлсин.

Дил хаёлингда беихтиёрдир, паризод гуруҳи сенинг
кўйингда мажнундирлар.

Жамолингда мийиқ тукларнинг нуқсони йўқ, чунки сенда
худо берган ҳусн бор.

Зулфинг тузоғу холинг донадир, кўнглим қуши
сенинг тузоғингга тушди.

Эй жонон, ҳар замон ўзгаларга қараш ошиқларга
зулму ситамдир.

Бевафолик билан узоққа ташлаб кетдинг-у
ҳаргиз Комилани эсламадинг.

Сарвро дидам, ниҳоли қоматаш омад ба ёд,
Ханда зад хуршеду моҳи талъаташ омад ба ёд.

Шамъро дидам, ки дорад бар сари худ тоҷи зар,
Афсари Ҷамшед аз кайфияташ омад ба ёд.

Ҳиммати пири муғон аз қайди ғам озод кард,
Дар гирифтורי паноҳи исматаш омад ба ёд.

Шаҳриёри мулкпарвар дар замони адли ӯ
Халқро масрур дидам, шафқаташ омад ба ёд.

Хизмати соқӣ маро дар анҷуман бисъёр буд,
Чун шудам шодоб, ҳаққи хизматаш омад ба ёд.

Он ки дар ҳангомаи имкон баландовоза буд,
Бар фалак рафтам, чу авҷи рифъаташ омад ба ёд.

Чун насозад дидаи ман гиръяи беихтиёр
Даври султони Фаридунҳашматаш омад ба ёд.

Буд ширин дар мазоқи ҷони ман шаҳди висол,
Талх шуд ногоҳ, заҳри фурқаташ омад ба ёд.

Комила роъят зи меҳраш бар фалак афроштам,
Офтоби дасттоҳи ҳимматаш омад ба ёд³⁰.

Мазмуни:

Қачон сарвни кўрсам ёр қоматининг ниҳоли ёдимга келади,
Куёш каби очиқ чехралиги ва ой юзлилиги ёдимга келади.

Шамъни кўрсам бошида олтин тожи бор,
Унинг кайфиятидан Жамшиднинг тожи эсга келди.

Пири муғоннинг ҳиммати банддан озод қилди,
Бу ғамлар гирифторлигида унинг исмат паноҳи эсга тушди.

Мулқпарвар шахриёрнинг адолатлик замонида унинг
марҳамати шафқати билан халқнинг хурсандчиликлари эсга
келди.

Мажлисида менга соқийнинг хизмати кўп эди,
Майдан қониб хурсанд бўлганимда унинг хизмати ёдимга
келади.

У имконият ҳангомасида баланд овоза эди,
Унинг олий мартабалиги эсимга тушса, фалакка чиқиб
кетгим келади.

Кўзларим нима учун ихтиёрсиз йиғламасин,
Чунки Фаридун ҳашаматлик султоннинг даври эсга келади.

Жонимнинг оғзида унинг висолининг асали ширин эди,
Фироқ заҳри эсга келганда бирданига аччиқ бўлди.

Комила сенинг меҳринг байроғини фалакка кўтарди,
Сенинг ҳимматли қудратинг қуёши ёдимга келди.

Дар висолат хотири мо шод бод!
Мурғи дил аз доми ғам озод бод!

Хонаи дил чилвагоҳи нози ўст,
То қиёмат ин бино обод бод!

Испрати ҷовид бар каф допгӣ,
Эй дил, аз базми висолаш ёд бод!

Чашму дил дар домгоҳи беҳудӣ
Волаи он сарви ҳуризод бод!

Дар муҳаббат аҷз меояд ба қор,
Хирмани ҳирсу ҳаво барбод бод.

То кашад бори маломатро ба дӯш,
Бо заифон аз ғамат имдод бод!

Дар дили шаб нола қардам Комила,
Дар ҳаёлат ҳар чи бодобод бод!

Мазмуни:

Висолингда хотирямиз шод бўлсин, у қўнғил
қуши ғам бандидан озод бўлсин.

Дил уйи унинг нози жилвагоҳидир, бу дил уйи
қиёматгача обод бўлсин.

Эй дил, абадий айш-ишрат қўлингда эди, унинг
висоли базмини эслаш керак.

Кўз ва қўнғил беҳудлик асоратида у ҳурнафаслик
сарвинг гирифтори бўлсин.

Муҳаббат йўлида ожизлик иш беради, ҳирсу манманлик
хирмони соврилсин.

Маломат юкини кўтариш учун заифларга сенинг
ғамингдан мадад бўлсин.

Мен Комила, кечалари дилдан нолалар қиламан
Хаёлингта нималар келса келаверсин.

Дил, ки чоми шароб меҳоҳад,
Заррасон офтоб меҳоҳад.

Хӯрда аз мавҷи апк соғари май,
Аз дили худ кабоб меҳоҳад.

Соқиё, май бидеҳ, ки синаи ман,
Отапе дорад, об меҳоҳад.

Дил муқими ҳарими дарғаҳи ўст,
Лаҳзае фатҳи боб меҳоҳад.

Дили маҳзун саволи бўса намуд,
Аз лаби ў ҷавоб меҳоҳад.

Хез, машшота, шона бар сар зан,
Зулфи ў печутоб меҳоҳад.

Ҳар дуое, ки кард дар ҳақи ёр,
Комила мустачоб меҳоҳад.

Мазмуни:

Кўнгил шароб жомини истайди, у зарра каби офтобни
истайди.

Кўз ёшим тўлқинларидан май ичганман, ўз дилимдан
кабоб истайман.

Эй соқий, май бер, чунки юрагим ёнади, сув
истайди.

Кўнгил унинг даргоҳи ҳарамида муқимдир, бир лаҳза
дарвозаларнинг очилишини истайди.

Бу маҳзун кўнгил бўса сўрайди, унинг лабидан жавоб
истайди.

Эй пардозчи, ўрнингдан тур (севгилимнинг)
сочларини тара, унинг зулфи буралишни хоҳлайди.

Ёр ҳақиға ҳар қандай дуо қилган бўлса,
Комила, унинг ижобат бўлишини истайди.

ҚАСИДА

Чун нолаам чуне барояд зи банд-банд.
Дар ҳаҷри шаҳриёри ҷаҳондори хушманд.

Дар ҷустуҷӯи васли ту умрест меравад,
Шаб сайри моҳ хисрави хуршедро саманд.

Гирам, ки ҳаст пояи қудрат фарози ҷарх,
Бодо ҳамеша рутбаи ҷоҳат аз он баланд.

Аз хони даъвати ту ба танг омада замин,
Ҳатто, ки сокинони сипеҳранд баҳраманд.

Аз савлати ту дасти тақаллум дар остин,
Шер аз ҷи зӯр бошаду мӯр бувад наҷанд.

Азми рамими мурдаи садсоларо ба лутф,
Эҳё кунад Масеҳи лабат гоҳи нӯшханд.

Хонанд азиз сари туро бо ҳадиси Рум,
Хурду бузурги мардуми Тӯрони арҷманд.

Фармонбарон аз нақҳати қабзаҳои теғ,
Ромишгарони базми ту тори рағи каманд.

Хонанд аз он халифатуллоҳ илму ақл,
Онро шудӣ санад туву инро шудӣ сипанд.

Бар тарфи боргоҳи Сикандарнишони ту,
Биншаста саркашони вилоят ниёзманд.

Рӯ даст 3-оташи ғазаб талху тира рӯй,
Ҳасмон чу дуд аз раҳи равзан бадар раванд.

Гирам ба мадҳи шоҳ рафиқон сафинаанд,
Ман зарврақам ба паҳлӯи ёрони хушманд.

Мамнун шуд аз кафи қарамағ ҳар ки дархураст,
Дар бахшиши ту чеҳракушо нест ҷуну чанд.

Аз тунги шаккрат магасонро гурез нест,
Ин қандхўрагон натавонанд хўрд қанд.

Шоҳо, худойро мағузoram ба ҳоли хеш,
Дар ташти хоки тира ҷаҳду давам аз сипанд.

Мондӣ зи ҳамъинони худ имрӯз Комила,
Ҳаргиз нашуд, ки тавсани таъбат шавад раванд.

Мазмуни:

Оқил жаҳондор шахриёрим ҳажрида най каби
банд-бандимдан нолалар чиқади.

Висолингни излаб умрбод айланмоқда,
Тунда осмондаги ой, қуёш шоҳнинг саманидидир (оти).

Дейлик, куч ва қудрат осмонга юксалса
мартабанг даражаси доимо ундан баланд бўлади.

Ёзган дастурхонинг ерга сиғмайди,
Ҳатто осмонда яшовчилар ҳам ундан баҳраманд.

Сенинг савлатингга яраша мақтолмай тил лол,
Шер нима учун зўрлигига қарамасдан чумолидан енгилди.

Юз йиллик чириган мурдани Масиходек
лабинг кулган чоғда тирилтирди.

Сенинг бошингни Рум подшоҳидек азиз билишиб
Турон элининг катта-кичиги қадрлади.

Хушбўй ханжар сопи итоатингдагилар қўлида
Базмингда куйчилар бошларни тузоғига илинтирди.

Ул худонинг халифасидан ақлу илм ўқийдилар,
Унга сен далилу исбот, бунга исириқ бўлдинг.

Искандар қасри тарафида сенинг нишонанг
ўлка қайсарлари қаршингда ёлбориб ўлтирибди.

Қўлингда ва юзингда ғазаб оловини кўриб,
Душманларинг тутундек тешикларга ўзини уради.

Олий шоҳ малҳида дўстлар кемадир,
Мен ақлли дўстларнинг ёнида қайиқман.

Дуч келганни кароматингдан баҳраманд этавердинг
Сен эҳсон этарда неча, қанча, демайсан.

Сенинг шакар лабингга ёпишган пашшалардан нажот йўқ,
Бу қандхўрлар қанд ея олмай қолдилар.

Шоҳим, худо ҳақи, ўзимни ўз ҳолимга қўймасман,
Қора тупроқли лаганда (дунё) югуриб-елишим исирик
учундир.

Бугун тенгдошларингдан ажралиб қолдинг, Комила,
Таъбинг тулпори ҳаргиз чопқир бўлмади.

Шайхи кибор зубдаи оли расул буд,
Рахти сафар кашид сӯи ҷаннати хулуд.

Дар тангнои олами имкон ба ҷидду ҷаҳд,
Иршоди роҳи толиби даргоҳ менамуд.

Анвои илмро шуда мустаҷмаи камол,
Ҳам муттасиф ба ҳилму ҳаёну сахо вучуд.

Султони тахти мағриқолло буд, лек
Карда либоси фақр ба бар рақс менамуд.

Рӯзона дарси панди ҳидоятшиор дошт,
Шабҳои тор ҳам ба қиёмат асту дар сучуд.

Соҳибдиде дид аён бетааммуле,
Тимсол ҳар, чи ҳаст дар оинаи шухуд.

Як кас набуд санги маломат ба ў назад,
Фарде набуд дасти тааддӣ бар ў насуд.

Бо ин ҳама адоват арбоби ҳуққакин,
Аз ҷустуҷӯи силсила як дам намеғунуд.

Аз баски дошт ҳиммати олий бо ибтиҳо,
Бо муҳлисон даре зи зуҳуроти ҳақ кушуд.

Шабҳо зи дасти қудрати сайёди бедаранг,
Дилҳои мўминони худочўйро рабуд.

Халқ на гўшу буй хуш афканда дар ҷаҳон,
Дар равзаи мунаввари атр карда дуд.

Тарихи соли фавт рақам кард, Комила,
Қутби машойиху уламо буд, рафт зуд.

Мазмуни:

Улуғ шайх асли пайғамбарзода эди,
Жаннат сари сафарга отланди.

Бу оламда имкони борича интилиб
даргоҳида тўғри йўл изловчи раҳнамо эди.

Кўп илмларни эгаллаб камолга етди,
эзгу ҳолати билан вужудини ҳаё ва эҳсон нури чулғади.

Мағриқоллаҳ тахтининг султони эди, лекин
дарвешлар либосини кийиб ўйинга тупарди.

Кундуслари раҳнамолик этиб насиҳатдан дарс берар эди,
Қоронғу тунлар охиратини ўйлаб сажда қиларди.

Бир пок дил илоҳий нур билан ҳар нима бўлса,
унинг тимсолини шаҳодат кўзгусида аён кўрди.

Унга маломатдан тош отмаган бирор одам ва
зулм қўлини чўзмаган бирор кимса қолмади.

Шунча адоватга қарамай ҳуққакин арбоб
шажара излаб бир лаҳза ҳам ухламас эди.

Чунки жуда баланд ҳимматли эди,
Мухлисларига ҳақ эшигини ошкор очиб берди.

Кечалар аёвсиз қудратли сайёднинг чечан қўли билан
художўй мўминлар кўнглини овларди.

Халқ жаҳондан на ҳулбўй ҳидлаб яхши гап эшитди,
Чароғон қабрида атр тутуни анқиди.

Вафоти тарихи (санаси)ни Комила рақам қилди,
Машойих ва уламо кутби (яъни сарвари) тез кетди.

Сад шукр ба даври Хони довар,
Осуда бувад замона яксар.

Эй довари додрас ту дори,
Хосияти давлати Сикандар.

Дигар набувад ба мулки олам,
Мисли ту шаҳи замонапарвар.

Бинишаста ту бар сарири давлат,
Шоҳон сари худ фиканда бар дар.

Хоҳон ба ту офарин намуда,
Меҳри ту ба ҷон гузида қайсар.

Ҳар тораки фарқи шаҳриёрон,
Нақши қадами ту гашта афсар.

Иксир зи хоки остонат,
Ҷӯшида ба ҷои чашмаи зар.

Аз меҳри ту фош субҳи давлат,
Ва-з моҳи рухат ҷаҳон мунаввар.

Хонро ба дуои Комила бод,
Илҳос муъину Хизр ёвар.

Мазмуни:

Юз шукр адолатли Хон даврида
бошдан оёқ замона осуладир.

Эй адолатли ҳакам (қози) сенда
Искандар давлатининг хосияти бордир.

Сен каби замона (эл) парвар шоҳ
Жаҳон мулкида бошқа бўлмайди.

Сен давлат тахтида ўлтирганингда
Шоҳлар эшигингга бош эгадилар.

Хонлар сенга офаринлар айтадилар,
Қайсар подшоси сенинг меҳрингни
жондан асрайди.

Сенинг қадамингнинг нақшини
Шаҳриёрлар бошига тож қиладилар.

Сенинг остонанг тупроғида иксир
олтин булоқ ўрнида қайнаб ётибди.

Сенинг қуёпингдан давлат тонги ёришиб,
Ой юзингдан жаҳон мунаввар бўлди.

Комиланинг дуоси билан Хонга
Илғос пайғамбар ёру Хизр мадаккор бўлсин.

Он к-ў зи чуби хушк барорад гули самар,
Орад зи абр қозибаи сунъи ў матар.

Бахшад шифо зи лутф алилони боғро,
Баҳраёбон номия бахшад димоғи тар.

Аз нури сунъи ом кунад партави ҳаёт,
Руҳи дамида боз дамад бар тани шаҷар.

Аҳмад ҳабиби ў ки бар мероҷ гуфтутў,
Бар авчи наъти ў нарасад тоири назар.

Он навбаҳори хулд, ки боғи ҳамебарӣ,
Дорад зи ранги орази ў нақҳати дигар.

Бар андалебе нотиқа фарзаст ин наво,
Салли илоҳе анта алассаидал башар.

Сиддиқи Акбар он, ки ба тасдиқи кирдикор,
Оли расида рутбааш аз ҷумлаи бапар.

Шерӣ Худо Алӣ, ки ба дасти диловарӣ,
Теғаш ба қони ҳасм зада оташи хатар.

Аз баҳри қатли зумраи куффор дам-бадам,
Аз қабза баста ханчари белоли ў камар.

Дорад ба дил муҳаббати он сарварони дин,
Афкан ба сӯи Комила, аз лутф як назар.

Мазмуни:

Улким қуруқ ёғочдан мева гулини чиқаргай,
Булутдан санъат билан ёмғирлар келтиргай.

Лутф билан боғдаги касалларга шифо бағишлайди,
Одамлар димоғини ўсимликлар исидан яшнаттай.

Унинг жилваси ҳаёт нурларини сочса,
Унинг нурларидан хазон бўлган дарахтга яна жон киргай.

Унинг дўсти Аҳмад пайғамбар Аллоҳ билан гаплашганда
Унинг эзгу хислатлари таърифига кўкда қуш етолмагай.

Ул жаннат навбаҳорини боққа олиб борганингда
Унинг юзлари рангидан ўзгача хушбўй таралгай.

Нотиқа булбулга бу навони куйламоғи фарздир
Худога тиловат қил, чунки сен башариятга раҳнамосан.

Сиддиқ Акбар ўзининг яхши ишлари туфайли,
Жумлаи башардан унинг мартабаси олий бўлди.

Ҳазрат Али худонинг шери ки, мардона қўлидаги қиличи
билан душманнинг жонига қирғин оловини сочди.

Кофирларни дам-бадам қатл этавериш учун
унинг қўлида аёвсиз ханжар шай турарди.

Кўнглида дин пешволарига нисбатан муҳаббат бўлган,
Комила томонга эҳсон айлаб, лутф билан бир назар
ташлагин.

Чашми бақо чи дорем аз чархи кинапарвар,
Бошад чароғи ҳастӣ дар раҳгузори сарсар.

Шоҳи қаҳон Умаршаҳ, к-аз гирудори ҳашмат,
Султони Руму Чинаш будӣ камина чокар.

Бар беҳи вучудаш чун зад ачал шабехун,
Не мулк шод бакораш не иззу қоҳ ёвар.

Пӯшид чашм сад шукр, к-аз баъди ӯ дар айём,
Шуд нури дидаи ӯ имруз зеби манзар.

Ёри вафо пазираш, к-андар сипеҳри иззат,
Баҳри ризои ӯ буд пайваста меҳрпарвар.

Дар масҷиду мадорис з-аҳли улуму зуҳҳод,
Кори савоб фармуд бар турбаташ муқаррар.

Току равоқҳо кард таъмир бар мазораш,
К-аз рифъати бино буд бар чарх соягустар.

Бар Катъбаи вафояш бастам вазири эҳром,
Тавфи мазори покаш то кард дам муяссар.

Дидам чу дар заминаш оҳам бар осмон шуд,
Азбаски ёдам омад он офтоби кишвар.

Лавҳи мазори ўро нодида доғ будам,
Доғам фузуд бар доғ чун дидамаш саросар.

Дишаб навишта будам тарихи доғи гурде
Имрӯз боз дидам гуфтам ки доғи дигар*.

* Таҳаллусли байти йўқ.

Мазмуни:

Бу адоватли дунёдан кўзим нима ҳам кута оларди,
Борлиқ бошдан-оёқ унинг шамолидан ўчди.

Жаҳон шоҳи Умарбек ҳашаматли ҳукмдор эди,
Рум ва Чин султонлари унинг оддий хизматкорларидай эди.

Вужуд япроғига ногаҳон ажал шамоли ҳужум қилди,
Уни на тахту тожу на мулки асраб қолаолмади.

Кўзларини юмди, юз шукрки ундан кейин оламда
унинг кўзининг нурийдидаси бугун саройнинг безаги
бўлди.

Вафодор ёри иззат кўкида сийланмоқда, унинг
кўнглини овлаш учун меҳр куёши нурини сочмоқда.

Масжид ва мадрасалардан зоҳид ва олимлар унинг
мақбарасида савоб учун тиловат қилишябди.

Мазори узра қаср равоқлари таъмир этилиб, унинг
биноси баланглигидан осмонни соя қоплади.

Унинг вафоси эҳромита вазири бўлиб бордим, пок
мазорини тавоф қилиш менга муяссар бўлди.

Унинг мазори лавҳини кўролмай доғда эдим, уни
бошдан-оёқ кўриб яна доғим ошиб кетди.

Ўтган кеча бир паҳлавон доғи тарихини ёзиб ўлтирган
эдим,
Лекин бугун уни кўрганимдан яна дардим янгиланди.

62
ҚАСИДА

Зи гулгашти ин гулшани бемадор,
Надорам шакебе чу боди баҳор.

Чу лола дилам доғи савдои ишқ,
Чу гул қисватам чок аз дасти хор.

Чу сунбул саропо парешониям,
Чу наргис ҳама дидаи интизор.

Чу гунча ману сина пур зи хун,
Чу шабнам ману дидаи ашкбор.

Ки имрӯз айём дурам фиканд,
Аз он қачқулаҳ, хисрави тоҷдор.

Муҳити қарам ҳазрати шаҳ Умар,
Ки баҳр аз кафи ҷуди ӯ шармсор.

Чи шаҳ онки ҷӯшад замони хиром,
Зи гарди раҳаш ҷавҳари обдор.

Ба ҷашми ҷаҳон партави нури ҳусн,
Чу хуршед аз рӯи ӯ ошкор.

Иморат зи нуруи ӯ сарфароз,
Наҷобат зи имлоди ӯ қомгор.

Шуди даҳр ҳайрон чу ҷашми рикоб,
Чу бар асп мегашт он шаҳсавор.

Зи сумми сутурони хайлу ҳашам,
Замин чун фалак мешуди беқарор.

Ду ҷашми аду буд дар рӯзи ҷанг,
Ба нӯги синонаш яке ҳалқадор.

Зи Фарғона то ҳадди Руму Хитой,
Шуда ҳукмрону шуда қомгор.

Басе шахру бас масчиду мадраса,
Ки гарлид аз ҷуди ӯ зарнигор.

Ба иқлимгирию ҷанг овари,
Падар то падар хусрави тоҷдор.

Лабашро зи бас ханда зебанда буд,
Гулаш дӯхт лаб ҷои сӯзан зи хор.

Ба ҷосе, ки мекард сарваш хиром,
Раҳи кабк бар дида мезад ғубор.

Намуда ба имои лутфи суҳан,
Дили халқро сайд он дилшикор.

Зи рангинии маҷлиси манзараш,
Зимистон шуда рапқи фасли баҳор.

Басе шоҳ битаашт ҷун ӯ намонд,
Зи таснифи шеърӯ суҳан ёдгор.

На Ҷамшид диду на Доро, на Кай,
Ҷунон давлату ҳашмату гирудор.

Кунун онҷунон шоҳи олишукӯҳ,
Набинад дигар дидаи рӯзгор.

Ману шукри баҳте, ки аз баъди ӯ,
Шуда нури ҷаппаш ба маснал савор.

Илоҳӣ, ки иқбол дар пой ӯ
Ҷу ҷашми рикобаш бувад пойдор.

Бувад давлати ман ҷунун Комила,
Ҷуломам ба он хонадони кибор.

Мазмуни:

Бу бемадорликда эрта баҳор шамолидек,
гулшанни сайр этиб юришга тоқатим йўқ.

Севги савдосидан лоладек дилим доғ,
гулдек қўйлагим тикондан чок бўлган.

Сунбулдек бошдан-оёқ паришонман,
наргисдек кўзларим доим интизордир.

Фунчадек кўксим қонга ғарқ эрур,
шабнамдек кўзимдан ёшим шашқатордир.

У кулоҳини қийшиқ кийган тождор шоҳим
мендан бутун узоқлашди.

Ҳазрати Умаршоҳ саховат уммони эди,
денгиз унинг эҳсони қўлидан уялиб қолди.

Ул не шоҳдурки, хиром айлаб юрган чоғида
йўл гардидан ноёб гавҳарлар уфургай.

Унинг ҳусни шўъласидан бутун жаҳон кўзи
қуёшга ўхшаб ошкор бўлди.

Амирлик, яъни эл-уруғ уннг қудратидан юксалиб,
улуғворлигидан муродига етди.

У шоҳ от миниб кезган чоғида
узанги кўзидек олам ҳайрон эди.

Туялар туёғидан, суворийлар ҳайбатидан
замин осмондек беқарор эди.

Жанг кунда душманнинг икки кўзи халқалек
найзаси учига илинар эди.

Фарғонадан то Руму Хитойгача ҳукмрон бўлиб
саодатга эришди.

Кўп шаҳар ва масжиду мадрасалар
унинг саховатидан зар нақшлар билан зийнатланди.

Жаҳонгирлик ҳамда жангаворликда ота-боболари
ҳам шундай тождор шоҳлар эдилар.

Лабита табассум жуда ярашади, гул
юзларида тикан йўқ эди.

Қаерга хиром айлаб борса сарв қомати,
какликдек йўлидан кўзларга ғубор етарди.

Бир имо билан гўзал сўзлар айтиб,
бир йўла халойиқ кўнглини овлар эди.

Ранг-баранг базмининг турланишидан қишга
баҳорнинг ҳасади келарди.

Жуда кўп шоҳлар ўтди, лекин улардан ҳеч бири
чиройли сўз айтишда ҳеч қандай ёдгор қолдирмади.

На Жамшид, на Доро, на Кайковус
бундай ҳашамату давлатни қўрмаган эдилар.

Наҳотки шунча олий шавкатли шоҳ
энди ёруғ оламни кўра олмаса.

Ундан кейин нури дийдаси тахтга мингани учун
бу бахтга мен шукрона қиламан.

Илоҳо, унинг иқболи оёғидаги узангисидек мустаҳкам
бўлсин!

Комила менинг бахтим шулдирки, ул буюк
хонадонда қулдирман.

63
ҚАСИДА

Дар вафоти хисрави Чамиқтидор,
Гашт ғавғои қиёмат ошкор.

Рафт шоҳи ҷаҳон дар мотамаш,
Дўстон ошуфтаҳолу дилфигор.

То қиёмат кай равад аз ҷони ман,
Ҳасрати Саййид Умархон шахриёр.

Адлу инсофаш мадори мулк буд,
Рахт барбаст аз ҷаҳони бемадор.

Шуд ба зери хок беному нишон,
Буд дар олам амири номдор.

Рафт он хуршеди тобон аз назар,
Дўстон ҳар сў парешон зарравор.

Сарвинози ман ҷавон рафт аз ҷаҳон,
Шуд ҳазон айшам ба ҳангоми баҳор.

Аз забони халқ борони дуо,
То қиёмат бод бар хокаш нисор.

Гавҳари шаҳвор дар баҳри карам,
Монд э-он дурри киromя ёдгор.

Шукр, к-аз рухсори он бадри мунир,
Боз равшан шуд ҷароғи рўзгор.

Нури чашми хусрави соҳибқирон,
Бод ўро бахту давлат пойдор.

Рўи ў якбор дидан орзуост,
Ҳастам аз лутфи худо уммедвор.

Пеша абрўи ҳилолаш моҳи нав,
Чанд менозад ба ҳусни мустаор.

Ҳарчи бошад дар кафи мо аз дуо,
Бод бар руҳи равони ӯ нисор.

Ин бувад, ё раб, дуои Комила,
Ҳоҷати ин мусгамандонро барор.

Мазмуни:

Жамшиддек қудратли подшоҳ вафотида
қиёмат гавғоси ошкор бўлди.

Ул жаҳон шоҳи кетиб унинг мотамида
дўстларининг ғамдан юраклари қон бўлди.

Саййид Умархон шаҳриёрнинг ҳасрати
қиёматгача жону танимдан кетмагай.

Адолат ва инсофдан юрт обод бўлиб,
ўткинчи дунёни тарк этди.

Беному нишон тупроқ ичра яширинди,
ваҳоланки оламда ул номдор амир эди.

Ул чарақлаган қуёшдек кўздан ғойиб бўлгач,
дўстлари ҳар томонга заррадек тўзиб кетди.

Жаҳондан севгилим навқирон кетди,
ҳаётим баҳори хазон бўлди.

Халқининг тилидан дуолар ёмғирдек
қиёматгача унинг ҳаққиға ёққай.

Худонинг инояти билан ул азиз дурдан
шоҳона гавҳар ёдгор қолди.

Шукрким, ул чароғон ой шўъласидан нур эмиб
яна бу рўзгор чироғи равшан бўлди.

Соҳибқирон подшоҳнинг кўз нури-
ўғлининг бахту давлати абадий бўлсин.

Худонинг лутфидан умид қиламанки, унинг
юзини яна бир кўрсам.

Унинг ҳилол қоплари олдида янги ой ҳар қанча
фахрланмасин у ўткинчидир.

Кафтимизда ҳар неки дуойимиз бўлса
унинг барҳаётлиги учун нисор бўлсин.

Комиланинг дуоסי шулким, эй худо,
бечораларнинг ҳожатини раво қил!

Орзу дорам, ки раҳ ёбам ба сӯи шаҳриёр,
 Дидае дорам, бувад муштоқи рӯи шаҳриёр.

Раҳм кун, ё раб, ба ҳоли ман, ки дар рӯзи фироқ,
 Меҳӯрам хуноби дил дар орзуи шаҳриёр.

Медавад боди сабо умрест дар ҳар бўстон,
 То биёбад аз қучо осори бӯи шаҳриёр.

Зери дасти миннати кӯҳлулчавохир нестам,
 Тӯтиё дорам ба чашм аз хоки кӯи шаҳриёр.

Гоҳи фурсат Комила ҳоли дили ғампарварон,
 Гоҳ истиғно кунад нозам ба ҳӯи шаҳриёр³¹.

Мазмуни:

Шаҳриёр томонга йўл топмоқ-менга орзудир,
шундай кўзим борки, у ҳам шаҳриёр муштоқидир.

Эй тангри, шаҳриёрим орзусида ҳар куни юрак қонин
ичаётганимга раҳминг келсин!

Шаҳриёр бўйининг асари қаердан келар экан деб, тонг
шамоли сингари бир умр ҳар бўстонда югураман.

Мен жавохир сурмаси миннатики тортмайман, шаҳриёр
қўйининг туфроғидан кўзимда сурма бор.

Гоҳ-гоҳда Комиланинг ғампарвар дилининг ҳолини
сўрайман, гоҳ истиғно қилиб, шаҳриёрнинг талабига
ноз қиламан.

Ёр аз ман чехра пинҳон кард боз,
Дарди ҳичрон ғорати ҷон кард боз.

Рафт он ороми ҷон, ушшоқро
Мубталои дарди ҳичрон кард боз.

Доманафшон рафт аз боғи ҷаҳон,
Зулфи сунбулро парешон кард боз.

Дил, ки аз савдои ишқ осуда буд,
Дар муҳаббат доғ сомон кард боз.

Ёр мушгоқи ҳилоли идро,
Гушаи абру намоён кард боз.

Рӯзи ҳичрон ваъдаи дидор дод,
Кор мушқил буд, осон кард боз.

Дил зи доғи ҳаҷр аз хуни чигар,
Лола чиду гул ба домон кард боз.

Ҷони саргардон ба саҳрои фироқ
Чун ҷарас фарёду афғон кард боз.

Ишқ расво кард Маҷнуни туро
Азми саҳрову биёбон кард боз.

Дар фироқат сӯхт ҷони Комила,
Шиква аз бедоди ҳичрон кард боз³².

Мазмуни:

Ёрим яна мендан юзини яширди,
айрилиқ дарди яна жонимга ҳужум қилди.

У оромижон кетиб ошиқларини яна
айрилиқ дардига мубтало қилди.

Сунбул сочларини паришон қилиб
бу жаҳон боғидан этагини қоқиб кетди.

Кўнгил ишқ савдосидан хотиржам эди,
яна у муҳаббат доғини бир жойга йигди.

Ёр ҳайитдаги янги ойга муштоқ бўлганлардек
қошини сал кўрсатди-ю яна кетди.

Айрилиқ кунлари дийдор ваъдасини қилди,
иш мушқил эди, яна осон қилиб кетди.

Кўнгил ҳажр доғи билан житар қонидан
этагига яна лола ва гул терди.

Фироқ саҳросида бу саргардон жон,
худди карвон кўнғироғидек яна фарёд қилди.

Ишқ сенинг Мажнунингни расво қилди,
яна саҳроу биёбонларга йўл тутди.

Сенинг фироқингда Комиланинг жони куйди,
у яна ҳижрон зулмидан шикоятлар қилди.

Чу ҳарфи марҳаматам гуфт он бути танноз,
Маро зи файзи тараб умри рафта омад боз.

Ба хатам мақтаи анҷом тай намегардад,
Чи нома аст, ки дар ҳаҷр кардаам оғоз.

Зи фикри орази гулгуни ӯ ба машқи ҳаёл,
Ҳарими синаи мо гаптааст гулшани роз.

Чи мочарост дар ин ҷо миёни аҷзу ғурур,
Ки мо тамои ниёзему ӯ саропо ноз?

Гудози ишқи ту аз баски ишратафрӯз аст,
Басони шамъ бувад тифли апкам оташбоз.

Баҳор сар ба гиребони ғунча медӯзад,
Агар зи ноз шавад сарви ман чаманпардоз.

Ба шӯри ҷазбаи шавқе, ки меравад аз худ,
Ки ҳамчу ранг кунад узв-узви ман парвоз.

Ба аҷзи Комила ушшоқ кай шавад мақбул,
Магар ба қиблаи абруи ӯ кунанд намоз³³.

Мазмуни:

У гўзал менга марҳамат сўзини айтган он, бу
хурсандчилик файзида кетган умрим қайтиб келди.

Бу қандай номадирки, айрилиқда уни бошлаган
эдим, охирига етмайди.

Хаёл машқи билан унинг гулранг юзининг фикрида
сийнамиз хилватхонаси сирлар гулшани бўлди.

Ожизлар билан мағрурлик ўртасида бу нима жанжалки,
бизнинг ҳамма бору йўғимиз ниёз, у эса, бошдан-оёқ
ноздир.

Сенинг ишқинг айшу ишратини ёритувчиси бўлганидан
кўзимизнинг ёши худди шамъга ўхшаган ут ўйновчидир.

Агар сарвим баҳорда чаманга пардоз берса гунча
бошини ёқасига яширади.

Мен ичимдаги тўлқинларимни ҳатто беҳушлик даражасига
боришгача яшира оламан, рангга ўхшаб менинг
банд-бандларим осмонга парвоз қилади.

Комиланинг ошиқлиги қачон мақбул бўларкин?
Ёки унинг қопси меҳробига ибодат қилсаммикин?

Эй сарви равони гулшани ноз,
Хусни ту баҳори гулшани роз.

Аз дарди ғами ту мустамандам,
Як раҳ назаре ба сӯи ман соз.

Эй ёр, макун маро фаромӯш,
Ҳарчанд шудӣ ба ғайр дамсоз.

Шояд, ки ду бора боз оӣ,
Монда ба раҳат ду чашми ман боз.

Бошад паи куштағони ишқат,
Лаъли ту Масеҳи ханда эъқоз.

Рӯзе, ки зи хоки ман гузаштӣ,
Ҳардид губори ман сарафроз.

Мурғи дили ман ба ёди васлат,
Дорад ба ҳавои шавқ парвоз.

Анҷом нашуд ба ҷуз пушаймон,
Ҳар қор, ки бе ту қардам оғоз.

Чун Комила барфурӯз оҳе,
Дар хирмани чарх оташ андоз.

Мазмуни:

Эй ноз гулшанининг сарви равони, ҳуснинг сирлар
гулшанининг баҳоридир.

Сенинг ғаминг дардидан ғамгиндурман, мен томонга
бир йўл назар ташла.

Эй ёр, бошқалар билан ҳарчанд улфат бўлсанг ҳам,
мени ёдингдан чиқарма.

Шояд яна иккинчи мартаба келсанг, сенинг йўлингга
икки кўзим интизор бўлиб қолган.

Сенинг ишқингда ўлганлар учун лабинг кулгиси
мўъжизалик Исо бўлармикан?

Сен тупроғимдан ўтган кунинг менинг губорим
сарафроз бўлди.

Кўнглим қуши сенинг васлинг ёди билан ишқинг
ҳавосида парвоз қилади.

Сенсиз бошлаган ҳар бир ишимнинг охири
пушаймондан бошқа бўлмади.

Эй Комила, бир оҳ ургинки, ундан чарх
хирманига ўт тушсин.

Дод аз дасти чархи шўъбадабоз,
Турфа дунпарвар асту сифланавоз.

Медиҳад халқро ба ваъда фиреб,
Ҳаст афсонаҳояш афсунсоз.

Ҳар кӣ дар маҳфили ҷаҳон омад,
Ёфт сар то қадам ҷу шамъ гудоз.

Базми олам кафили фурсат нест,
Шамъсон гардиши ҳавас мафароз.

Сарви озои боғи истиғноστ,
Он ки бошад ба ростӣ мумтоз.

Аз Ироқ омадам ба сӯи Аҷам,
Аз Нишопур рафтаам ба Ҳироз.

Ниғаҳаш кушт Комила, лаълаш-
Хандае кард-зинда гаштам боз³⁴.

Мазмуни:

Шу найрангбоз фалакнинг дастидан додки, ярамасларни
парвариш қилувчи ва пастларни сийловчидир.

Халқларни ваъда билан алдайди,
унинг афсоналари сеҳр ва найрангдир.

Ҳар ким жаҳон мажлисига келса,
бошдан оёқ шамъдек қуяди.

Жаҳоннинг базми фурсатга кафил эмас,
шамъга ўхшаб ҳавас гарданини чўзаверма.

Кимки тўғриликла танилган бўлса,
у нафсни тиймоқ боғининг сарви озодидир.

Ироқдан Ажамга келдим,
Нишопурдан Ҳижозга бордим.

Комила, унинг нигоҳи ўлдирди,
Лаби кулди-ю мен яна тирилдим.

Он парипайкар ба азми чилва чавлон кард боз,
 Дидаи аҳбобро 3-он чилва ҳайрон кард боз.

Аз наёми ноз шамшери тағофул баркашид,
 Хоки майдонро зи хуни ман гулистон кард боз.

Дар ҳавои иштиёқат шамъсон Мачнуни ман,
 Заҳми дилро нусхаи чоки гиребон кард боз.

Рехт хуни халқу пинҳон шуд зи майдон он парӣ,
 Ошиқонро мубталои доғи ҳичрон кард боз.

Карда будам дар фазои дил иморат аз вафо,
 Сели ашкам тохтан оварду вайрон кард боз.

Зулмати шомӣ фироқи дӯстон омад ба ёд,
 Пиразоли осмон гесӯ парешон кард боз.

Аз тамошоӣ ҷамолат сайри гулшан доштам,
 Бету дар чашмам ҳучуми гиръа тўфон кард боз.

Сўхт рахти ҳастия маъмураи дил шуд хароб,
 Ашқу оҳам бе ту кори барқу борон кард боз.

Комила, омад ба ёдам оташин рухсорае
 Дар шабистони ҳаёл ашкам чароғон кард боз³⁵.

Мазмуни:

У парипайкар яна жавлон уриб жилва қилмоққа бошлади, дўстлар кўзини у жилва билан ҳайрон қилди.

Тағофул шамширини ноз қинидан суғуриб, майдон тупроғини қонимдан яна гулистон қилди.

Менинг мажнуним (дилим) сенинг иштиёқинг ҳавосида яна кўнгил захмини ёқаси чок шамъга ўхшатди.

У пари халқ қонини тўқди-ю, майдондан пинҳон бўлди, ошиқларни яна ҳижрон доғига мубтало қилди.

Мен дил майдонида вафодан иморат қилган эдим, ёшим сели бостириб келди-ю, у бинони яна вайрон қилди.

Дўстлар фироқининг қора шоми ёдга келди, осмоннинг қари кампири яна зулфларини ёйдими?

Мен жамолингни томоша қилиш учун гулшанда сайр этмоқчи эдим, сенсиз кўзимда йиғининг ҳужуми яна
тўфон қилди.

Борлиқ кўч-кўрони куйди, кўнгил иморати хароб бўлди сенсиз оҳим билан кўз ёшим яшин ва ёмғирнинг
ишини қилди.

Комила бир оташин юз эсимга тушиб, хаёл шабистонида кўз ёшимни яна чароғон қилди.

Дило, ба ишқи бутон толиби вафо мебош,
Ҳамеша бар дари аҳли вафо гадо мебош.

Хуш аст шеваи бегонагӣ зи бедардон,
Ба ҳар диле, ки бувад дард, ошно мебош.

Зи куштагони муҳаббат нишон агар хоҳӣ,
Ба тавфи хоки шаҳидони Карбало мебош.

Агар ту салтанати ҳар ду кавн мехоҳӣ,
Ба кӯи ишқи париталъатон гадо мебош.

Машав мусоҳиби аҳли ғурур бар ҳама ҳол,
Нишин ба бесарупоён, зи худ фано мебош.

Бар ҳар кучо, ки равӣ, ҳусни ёр дар назар аст,
Кушой чашми яқин, толиби худо мебош.

Вафо шукуфта гули гулшани муҳаббати ўст,
Ҳамеша Комила дар маърази вафо мебош³⁶.

Мазмуни:

Эй кўнгил, гўзаллар ишқида вафо талаб бўл, вафо
аҳлларининг эшигида ҳамиша гадо бўл.

Бедардлардан бегона бўлмоқ яхшироқдир, ҳар бир
кўнгилда дард бўлса, ўшанга ошно бўл!

Муҳаббат қурбонларидан нишон истасанг,
Карбало тупроғи зиёратига бор.

Агар икки жаҳон султонлигини истасанг, пари
чеҳралар ишқи кўйида девона бўл.

Ҳеч вақт мағрур кишилар билан ҳамсуҳбат бўлма,
кўрпачада ўлтиргину ҳаммадан пастда бўлиб ўзингдан фано
бўлгин.

Қаерга борсанг, ёрнинг ҳусни кўз олдингда турибди,
ишонч кўзини очгину тангрини талаб қилувчи бўл!

Унинг муҳаббат гулшанининг гули вафо билан очилгандир,
Комила, вафо ҳар доим сенинг шиоринг бўлсин!

Он парипайкар надорад майли улфат бо манаш,
Гар бимирам з-ин таманно, хуни ман дар гарданаш.

Ҳар кӣ бо ёди хиромаш меравад аз хештан,
Нест осон бо ду сад афсун бо худ оварданаш.

Бар дил аз тири ҳаводис нест ташвиши газанд,
Заҳми новакҳои мижғони ту бошад ҷавшанаш.

Кушт абрӯяш ба шамшери ишорат, баски буд
Дил ба хун ғалтидани найранги чаҳми пурфанаш.

З-ин гулистон рангу бӯи саря натвон ёфтан,
Ҷомаи мотам ба дӯш афканда сарви савсанаш.

Ҳок гаштам дар роҳи он маҳ ба уммеи висол,
То расад дасти ғубори ман ба тарфи доманаш.

Комила он навбаҳори ноз аз ман дур шуд,
Булбули дил нола меҳонад ба ёди гулшанаш.

Мазмуни:

Ул парипайкар мен билан улфат бўлишга майл этмади,
агар шу орзу билан ўлсам, менинг қоним унинг бўйнида.

Унинг хироми ёди билан ҳар ким ўзидан кетса, юз
минг афсун билан ҳам ўзига келтириш мушкил.

Кипригинг ўқининг захми кимнинг баданита совут бўлган
бўлса, ҳодисалар ўқидан кўнглида ташвиши бўлмайди.

Дил қонга беланиб ётибди, чунки уни сеҳрли қўзларининг
найранг ишорати билан қошларининг қиличи ўлдирган эди.

Бу гулистондан сарвнинг рангу бўйини топиб
бўлмайди, бу гулистоннинг сарви ва савсани мотам тўнини
елкасига ташлаган.

У севгилининг йўлида висол умиди билан чанг бўлган
қўлим унинг этагига стармикан деб тупроқ бўлганман.

Эй Комила, у ноз баҳори мендан узоқ бўлгандан буён
кўнгил булбули унинг гулшанининг ёдида нола қилади.

Эй дили девона аз ғам шод бош,
Аз ҳавасҳои ҷаҳон озод бош.

Чашм пӯш аз ҷилваи мавзунқадон,
Толиби он сарви ҳуризод бош.

Ком ҷӯй аз он лаби ширини ӯ,
Муддате дар кӯҳи ғам Фарҳод бош.

Ғамзаро таълими машқи ноз кун,
Дар тариқи дилбаря устод бош.

Ҷилвагоҳи нози ӯ хоҳӣ шудан,
Эй дили вайрони ман, обод бош.

Рафт аз дасти ту домони висол,
Баъд аз ин дар маърази фаръед бош.

Борҳо гуфтам ба султон Комила,
Бар сари инсофу адлу дод бош³⁷.

Мазмуни:

Эй девона кўнгил, ғамдан шод,
жаҳон ҳавасларидан озод бўл.

Қадди нозикларнинг жилвасидан кўзингни юм,
У ҳуризод сарвнинг талаб қилувчиси бўл!

Агар мақсадингни унинг ширин лабидан истасанг,
Бир мунча муддатлар ғам тоғида Фарҳод бўл.

Ғамзага ноз машқидан таълим бер,
Дилбарлик йўлида устод бўл.

Унинг нозу карашмалари жилвагоҳи бўлишни истасанг,
Эй вайрон кўнглим, обод бўл.

Қўлингдан висол этаги кетди,
Бундан кейин сен фарёд билан бўл.

Эй Комила, султонга такрор-такрор инсоф ва
адолатнинг устида бўл, деб айтар эдим.

Ашки хунине, ки мерезам зи миҷғони худам,
Лаъли ёқутест рахшон аз Бадахшони худам.

Шукрилиллоҳ, аз кудуратҳои даврон фориғам,
Барқи оҳе мекашам, шамъи шабистони худам.

Манъи зоҳид чист аз афсурдани миҷғон сиришк,
Остину доману ҷайби герибони худам.

Очизи фақру пирӣ бар замин афкандааст,
Кард мустағний маро аз халқ сомони худам.

Дар тақаллумрони килкаш шакар резад чи бок,
Тўғии ширинкаломи шаккаристони худам.

Соқӣё, мамнуни шурби соғари мино наям,
Меҳӯрам хуни чигар ҳар рӯз меҳмони худам.

Дил гирифт аз маҷлиси абнои даврон Комила,
Сар ба ҷайби хеш дорам, ҷуғзи вайрони худам.

Мазмуни:

Қонли кўз ёшларимни Бадахшоннинг ялтироқ лаълу
ёқутларидек ўз киприklarимдан тўкаётирман.

Худого шукрки, давр ғаму кудуратларидан фориғман,
Яшпидек тортган оҳим қора тунимни ёриттай.

Менинг киприklarимдан кўз ёшлари тўкилишини
зоҳид қандай манъ эта олади, ёшим ўзимнинг енгим, ёқам
ва этагимга тўкилади-ку!

Фақирлик ва кексалик ожизликлари мени ер билан тенг
этди,
Қаноатим туфайли эл кўзида мен эҳтиёжсиз эдим.

Қаламим тилга кирганда ундан шақар тўкилишига
ажабланманг,
Чунки менинг шакаристонимдаги тўти ширинсўздир.

Эй соқий, мен тўла май косасидан мамнун эмасман,
Ҳар куни ўзимга ўзим меҳмон бўлиб жигар қонимни
ичаман.

Эй Комила, даврон аҳли базмидан кўнглим қолди,
Энди бошимни ёқамга яшириб, бойўелидек ўзимнинг
харобамдадирман.

Эй хуш он вақте, ки дар гулпан мақоме доштем,
Чун гулу булбул ба якдигар каломе доштем.

Гоҳ маҳви зулфу гоҳе масти хуршеди ҷамол,
Дар таҳайюргоҳи ҳастӣ субҳу шоме доштем.

Маҳви завқи якдигар будем бар рағми рақиб,
Аз сари дунболаи абру саломе доштем.

Бе тамошои ҷамолаш бар замири мо набуд,
Бе маю майхона мо шурби мудоме доштем.

Буд мижгон беҳабар аз рамзи найранги нигоҳ,
Дар ҳузур аз ғайбати имкон паёме доштем.

Нашъаи озодии кавнайн гул карди зи дил,
Кош мегуфти, ки саргардон ғуломе доштем.

Норасида бар висоли доманаш дасти хаёл,
Бӯса бар сумми самандаш карда коме доштем.

Мечакид аз ҷабҳаи мо ҳамчу барги гул арак,
Гунчасон дар даст ҷоми лолафоме доштем.

Комила, мо қотеи занҷири зулфи ҳасратем,
Чун забони килк теги бенаёме доштем.

Мазмуни:

Ул қандай яхши вақтлар эдики, гулшанда бир жойимиз
бор эди, гул билан булбул каби бир-биримиз билан
сўзлашардик.

Гоҳ зулфга маҳв бўлардик, гоҳ қуёшдек жамолга
маст бўлар эдик, шулар билан борлиқ ҳайраттоҳида
кечамиз ва тонгимиз бор эди.

Рақибнинг аксига бир-биримизнинг завқимиздан маҳв
бўлар эдик, қошнинг бир учи билан саломимиз бор эди.

Кўнглимизда унинг томошасидан бошқа ҳеч нарса йўқ
эди. Маю майхонасиз доимий май ичишимиз бор эди.

Нигоҳ рангининг найрангидан киприк ҳам хабарсиз
эди, ҳозирликда имконият йўқлигидан бир-биримизга
саломимиз бор эди.

Икки жаҳоннинг озодлик напъаси кўнгилда пайдо
бўларди, кошки бир саргардон ғулومимиз бор эди десанг.

Унинг висоли этагига ҳаёл қўли етмайди, отининг
туёғини ўпиш мақсади бизда бор эди.

Пешанамиздан гулнинг баргидек тер тўкилади,
қўлимизда гунча каби лола ранг жомимиз бор эди.

Биз Комила ҳасрат зулфининг занжирини кесувчимиз,
қаламнинг тилидек қинсиз тигимиз бор эди.

Ман, ки ба шаҳри бехудӣ шӯри ту бар сар омадам,
Дар талаби висоли ту аз ду ҷаҳон бар омадам.

Аз маи ишқ саргарон, дод зи дасти дилбарон,
Аз ғамӣ он ситамгарон дарбадару дар омадам.

Тавсани чарх роми ман, сайди вафо ба доми ман,
Ҳар ду ҷаҳон ғуломи ман, шоҳи музаффар омадам.

Номи ман аст дар ҷаҳон волаи ёри ҷовидон,
Тӯтии базми опӣқон мурғи суханвар омадам.

Кисвати ишқ дар барам, тоҷи мурод бар сарам,
Гардиши чарх соғарам, ринди қаландар омадам.

Мартабаи баландиям, фош зи мустамандиям,
Нодираи диёри ғам, ҳокими кишвар омадам.

Нури ҷароғи офият, шамъи бисоти макрамат,
Зинати боғи маърифат, сарву санавбар омадам.

То шудам, иттисоли ӯ, сархушам аз ҷамоли ӯ,
Дар фалаки висоли ӯ моҳи мунаввар омадам.

Ганҷи сухан шикоят, гавҳари маъни ёфтам,
Панҷаи ишқ тофтам шоҳи диловар омадам.

Фақру фано тариқи ман, меҳру вафо рафиқи ман,
Ишқи бутон шафиқи ман, волаи дилбар омадам.

Бас, ки раҳи малак задам, нақши вучуди ҳақ задам,
Пой ба нӯҳ фалак задам, бар сари чамбар омадам.

Хизмати ёр кардаам, зар ба канор кардаам,
Љумла нисор кардаам, пеши ту музтар омадам.

Ѓушаи мулки офият манзили хеш кардаам,
Ҷой ба мулки бехудӣ бар сари лангар омадам.

Кӯи ту буд манзилам, Комила, ишқ ҳосилам,
Доғи вафост дар дилам хозини гавҳар омадам.

Мазмуни:

Мен беҳудлик шахрига бошимда фитна-ғавғоларинг
билан келдим, висолнинг талабида икки жаҳондан
кечганман.

Ишқ майидан бошимиз айланган, дилбарлар дастидан
дод, у ситамгарлар ғамида эшикма-эшик юриб келганман.

Чархнинг ёввойи оти менга ром, вафо сайди менинг
тузоғимдадир, икки жаҳон қулим, мен музаффар
шоҳдирман.

Номим жаҳонда абадий ёрнинг шайдоси деган номдир,
ошиқлар базмининг тўтисиман, суҳанвар қушдирман.

Ишқ либосини кийганман, мурод тожини бошимга
қўйганман, айланиб турган чарх пиёламдир, мен бир ринд
қаландардирман.

Баланд мартабалигим ҳожатмандлигимдан ошкорадир,
ғам диёрининг Нодираси, мамлакатнинг ҳокимидирман.

Саломат чироғининг нури, иззату ҳурмат бисотининг
шамъи, маърифат боғининг зийнати, сарви
санавбардирман.

Мен унга етишгач, жамолидан мастман, висол фалакида
мунаввар ойман.

Сўз ганжини очдим, маъно ғавҳарини топдим, ишқ
панжасини букдим, диловар шоҳ бўлдим.

Фақру фано менинг йўлим, меҳру вафо рафиқим,
ғўзаллар ишқи шафиқим (меҳрибоним)дир, дилбарларнинг
шайдосиман.

Мен малак йўлига киргач, вужудимнинг нақшини
ўчирдим, тўққиз фалакка оёқ қўйдим, чамбар бошига
келдим.

Ёрнинг хизматини қилдим, қучоғимга тиллани олдим.
Ҳаммасини нисор қилдим, музтар бўлиб сени олдинта
келдим.

Саломатлик бурчагини ўзимга манзил қилганман,
жойим беҳудлик мулкида, лангар бошига келганман.

Бу Комиланинг манзили сенинг кўйингдир, ҳосили
ишқингдир, вафо доғи дилимда, гавҳарлар хазиначиси
бўлиб келдим.

Ёди айёме, ки чоми эътиборс доштам,
Чун гул аз файзи баҳорон обёрӣ доштам.

Ҳамчу шом аз хун шафакрезам кучо шуд ин, ки ман.
Чун саҳар хуршеди тобон дар каноре доштам.

Чанд рӯзе бо худ аз имдоди чархи зарнигор
Дар нигористони раъноӣ нигоре доштам.

Тақягоҳе доштам дар ишратободи мурод,
Дар ҳусули коми мақсад комгорӣ доштам.

Дар паноҳаш мегирифтам ҳар замон ғӯи ғурур,
Дар бисоти мӯҳробозӣ шаҳсаворе доштам.

Буд дасташ чун нигин доим дар ангуштам гиреҳ,
Дар кафи уммед бахти номдори доштам.

Комила, сад ҳасрату афсӯс 3-он фурсат, ки ман
Дар бисоти ноз неқӯрӯзгоре доштам.

Мазмуни:

Эътиборлик жоми қўлимда бўлган кунлар эсимда, ўша
вақтда гул каби баҳор файзидан сероб эдим.

Мен шом чоғидек қондан шафақ тўкаман, тонгдек равшан
қуёшим қучоғимда бўлган дамлар қаерда қолди?

Неча кунлар зарнигор чархнинг мадади билан
ғўзаллик суратхонасида бир жононим бор эди.

Мурод ишратободида суянчиғим бор эди, мақсадимни
ҳосил қилиш учун бир давр-даврон сурувчим бор эди.

Ҳар замон мағрурлик коптогини бир панага олиб
қочар эдим, шатранжбозлик бисотида бир шахсуворим
бор эди.

Қўли доим узукдек қўлимда эди, умид қўлида
номдор бахтим бор эди.

Комила, у дамлардан юз ҳасрату надомат
афсуски, ноз бисотида яхши рўзгорим бор эди.

Чу зулфат тирарӯзу беқарорам,
Чу гесӯят парешонист корам.

Зи васлат доштам коми дил, акнун
Зи ҳаҷрат ғайри нокомӣ надорам.

Нашуд поянда бо ман давлати васл,
Асири доғи ҳаҷри пойдорам.

Ба тоқи абруят мебохтам ишқ,
Кунун ошуфтаи лавҳи мазорам.

Зи бахт ин орзу дорам, ки то ҳашир
Нахезад аз сари хокаш ғуборам.

Кучо шуд он, ки дар базми тараб буд
Ба дастам чом, дар каф дасти ёрам.

Кучо шуд он, ки буд ў ёри чонӣ,
Анису ҳамкалому ғамгусорам.

Кучо шуд он, ки то субҳ аз ҷамолаш
Мунаввар буд ин шабҳои торам.

Кунун чун лола дар саҳрои ҳастӣ,
Ба ёлаш доғу ҳасрат дар канорам.

Фалак, фаръёд, к-аз санги ҳаводис
Чунин бишкаст ҷоми эътиборам.

Саропо, Комила чун шамъ сӯзам,
Дареғо, сад дарег аз рӯзгорам.

Мазмуни:

Гуё зулфингдек қора кунлик ва беқарорликман,
Кокилларингдек ишим паришонликдир.

Васлингдан дил талаби ҳосил эди,
Энди ҳажрингда умидсизликдан бошқа нарса йўқ.

Васл давлати менга насиб бўлмади,
Доимий ҳажр доғининг асириман.

Қошларинг меҳроби билан ишқ ўйнар эдим,
Энди мазор лавҳининг ошуфтасиман.

Хурсандчилик вақтида бахтдан қиёматгача ғуборим
унинг мазорининг тупроғидан кўтарилмасин, деб орзу
қиламан.

Қўлимда жомим, кафтимда ёримнинг қўли
бўлган чоғлар қаерда?

Ёри жоним, ҳамдамим, ҳамкаломим,
ғамгусорим бўлган зот қаерда?

Жамолидан бу қоронғи кечаларим тонггача
мунаввар бўладиган киши қаерда қолди?

Энди борлиқ саҳросида лолалек,
Унинг ёдида ҳасрат доғи қучоғимдадир.

Фарёду додки, фалак ҳодисалар тоши билан
эътиборим жомини синдирди.

Комила шамъдек бошдан оёқ куяман,
Афсус, бу рўзгоримдан юз афсус.

Халқест доғи рафтанат, эй шоҳи мулку дин,
Дар мотами ту зилзила афтод бар замин.

Дуди фиғону нола ба гардун капида сар,
Дар ҳасрати ту сӯхт зи Фарғона то ба Чин.

Дил реш, сина чок, чигар пора, тан низор,
Эй шаҳриёр, бету маро ҳол инчунин.

Аҳкоми ту зи ҳукми шариат ҷудо набуд,
Ҷои ту бод пешгаҳи ҷаннати барин!

Мӯ мешикофт табъи ту дар шеваи сухан
Ҳар нуктае, ки буд беҳ аз гавҳари самин.

Рафтӣ аз ин бисоту ба ворис гузошти
Девону тахту тоҷу камар, хотаму нигин.

Набвод ба ҷуз дуои ту андеша дар забон,
Бодо ба ҷони поки ту лутфи худо қарин!

Рафт аз назар ҷамоли ту, акнун ба дӯстон
Ёди ту дилфиребу ҳаёли ту дилнишин.

Рафтию халқро ба фироқат гудохтӣ,
Дар фурқати ту Комила дорад дили ҳазин.

Мазмуни:

Эй дин ва мулкнинг шоҳи, халқ сенинг кетишингдан
доғдир, мотамингда ер юзига зилзила тушди.

Нолаю фигон тутуни осмонга ўрлади, ҳасратингда
Фарғонадан Чингача куйдилар.

Юрак ёрилиб, сийна чок бўлиб, жигар пораланиб,
тан нозиклашди, эй шахриёр, сенсиз менинг ҳолим шудир.

Сенинг ҳукмларинг шариат ҳукми билан бир эди,
жойинг жаннатнинг энг тўри бўлсин.

Сўз шеvasида табиатинг қилни қирққа ёрар эди,
фикрларинг қимматбаҳо гавҳардан ҳам яхши эди.

Сен бу бисотдан кетдинг, девон, тахт, тож, камар,
муҳрни ворисга қолдирдинг.

Тиллар андишасида дуоингдан бошқа нарса бўлмайди,
покиза жонингта худонинг лутфи яқин бўлсин.

Жамолинг назардан кетди энди, дўстларга ёдинг
кўнгил овловчи, хаёлинг дилнишин бўлсин.

Сен кетдингу халқни фироқинг билан куйдирдинг,
Фурқатингда Комила кўнгли ҳазиндир.

Гарчи шамшод фитодаст ба гулшан мавзун,
Нест чун дилбари шамшодқади ман мавзун.

Ишқбозам ба асарҳои ғаму ҳасрати дил,
Ҳаст оҳам, бути наврастай шеван мавзун.

Бехудам кард зи май соқии минопӯше,
Ки рухаш сурх зи мул гаштаю гардан мавзун.

Фикри наззораи ман дар гарави раъноест,
Дар сарам напӯшаи соқӣ ба нишеман мавзун.

Худ ба ҷон шифтаи базми ҳаёлам карда
Он, ки дар базм ҷу ҷон омада дар тан мавзун.

Шоҳиди фикри ту чун сарвақадони мавзун
Ҳаст дар дидаи хунрехтаи ман мавзун.

Кӣ кунад манъ маро, Комила, аз арзи ниёз,
Қосиди оҳ зи шавқам ба расидан мавзун.

Мазмуни:

Агар гулшанда шамшод қадду қомати келишган бўлса ҳам, менинг шамшодқад дилбаримчалик мавзун эмас.

Дилнинг ғаму ҳасратлари асари билан ишқ ўйнайман, оҳим янги етилган гўзаллар қоматидек мавзундир.

Мени бир мийнопуш соқий майдан беҳуш қилди, унинг юзи майдан қизариб, гардани мавзун бўлди.

Боқишларимнинг фикри бир гўзалнинг гаровидадир, бошимда соқийнинг напъаси ҳукм суради.

Қадду қомати мавзун ёр базмга жон каби кириб келиши билан жонимни ҳаёли базмига гирифтор қилди.

Фикринг гўзали сарвқоматлардек мавзун бўлиб, ўша менинг қон тўкилган кўзимга ўлчангандир.

Эй Комила, мени арзи ниёз қилишдан ким манъ қилади, шавқимдан оҳ элчиси етишга яқинлашди.

Дилам опшuftаи он тори гесӯ,
Нитоҳам маҳви он рухсори некӯ.

Хусули орзуҳои ҷаҳонро,
Задам оташ ба барқи пуълаи ҳӯ.

Зи даврони ҷафоандеша фарёд,
Фиғон аз гардиши аз ҷархи нилу.

Дилам андеша, ақлам ёди ӯ дошт,
Чунун бар боди ҳасрат дод ин ду.

Чу сар аз хок бардорам ба маҳшар,
Бубини дастӣ ман бардомани ӯ.

Пас аз ман ҳар ки ояд бар мазорам,
Гули ҳасрат диҳад аз хоки ман бӯ.

Макун, Комила, афғони талх муғаййиб,
Ки бар ширинкаломаш доштам ҳӯ.

Мазмуни:

Дилим ул нозик сочларнинг толасига ошифтадир,
Кўзларим ул гўзал юзига маҳлиёдир.

Жаҳондаги бутун орзуларимга
унинг яшини шуъласидан ўт тушди.

Бу жафокор дунёдан фарёд этиб,
бу кўк осмонининг айланишига фиғон қиламан.

Дилим андишада, ақлим унинг ёди билан эди,
бу иккови жунунимни ҳасрат шамолига учиради.

Қиёмат кунида бошимни тупроқдан кўтарсам,
қўлимни унинг этагида кўргайсан.

Мендан кейин кимки мазоримга келса,
Менинг тупроғимдан ҳасрат гулининг ҳиди димоғига еттай.

Комила, яширин аччиқ фиғон чекма,
сенинг ширин сўзларингга ўрганганман.

Манам Мачнуни қўйи ҷазбаам ҳу,
Сияҳмасти сабӯи ҷазбаам ҳу.

Ҷаҳони орзу барбод кардам,
Ба ёдҳои ҳуи ҷазбаам ҳу.

Ниҳоли оҳро сарсабз кардам,
Бо имдоди намуди ҷазбаам ҳу.

Гиребончоку расвое шуд охир,
Дили ман аз ғулуи ҷазбаам ҳу.

Надорам бар сари бозори ҳасрат,
Ба ғайр аз ҷустуҷӯи ҷазбаам ҳу.

Дилам дар орзуе сайҳаву оҳ,
Забон дар гуфтутӯи ҷазбаам ҳу.

Гузаштам толиб аз сомони ишрат,
Ман андуҳ Комила, қўи ҷазбаам ҳу.

Мазмуни:

Ул гўзал кўчасининг Мажнуниман,
Ул дилрабо шаробидан ширакайфман.

Ул гўзални эслаган чоғларимда
Орзуларим олами барбод бўлади.

Унинг гўзаллиги мадади туфайли
Оҳ ниҳолини кўкартирдим.

Унинг гўзаллиги дилимда васваса қўзғаб
ёқам чок, охири шарманда бўлдим.

Ҳасрат бозорида ундан бошқа
дилрабони изламасман.

Тилим ул дилрабо васфини айтиб,
дилим унинг орзусида фиғон чекади.

Комила кўнгли хушлик ва давлат орзусидан кечиб,
ул гўзал кўйида ғамга ботди.

Холе, ки туро ҳаст ба чашму хами абрӯ,
Чарғест парафшон шуда ӯ бар сари оху.

Як дил натавон дод иваз баҳри ду олам,
Ёраб, чӣ тавон кард ба он наргиси ҷоду.

Райҳону гулу ёсуману нофаву сунбул,
Дарюза кунад бӯи хуш аз он шикани мӯ.

Ушшоқ ба роҳи ту ба сад дидаи ҳайрон
Ҳамхобаи нақши қадам афтода ба ҳар сӯ.

То зулфи ту, эй турки Хито, мойили чин шуда,
Хун гашт зи Чин то ба Хўтан нофаи оху.

Шуд хўшачин аз хирмани ҳуснат маҳу хуршед,
Қўёни қаду қомати ту сарви лаби қў.

Аз диққати фикри даҳанат гунча ба гулшан
Хун кард дилу бурд сари хеш ба зону.

Аз ноз напардохт ба ташрифи нигоҳе,
Ишуд Комила, ҳарчанд ғуломи сари он кў.

Мазмуни:

Эгилган қошинг остида кўздек холинг бор, у гўё
кийикнинг устида қанот ёйиб кетаётган бургутга ўхшайди.

Икки олам эвазига битта кўнгилни бериб бўлмайди,
эй тангри, у жоду кўзлар учун нима қилиш керак.

Райҳон, гул, ёсуман, мушк, сунбул-булар ҳаммаси
у жингалак сочдан хушбўйлик тилайдилар.

Йўлингда ошиқлар юзларча ҳайрон кўзлари билан ҳар
томондан қадамнинг нақши устида ётибдилар.

Эй хитой гўзали, зулфинг жингалакликка мойил
бўлганда Чиндан то Хўтангача оҳуларнинг киндиги
қон бўлди.

Ою куёш сенинг ҳуснинг хирманидан дона терувчи
бўлдилар, ариқ ёқасидаги сарв сенинг қадду қоматингдай
бўлишни орзу қилди.

Ғунча гулшанда тор оғзингнинг фикри диққатидан
дили қон бўлди-ю, бошини тиззасига қўйди.

Комила ҳар қанча унинг кўйи қули бўлса ҳам, нозу
карашмадан бир нигоҳ ташрифи билан унга парво
қилмади.

Касе, ки нест сараш хок гашта бар дари ў,
Бувад агар ҳама хуршед хок бар сари ў.

Дар муҳити иноят Муҳаммади араби,
Ки буд махзани олам туфайли гавҳари ў.

Чи мушқин аст кунад чарх ҳамсари ба дараш,
Занад ба панҷаи хуршедро муҳаққари ў.

Агар парад ба сари хони шоҳияш мағасе,
Ба барги сад раҳ занад пушти даст шаҳпари ў.

Шаби уруч чи тасхир буд дар қадамаш,
Ки шуд малоики чарх барин мусаххари ў.

Қучо назар фиканд бар саводи олами дунн,
Ки шуд зи сурмаи мозоғи нур манзури ў.

Мудом Комила гирён паи шафоати ту,
Тараҳҳуми з-инояти ба дидаи тари ў.

Мазмуни:

Унинг эшиги тупроғига бош қўймаган киши,
агар ҳатто қуёш бўлса, ҳам унинг бошига тупроқлар
ёғилсин.

Араб Муҳаммаднинг саховат денгизида
унинг гавҳари туфайли олам хазинаси мавжуд.

Чарх унинг эшигига тенглаштирмоғи мумкин эмас,
Чунки қуёш унга озгина яқинлаша олади.

Агар шоҳона дастурхонга пашша қўнса,
Унинг қаноти сидра, япроқларига тегади.

Тунда юксаклик унинг қадамига тасхир бўлди,
Кўкдаги малойиклар унга тобеъ бўлдилар.

Бу тубан оламда қасрда бир қорага назари тушса,
Мозоғ сурмасидан у жой нузли бўлиб кўринур.

Комила сенинг шафоатинг умидида эртаю кеч йиғламоқда,
Иноят билан тараҳхум қилиб унинг намли кўзларига
раҳм эт.

Дар мотами ту, шоҳо, хун аст оби дида,
Пироҳанам чакин шуд ҳар ҷо, к-аз он чакида.

Рафтию дар фироқат чун мурғи нимбисмил,
Ёрону дӯстонат бар хоку хун тапида.

Шамшоду сарви қадат чун рафт з-ин гулистон
Савсан сиёҳ дарбар, гулпираҳан дарида.

То дур шуд ҷамолат аз ҷашми ашкборам,
Тифли сиришк ҳар дам бар рӯи ман давида.

Рафғи аз ин гулистон, шуд боғ бетароват,
Ранге, ки буд зоҳир, аз рӯи гул парида.

Эй моҳи ман, кучой? Аз хайли моҳрӯён
Бисъёр дида дида, мисли туро надида.

Боди хазон фиканда чун соя бар заминаш
Аз хоки ин гулистон нахле, ки сар кашида.

Халқе дар орзӯят, хуршед маҳви рӯят,
Гардун ба ҷустуҷӯят бо қомати хамида.

Эй шӯҳ, дар фироқат аҳволи дил ҷӣ бошад?
Бегу гизоли роҳат аз Комила рамида.

Мазмуни:

Эй шоҳ, сенинг мотамингда кўз ёшимиз қондир, у
қон ёшидан ҳар жойга томиб қўйлагим чакан (гул солинган
мато) бўлди.

Сен кетдингу, ёру дўстларинг чала
бўғизланган қушдек, қону тупроқда питирлайдилар.

Бу боғдан қадди-қоматинг сарви кетди, савсан
қора кийди, гул эса қўйлагини йиртди.

Жамолинг ёш ёғдирувчи кўзимдан узоқлашгач, кўз
ёшим болалари юзимда югуришади.

Сен бу гулистондан кетдинг, боғ нурсиз қолди,
гулнинг юзида бир ранг зоҳир эди, у ўчди.

Эй ёрим, қаердасан, ой юзлилар тўдасини
қайта-қайта кўрдиму, сенинг мислингни кўрмадим.

Бу гулистон тупроғидан бир ниҳол бош тортган эди,
кузги шамол уни соядек ерга туширди.

Бир мунча халқ орзуингда, қуёш юзингнинг маҳви
хайронидир, фалак қоматини эгиб сени ахтармоқда.

Эй гўзал, фироқингда дилнинг аҳволи қандай бўлар
экан, роҳат кийиги сенсиз Комиладан ҳуркиб қочган.

Туро бо халқ бошад марҳамат, пайдову пинҳонӣ,
Бувад часпон ба қадду қоматат ташрифи султонӣ.

Маро арзест, эй сарви риёзи салтанат, бишнава,
Магар чудат ба ин лабташна созад оби ҳайвонӣ.

Ману маддоҳии васфи ту кардан, ҳасбатанлиллаҳ,
Магар пайло шавад дар даҳр чун Фирдавсии сонӣ?

Фалотундонишо, тидбир кун бар ҳоли зори ман,
Ба ҷои мӯҳлике афтодаам аз роҳи нодонӣ.

Ту шоҳи нуктадонӣ, во кушо ин уқдаи мушқил,
Чаро дар қаҳтсолам дар чунин айёми арзонӣ?

Агар дар кулбаи тангам чу мӯреро гузар афтад,
Намеояд зи дасти ман адои ҳаққи меҳмонӣ.

Адофаҳму румузоти амирий нест монандат,
Бигуфтам арзи ҳол, эй Комила, дигар ту медонӣ.

Мазмуни:

Сенинг халққа ошкора ва яширин марҳаматинг бор,
султонлик шарафи қадди қоматингга ярашган.

Эй султонлик боғининг сарви, эшит, сенга арзим бор, мен
лабташнага караму эҳсонинг оби ҳаёти сувини етказса
ажаб эмас.

Худо ҳаққи, мен сенинг васфинг маддоҳитини қилишим
мумкин эмас,
агар дунёда иккинчи Фирдавсий пайдо бўлса, эҳтимол у
қила олар.

Эй донишмандлар Афлотуни, ҳоли зоримга бир тадбир
қил,
нодонлигимдан ҳалокатлик зиндонига тушиб қолдим.

Сен нуктадон шоҳдурсан, бу мушкул тугунни еч, шундай
арзончилик кунлари нима учун мен қаҳатчиликдаман.

Агар тор қулбамга бир чумолининг гузари тушиб қолса,
унинг меҳмонлик ҳаққини адо қилиш қўлимдан келмайди.

Шоҳлик рамзларини билишда, адофаҳмликда сенинг
монандинг йўқ,
Комиланинг арзи ҳолини айтдим, қолганини ўзинг
биласан.

МУХАММАСИ КОМИЛА БАР ҲАЗАЛИ БЕДИЛ

Шарар торист барқи ҷилваи ваҳшатпаноҳонро,
 Инондорӣ наботад ин тағофулдастгоҳонро,
 Зи шӯҳӣ рехтанд ин қавм хунибеғуноҳонро,
 Илоҳӣ порас тамкини рами ваҳшинигоҳонро,
 Ба қадри орзуи мо шикасти қачқулоҳонро.

Фусурдан дод баргу бори мо афсурдагон барҳам,
 Губори улфати тан қард истеъдоди ҷон барҳам,
 Надомат ку, ки орад дасти мо кам ҳимматон, барҳам,
 Тавон зад бетааммул сад замину осмон барҳам,
 Кафи афсӯс агар бошад надоматдастгоҳонро.

Кунад ин ҷо бинои кӯҳ бар пой садо ҷавлон,
 Суботе нест дар арзи қамоли арсаи нуқсон,
 Надорад ранги тасвир бинои ин Фарангистон,
 Нишонҳо нақш бар об аст дар маъмураи имкон,
 Нигин беҳуда дар занҷир дорад номи шоҳонро.

Надорад ғайри ҳасрат ҳосили умед агар дорад,
 Гули гулзори истиғно тароват бештар дорад,
 Тағофул дар баҳористони ҳиммат баргу бар дорад,
 Дар ин гулшан, ки яксар ранги таклифи дигар дорад,
 Мижа бардоштан кӯҳ аст истиғнонигоҳонро.

Ба ҷуз ранги таҳайюр дар баҳори дил намешояд,
 Ҷабинҳо оина бар остони ҷилва месояд,
 Ба гуши ман, ки бонги доди ишқаш ҳамаояд,
 Садое аз диroy қорвони аҷз мебояд,
 Ки ҳасрат ҳам ба роҳе мебарад гумқардараҳонро.

Кафи мо, Комила, ҷуз соғари ҳасрат намегирад,
 Зи оташ иштиёоли шамъи мо рифъат намегирад,
 Зи оби оини мо ҳеч қор сурат намегирад,
 Мизочи фақри мо бо гарму сард улфат намегирад,
 Хавое нест, Бедил, сарзамини бекулоҳонро.

Мазмуни:

Хуркак жилвали яшин ёлқинлари порлаб тураркан,
Бу ғафлат бандалари ўз ихтиёрларини қўлда тутолмайдилар
Бу қавм шўхлик қилиб гуноҳсизлар қонларини тўқдилар,
Илоҳо, бу хуркакнигоҳларга бироз тамкин ато эт,
Уларнинг кулоҳларини бизнинг орзумизча букдинг-ку.

Биз вужуди сўлғинларни эзилмоқ адоий тамом қилди,
Танимиз ғуборлари жон ғайратига барҳам берди,
Надомат қаники, биз ҳимматсизларнинг қўлимизни тутса,
Биз беқарорлик билан юз еру осмонни бир-бирига уришга
шаймиз,
Қани энди пушаймон егувчиларда афсус чапагини
чаладиган қўллари бўлса эди.

Бунда этагида садо жавлон этадиган тоғ бунёд этади,
Нуксон майдонида камолот кўрсатишда сабот бўлмайди,
Бу Фарангистон биносининг тасвир ранги йўқ,
Имкон ободонлигидаги нақшлар сувга чизилади,
Узук шоҳлар номини беҳуда занжирда туттишга уринади.

Агар умид ҳосили бўлса, ҳасратдан ўзгаси бўлмайди,
Истиғно (эҳтиёжсизлик) гулзорининг гуллари тароватга
бой,
Ҳиммат баҳористонида ғафлат гуркираб гулу мева беради,
Бу гулшандаги гуллар бошдан-оёқ ўзгача рангларда
товланади:
Истиғно эгаларининг мижа кўтаришлари (кўз очишлари)
тоғдай оғирдир.

Кўнгил баҳорида ҳайрат рангларида бошқаси яшнамайди,
Манглайларни кўзгу жилваси оstonасига суртадилар,
Қулоғимга ишқи бонги янграб келмоқда,
Ожизтик қорвонидан қўнғироқ товуши келмоқда,
Ки ҳасрат ҳам йўл йўқотганларни бирор йўлга олиб
чиқади.

Комила, бизнинг кафимиз ҳасрат қадаҳидан бошқасини
тутмайди,
Оловдан бизнинг шамимиз юксалиш алангасини олмайди,
Бизнинг одатларимиз сувидан бирор баҳрамандлик
бўлмайди,
Фақирлигимиз мижози иссиқ-совуқ билан улфат
бўлолмайди,
Эй Бедил, кулоҳсизлар манзилида ҳеч бир ором йўқ.

МУХАММАСЛАР

Меғъедам, ки чун афтодаам дар анчуман бе ў,
 Ба ранги шамъ набуд кори ман чуз сўхтан бе ў,
 Чи оташҳо, ки зад ёди рухаш дар қони ман бе ў,
 Агар ин аст дарду ҳасрати оташфikan бе ў,
 Агар сад бор мирам беҳ зи якдам зистан бе ў.

Паёми ман расон, эй бод, бар фархунда ёри ман,
 Баён кун дардҳои қиссаи шабҳои тори ман,
 Зи дарди бедавои ҳаҷр хун шуд ҳоли зори ман,
 Намедонам чи дуриҳост бар Юсуфи номдори ман,
 Чу Яъқубам муқими кулбаи байтулҳазан бе ў.

Ба сони гунча хунам дар ҳаёли рӯи неқўяш,
 Намеёбам ба чандин чустуҷў аз ҳеч гул бўяш,
 Насимо, аз қарам роҳе намо қони маро сўяш,
 Ки шояд қони маҳзунам расад бар гулшани кўяш,
 Агар чандин ба доғи ҳаҷр мемонад бадан бе ў.

Ба дил ҷо кардаам то ёди он сарви хиромонро,
 На роҳат дар бадан ҳосил буд на нусрате ҷонро,
 Ба ёди туррааш барбод кардам, сабру сомонро,
 Мапурс, эй ҳамнафас, шарҳи ғаму андӯҳи ҳичронро,
 Надорам тоқати гуфтори тобу дам задан бе ў.

Асири ишқро андешаи роҳат хато бошад,
 Вафодори муҳаббат бастаи доми бало бошад,
 Фироқи орази ў ҳасрати рӯзи ҷазо бошад,
 Ғами ў Комила сармояи чандин бало бошад,
 Надонад ин бало ҳар кас намонад ҳамчу ман бе ў.

Мазмуни:

Усиз мени базмда руҳи тушкун деманглар,
Шамга ўхшаб менинг ишқим фақат ёнмоқлик эди,
Юзларининг хаёли усиз жонимга не-не оловлар ёқди,
Агар усиз дарду ҳасрат ўт ёқувчи экан,
Бир лаҳза усиз яшагандан юз бор ўлсам яхшироқ.

Ўзал ёримга, эй шамол, менинг хабаримни еткиз,
Қора тунлардаги менинг дардли қиссаларимни унга баён қил,
Ҳажрининг бедаво дардидан қон бўлдим, ҳолим хароб,
Билмайман, Юсуф отлигим мендан бунча йироқдир,
Яқубдек усиз ҳам кулбасида муқимман.

Ўзал юзлитим хаёлида гунчадек қонимга ботиб,
Қанча изласам ҳам бирор гулдан исини тополмайман,
Эй шамол, эҳсон айлаб менинг жонимни унга томон элт,
Гарчи вужудим усиз қанчалар ҳажр доғида куйса ҳам,
Гулшани кўйига шояд ғамгин жоним етиб боргай.

Ул сарви хиромон ёдини қўнғлимга то жо айладим,
На танимда роҳат бор эди, на вужудимга жон ҳоким эди,
Кокулларингни эслаб сабру қароримни йўқотдим,
Эй суҳбатдош, ҳижроннинг ғаму қайғуларини сўрама,
Усиз гаплашмоққа ҳам тобу тоқатим йўқ.

Ишқ асирларининг роҳатни хаёл этмоқлари хатодир,
Севги вафодори бало тузоғига боғлиқдир,
Унинг юзлари фироқи қиёмат кунининг ҳасратидир,
Эй Комила, унинг ғами бир неча балолар манбаидир,
Мендек усиз қолмаган ҳар кимса бу балоларни билмагай.

На танҳо карда қатлам он бути шамперабрӯе,
 Санавбарқомате насринбаногӯше, суманбӯе,
 Вафодушман, шарархӯе, чафо оин чаманрӯе,
 Шаҳиди новаки мичғони шўхаш хайли оҳуе,
 Саводи нуқтаи холи лабаи ҳар чапми қодуе.

Зи файзи сояи сарви қадат, ҳар сў хиёбоне,
 Насим аз нақҳати зулфи ту дорад анбарафшоне,
 Гирифтори гули рўят чу булбул дар ғазалхонӣ,
 Асирия турраи зулфи ту ҳар қониб парешоне,
 Фидои тори гесуи ту ҳар сў анбариниӯе.

Фигорам мекунад мижғони чашми сурмаандуде,
 Ба домам мекашад зулфи сиёҳи анбаролуде,
 Ба захмам мениҳад марҳам аз он лаъли намаксуде,
 Харобам мекунад гарзи нигоҳи ишваолуде,
 Қиёматчилва, раъноқомате, боғи Ирамрӯе.

Сафое пироям оина акси чилваи ҳуснаш,
 Фараҳбахши дили ушшоқ аз андешаи ҳуснаш,
 Тарабафзои даври қоми май аз нашъаи ҳуснаш,
 Чамолорои руи куфри дин, машшотаи ҳуснаш,
 Ривочи эътибору субҳаи зунноргесуе.

Насим аз баҳри исораи ба гулшан дошт гулрезӣ,
 Паи қатлам, ки дорад бар саманди ноз маҳмезӣ,
 Бути нозукмизоче, тундхӯе фитнаангезе,
 Вафобегона, кофирмашрабе, бераҳмхунрезе,
 Ситамгар, зулмпарвар, сангдил, бедодгархӯе.

Адоватпеша қатлам мекунад дар хомуши ҳасрат,
 Макаш уммед аз он бебок комам дилхуши ҳасрат,
 Ки охир 3-ин ҳавасҳоят надомат мекаши ҳасрат,
 Хунарпарвардае дар шеваи опияқкуши ҳасрат,
 Адоватпеша, беандеша, аз ислом яксӯе.

Мазмуни:

У гўзалнинг фақатгина шамширға ўхшаш қошлари эмас,
Насрин қоматли сановбарнинг қулоқлари тагида анқиб
турган суман ҳидлари,
Вафо душмани, ўт ёқувчи жафокор чамандек юзлари,
Шўх мижгонлари билан ўқ отиб шаҳид қилувчи оҳу тўдаси,
Лабидаги қоратус нуқта холи, ҳар жоду кўзлари менинг
қатлимга сабабчидир.

Сарвдек қоматининг сояси файзидан ҳар томон хиёбондир,
Шамол сенинг хушбўй сочларингдан мушк анбар сочади,
Гул юзларингга шайдо бўлиб булбул ғазал ўқийди,
Кокилу зулфингга асир бўлиб, ҳар тарафдан ғамга
ботганлар,
Ҳар томондан сенинг бир тола сочингга анбар сочлар фидо
бўлғай.

Сурмали кўзларингнинг киприклари мени хаста маҳзун
айлади,
Қора анбарга ўхшаш кокиллари мени тузоғига
илинтирди,
Ширин лабларинг ярамга малҳам бағишлайди,
Ишвали боқишларинг эса мени хароб этади,
Эрам боғидаги юзи ўликни тирилтирувчи гўзал.

Кўзгуда беғубор зийнатли ҳусн жилваси кўриниб,
Ошиқлар қалбига ҳаёлий жамоли роҳат бағишлайди,
Ҳусни шодлик келтирувчи май косасидан сархуш этиб,
Жамолига оро берувчи ҳусн пардозчиси мазҳаб йўлидан
чиқиб,
Хатога йўл қўйиб, кокилларини зуннордек белига боғлади.

Шамол хушбўйини сочмоқ учун гулпан гулларини тўкди,
Қатлим учун ноз тулпорида интилмоқда,
Ғазабкор ва фитнали нозик мизож гўзал
Вафони билмаган кофир сифат, раҳмсиз қон тўкувчи
ситамгар, зулм этувчи тошюрак ҳамда шафқатсиз.

Ҳасратли сукунатда мени дushmanларча қатл этай,
Умид айлаб у бепарводан, юрагим, ҳасратда қон бўлма,
Бу ҳавасларингдан охири ҳасратда надомат чекарсан,
Ошиқларни ўлдириш усулини яратдинг, ҳасрат,
Бир томондан исломдан беандишаликлари

дushmanликлар*.

*Муҳаммаснинг давоми йўқ.

Зи бедодат ба гардун мерасад ҳар дам фиғони ман,
 Биё бингар ба ҳоли зорам, эй сарви равони ман,
 Чи мепурсӣ зи ашқи сурху ранги заъфарони ман,
 Гули раъност тимсоли вучуди бенишони ман,
 Хазони ман баҳори ман, баҳори ман хазони ман.

Чу дасти нолаи ман домани оҳи саҳар гирад,
 Мабод аз як шарар нуҳ хирмани афлук даргирад*.

*Мухаммаснинг давоми йўқ, шу мисралардан кейинги девоннинг охири саҳифалари йўқолган.

Мазмуни:

Менинг фиғоним жабрингдан ҳар лаҳза осмонга етади,
Эй сарви равоним, келиб бундай зор ҳолимни кўргин,
Заъфарон юзларим билан (қизил) қонли кўз ёшларимни
нега сўрайсан?

Раъно гули нишонаси қолмаган вужудимнинг тимсолидир.
Менинг хазоним-баҳоримдир, баҳорим эса хазонимдир.

Ҳар саҳар менинг нолам агар янгиланса,
Ҳар бир учқунидан осмоннинг етти хирмани ўт олгай...

МУСАДДАС

Эй сарв, асири пайкарат ман,
 Қурбони дили ситамгарат ман,
 Саргаштаи волаи сарат ман,
 Дар мулки дуо мусаххарат ман,
 Ошуфтаи зулфи анбарат ман,
 Шайдои ду чашми кофарат ман.

Ту партави офтоби гардун,
 Ман сояи хоксори маҳзун,
 Дорам зи ғами ту сина пурхун,
 Резам зи ду чашм ашки гулгун,
 Ошуфтаи зулфи анбарат ман,
 Шайдои ду чашми кофарат ман.

Пайваста ситамкаши ҷафоям,
 Собитқалами раҳи вафоям,
 Бар меҳнати ҳаҷр мубталоям,
 Афсурдаи олами балоям,
 Ошуфтаи зулфи анбарат ман,
 Шайдои ду чашми кофарат ман.

Як лаҳза дилам нагашта хуррам,
 Доим ба фиғону нола ҳамдам,
 Ғам мунису дарди доғ маҳрам,
 Бо ҳоли харобу чашми пурнам,
 Ошуфтаи зулфи анбарат ман,
 Шайдои ду чашми кофарат ман.

Худ Комила дар ҷаҳони ҳасрат
 Чун нест бақо ба айбун давлат,
 Дигар чи кунам умеди роҳат,
 Бошад сарвари ӯ саломат,
 Ошуфтаи зулфи анбарат ман,
 Шайдои ду чашми кофарат ман.

Мазмуни:

Эй сарв, қоматингнинг асири менман,
Ситам айлагувчи дилингнинг қурбони менман,
Бошингдан айланувчи шайдойинг менман,
Дуо мулкида мағлубинг менман,
Анбар зулфингнинг шайдоси менман,
Кофир кўзингнинг мафтуни менман.

Сен само қуёшининг нурисан,
Мен бечора маъқос соянгман,
Сенинг ғамингдан кўксим тўла қон,
Икки кўзимдан тўла қонли ёш тўкаман,
Анбар зулфингнинг шайдоси менман,
Кофир кўзингнинг мафтуни менман.

Жафойингдан доим азоб чекаман,
Лекин вафо йўлида қадамим қатъий,
Ҳажр азобига мубталоман,
Бало оламида афсурдаман,
Анбар зулфингнинг шайдоси менман,
Кофир кўзингнинг мафтуни менман.

Кўнглим бир лаҳза шод бўлмас,
Доим фиғону нола билан ҳамдамдир,
Ғам дўстиму дарду доғ улфатим,
Аҳволим харобу кўзларимда нам,
Анбар зулфингнинг шайдоси менман,
Кофир кўзингнинг мафтуни менман.

Комила бу жаҳонда доим ҳасрат биландир,
(Бу дунёда) айшу ишрат абадий эмас,
Энди роҳатга умид қилиб нима қиламан,
Унинг шаҳаншоҳи саломат бўлсин,
Анбар зулфингнинг шайдоси менман,
Кофир кўзингнинг мафтуни менман.

И Л О В А Л А Р

Нодиранинг ушбу девонга кирган Комила тахаллусли форс-тожик тилидаги асарларининг илгари напир этилган Макнуна тахаллусли форс-тожик тилидаги шеърларидан фарқлари.

Биз ҳар иккала девондаги ғазалларни қиёслаганимизда Макнуна тахаллусли шеърларнинг кўпчилигида фақат мақтаъ мисраларининг ўзгартирилганлиги (таҳрир этилганлиги) кўзга ташланиб туради.

Масалан:

1. Комила девонига кирган «биё» радифли 3-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида қуйидагича тузатирилган:

Аз ҳаёли зулфи ту Макнуна пур ошуфта аст,

Соате бар пурсиши ҳоли парепонам, биё.

(Макнуна зулфинг ҳаёлидан ғоятда паришондир, бир соатгина унинг паришон ҳолини сўрмоқ учун кел!)

(Нодира. Асарлар, иккинчи жилд, I китоб, 12-13-бетлар)

2. «биё» радифли 4-ғазалнинг мақтаи ҳам Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Дар кунчи ҳаҷр нест чу Макнуна тангдил,

Эй қилваат баҳортирози чаман, биё.

(Ҳижрон гўшасида Макнунадек дили сиқилган йўқ, чаманларга баҳор келтирувчи жилванг билан кел!)

(Ўша асар, 14-15-бетлар)

3. «Мо» радифли 5-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Мову васфи ҳусни он гулчеҳра нест,

Файр аз ин, Макнуна, дар девони мо.

(Бизнинг ишимиз фақат ўша гулчеҳра васфини қилишдир,

Эй Макнуна, бундан бошқа нарса бизнинг девонимизда

бўлмайд).

(Ўша асар, 16-17-бетлар)

4. «Ошно» радифли 6-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

Макнуна, зери чарх умеди вафо макун,

Андар ниғини даҳр маҷъ номи ошно.

(Эй Макнуна, бу фалакнинг тагида вафо умидини қилма, замон муҳридан ошно номини ахтарма).

(Ўша асар, 18-19-бетлар)

5. «Дар соғари саҳбо набувад мавҷи маи ноб» мисраси билан бошланган 7-ғазал мақтаининг иккинчи мисраси Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

Мағзор, агар домани фурсат ба каф ояд,
Макнуна бувад чинси вафо-наъти ту дарёб.

(Эй Макнуна, фурсат этагини қўлдан берма, таърифи тавсифинг вафо матоидир, буни билгин).

(Ўша асар, 72-73-бетлар)

6. «Кист» радифли 14-ғазал мақтаининг иккинчи мисраси Макнунада қуйидагича ўзгартирилган:

Як нафас андешаи ғайр нақунчад дар ў,
Хотири Макнунаат манзилу маъвои кист?

(Бир нафас ҳам бошқларнинг андишаси сиймайдиган Макнунанинг хотири кимнинг манзилу маъвосидир).

(Ўша асар, 84-85-бетлар).

7. «То гаштам асири турраҳоят» мисраси билан бошланган 15-ғазалнинг шу саккизинчи байти Макнуна девонида тушириб қолдирилган:

Гул пирохани хаё дарида,
Аз нақхати домони қабоят.

(Сенинг гўнинг этагининг хушбўй ҳилидан гул хаё қўйлагини йиртди).

(Ўша асар, 86-87 бетлар).

8. «Ин аст» радифли 17-ғазал мақтаининг биринчи мисраси Макнуна девонида ўзгартирилиб шундай ёзилган:

Кай аз дили Макнуна шавад доғи ту зоил,
Дар ишқи ту таб дораму табҳоли ман ин аст.

(Доғинг Макнунанинг дилидан қандай кетсин, бу доғ ишқинг иситмасини учигидир).

(Ўша асар, 92-93-бет).

9. «Оина доғ аз ғами по ба замин ниҳоданат» мисраси билан бошланган 18-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида қуйидагича ўзгартириб ёзилган:

Ғолиясой мекунад хотири Макнунаро
Ғунча сифат ба буи гул банди қабо қушоданат.

(Гул ҳидини тарқатиш учун ғунча каби тугмаларингни ечишинг, Макнуна хотирини муаттар қилади).

(Ўша асар, 94-95 бетлар)

10. «Ғанимат аст» радифли 20-ғазал мақтаининг биринчи мисраси Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Макнуна забти ашк макун дар ҳарими васл,
К-имшаб ба базми ҷилва чароғон ғанимат аст.
(Эй Макнуна, васл хилватида кӯз ёшини тўхтагма,
бу кечадаги жилва базмида шамъдек кӯз ёшини тўкмоқ
ғаниматдир).

(Ўша асар, 98-99 бетлар).

11. «Ангушт» радифли 25-ғазал мактаининг биринчи мисраси
Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Ба даври ишқ зи Макнуна дасттоҳ маҷў
Ҳар он чи дошт зи каф меояд ёдгор ангушт.
(Ишқ даврида Макнунадан шайъни-шавкат ахтарма,
чунки унинг қўлида эсдалик учун фақат бармоқ қолган
холос).

(Ўша асар, 118-119 бетлар).

12. Яна «Ангушт» радифли 26-ғазал мактаининг иккинчи
мисраси Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Ба чарх шуд, зи таҷарруд вале наёфт Масеҳ,
Чу дасти фитрати Макнуна пойдор ангушт.
Исо тарки дунё қилиш билан тўртинчи осмонга чиқди-ю,
лекин Макнунанинг фитрат (яратилиш) қўлидек абадий
қўл топа олмади).

(Ўша асар, 120-121 бетлар).

13. «Боис» радифли 28-ғазал Комила девонида пиру шакар
усулида ёзилган экан. Макнуна девонида эса қуйидаги
ўзбек тилидаги пу икки байт тушиб қолган:

Ким топар васли камарбанди мурассаъ янглиғ,
Сиймбарлар камари устидадир зар боис.
Қоматинг сарви равонға асир ўлмоғима,
Бўлди наззораи шамшод санавбар боис.

(Ўша асар, 250-251 бетлар).

14. «Мўҳтоҷ» радифли 29-ғазал мактаининг биринчи мисраси
Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

Дар эҳтиёчи ту Макнуна аз ҳад афзун аст,
Ба ғайри худ накунад бо касе худо мўҳтоҷ.
(Эй Макнуна, сен ҳаддан зиёда мўҳтожсан, худо ўзидан
бошқага мўҳтож қилмасин).

(Ўша асар, 258-259 бетлар).

15. «Эҳтиёҷ» радифли 30-ғазал мактаининг биринчи мисраси
Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Макнуна рам намуда зи абнои ин чаҳон,

Охир варо ба халқ кунад ром эҳтиёҷ.
(Макнуна бу жаҳон халқларидан узоқлашмоқни истайди,
лекин уни эҳтиёж яна ҳаққа ром қилади).
(Ўша асар, 256-257 бетлар).

16. «Сабўҳ» радифли 31-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Баски дар шои фироқаш, гулча чайби ҳасратам,
Нашкуфад Макнуна табъам чун гул аз қоми сабуҳ.
(Айрилиқ шоида ҳасратим ёқаси доим гунчадек
туғулгандир, Эй Макнуна, менинг табиатим сабуҳий
жомдан гулдек очилмайди).
(Ўша асар, 260-261 бетлар).

17. «Субҳ» радифли 32-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Дар муҳаббат ҳарзагўя кай бувад Макнунаро,
Бе буноғўши ту бопад нанг аз гуфтори субҳ.
(Сенинг чеҳранг олдида субҳдан гапириш уят бўлмасайди,
муҳаббатда лоф уриш Макнунада бўлмас эди).
(Ўша асар, 264-265 бетлар).

18. «Сурх» радифли 34-ғазалнинг ҳам мақтаи Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

То ба кай чилваи гулзор тамошо кардан,
Рез Макнуна кунун аз мижаи тар гули сурх.
(Эй Макнуна, қачонгача гулзор жилвасини тамошо
қиласан, энди ўз кўзингдан қизил гуллар тўк).
(Ўша асар, 270-271 бетлар).

19. «Меояд» радифли 36-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

Нест, Макнуна, ашкро қадре,
Сахт безътибор меояд.
(Эй Макнуна, кўз ёшингнинг қадри йўқ,
у ҳам безътибор бўлиб кетган).
(Ўша асар, 274-275 бетлар).

20. «Мерасад» радифли 37-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Хотири Макнунаро субҳ аз он бувад фараҳ
Бод зи тавфи кўи ў гул ба канор мерасад.
(Макнунанинг хотирига тонг шунинг учун фараҳ

бағишлайдики, шамол унинг кўйини айланиб, гул
кучоқлаб етиб келади).

(Ўша асар, 276-277 бетлар).

21. «Мекунад» радифли 41-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

Дон яқин, Макнуна, гар хоҳад худой,

Зарраро хуршеди тобон мекунад.

(Эй Макнуна, шунини аниқ билгилки, агар худо хоҳласа
заррани қуёш қилади).

(Ўша асар, 280-281 бетлар).

22. «Бод» радифли 43-ғазал мақтаининг биринчи мисраси Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Нест роҳи ишқи ў Макнуна бе шўри чунун,

Дар тариқи ишқбозй нолаву фарёд бод.

(Эй Макнуна, унинг ишқ йўли шўру жунунсиз бўлмайди,
Ишқбозлик йўлида нолау фарёд бўлиши керак).

(Ўша асар, 284-285 бетлар).

23. «Омад» радифли 45-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида шундай ўзгартирилиб ёзилган:

Баски шаш чиҳатро дид аз ҷамоли ў холи,

Аз ду ҷашми Макнуна ашқ шашқатор омад.

(Ҷаҳоннинг олти томонини унинг жамолидан холи кўргач,
Макнунанинг кўзидан қатор-қатор ёшлар тўкилди).

(Ўша асар, 288-289 бетлар).

24. «Меравад» радифли 46-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

Ашқи Макнуна ба домони қиёмағ мерасад,

Инчунин гар аз фироқи шоҳи даврон меравад.

(Макнуна даврон шоҳи фироқида шундай кўз ёши
тўкадиган бўлса, у ёш қиёматгача бориб етади).

(Ўша асар, 290-291 бетлар).

25. «Омад» радифли 48-ғазалнинг еттинчи байти Макнуна девонида тушиб қолган:

Зи гавҳар вақти суфтан ин садо бар гўш меояд,

Дилаш сўроҳ шул ҳар кас, ки инчо эътибор омад.

(Ўша асар, 324-325 бетлар).

Шу ғазал мақтаи Макнуна девонида қуйидагича
ўзгартирилган:

Кунун Макнуна фикри ҳашмати иқболи уқбо кун,
Ки даври дастгоҳи салтанат пур бемадор омад.
(Эй Макнуна, энди у дунё ҳашамати иқболнинг
фикрини қил, чунки салтанат дастгоҳининг даври
қисқадир).

(Ўша ғазал, 324-325 бетлар).

26. «Дорад» радифли 49-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида куйидагича ўзгартирилган:

Кучо Макнуна гирад миннати куҳлул-чавоҳирро,
Ки чашми у зи хоки кӯи чонон тўтиё дорад.
(Макнуна жавоҳир сурмасининг миннатини қачон
кўтарасанки, унинг кўзида жонон кўчасининг тупроғидан
сурмаси бор).

(Ўша асар, 328-329 бетлар).

27. «Омад» радифли 50-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида куйидагича ўзгартирилган:

Ҳамчу шамъ Макнуна маҳви доғи қонқоҳ аст,
Ҳар киро дар ин маҳфил арзи эътибор омад.
(Эй Макнуна, ҳар ким бу мажлисда эътиборлик даъвосини
қилса, у шамъга ўхшаган жон куйдирувчи доғнинг
хайрони бўлади).

(Ўша асар, 332-333 бетлар).

28. «Меояд» радифли 51-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида куйидагича ўзгартирилган:

Гиря кам кун зи ҳаҷр, Макнуна,
Чист ашкат ба қор меояд.
(Эй Макнуна, айрилиқдан кўп йиғлама, кўз ёшинг
нимайдик, қорингга яраса).

(Ўша асар, 334-335 бетлар).

29. «Меравад» радифли 52-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

Ёр рафт аз дилаам, Макнуна, хуш гуфт он кӣ гуфт:
«Ман ба чашми ҳеш мебинам, ки чонам меравад».
(Эй Макнуна, «Мен, жоним кетаётганини ўз кўзим билан
кўрдим», деган киши тўғри айтган, худди шунга ўхшаб
ёр менинг кўз олдимдан кетди).

(Ўша асар 338-339 бетлар).

30. «Омад ба ёд» радифли 54-ғазалнинг мақтаи Макнуна

девонида шундай ўзгартирилган:

Гар кунад Макнуна ҳар дам нола, айби ў макун,

Рўзгори васлу даври ишораташ омад ба ёд.

(Агар Макнуна ҳар дам нола қилса уни айблама, чунки
васл кунларининг ишрат даври давраонлари эсга келади).

(Уша асар, 344-345 бетлар).

31. «Орзў дорам, ки раҳ ёбам ба сўи шахриёр» мисраси билан бошланган 64-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

Хотири Макнунаро шояд тасалли оварад,

Мекунад мачмўаи дар гуфтугўи шахриёр.

(Макнунанинг хотирига тасалли келтирармикин деб
шахриёрнинг гап-сўзлари тўғрисида битта мажмуа
тузмоқдаман).

(Ўша асар, 42-43 бетлар).

32. «Кард боз» радифли 65-ғазал Комила девонида 10 байтдан иборат. Макнуна девонида эса учинчи ва тўққизинчи байтлар тушиб қолган:

Доманафшон рафт аз боғи ҷаҳон,

Зулфи сунбулро парешон кард боз (3-байт).

Ишқ расво кард Мачнунни туро,

Азми саҳрову биёбон кард боз (9-байт)

(Ўша асар, 44-45 бетлар).

33. «Чу ҳарфи марҳаматам гуфт он бути танноз» мисраси билан бошланган 66-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида куйидагича ўзгартирилган:

Ба ғайри сачда зи Макнуна бар намсояд,

Чу ёди тоқи ду абрўи у расад ба намоз.

(Агар икки қошининг меҳроби намозда ёдига келиб қолса,
Макнунада сажда қилишдан бошқа нарса бўлмайди).

(Ўша асар, 48-49 бетлар).

34. «Дод аз дасти шўьбадабоз» мисраси билан бошланган 68-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

То бувад номи ҷаҳд Макнуна,

Аз сари ҷустуҷў нагардам боз.

(Эй Макнуна ғайратли номи бор экан,
изланувчанлигимдан қайтмайман).

(Ўша асар, 54-55 бетлар).

35. «Кард боз» радифли 69-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Сурати тасвир бошад пайкари Макнунаро,
Бас, ки ўро ҳайрати он ҷилваи ҳайрон кард боз.
(Макнунанинг вужуди бир тасвир суратидир, чунки у
жилванинг ҳайрати буни яна ҳайрон қилади).
(Ўша асар, 58-59 бетлар).

36. «Мебош» радифли 70-ғазал мақтасининг иккинчи мисраси Макнуна девонида шундай ўзгартирилган:

Вафо шукуфта гули гулшани муҳаббати ўст,
Ба ҳар тариқ ту, Макнуна, дар вафо мебош.
(Вафо-муҳаббат гулшанининг очилган гулидир, ҳар бир
йўл билан бўлса ҳам, эй Макнуна, вафодор бўл!)
(Ўша асар, 64-65 бетлар).

37. «Бош» радифли 72-ғазалнинг мақтаи Макнуна девонида қуйидагича ўзгартирилган:

Охири ҳар мушқил осонӣ бувад
Баъд аз ин Макнуна аз ғам шод бош.
(Ҳар мушқилнинг охири осонлиқдир, эй Макнуна,
бундан кейин ғамдан шод бўл!)
(Ўша асар, 68-69 бетлар).

Юқоридаги мисоллардан кўрамизки, шоиранинг Макнуна девонига жамланган уч юзтача ғазалдан 37 ғазал Комила девонидан фақатгина мақтаи таҳрир этилиб киритилганлиги маълум бўлади.

МУНДАРИЖА

Яхши ном — кишидан яхши намуна бўлиб қолади.....	4
Ғазаллар..	7
Қасидалар..	122-127
	134-141
Ғазаллар..	128-133
	142-186
Бедил ғазалига Комиланинг мухаммаси..	187
Мухаммаслар..	190
Мусаддаслар..	197
Иловалар..	199

Нодира – Комила
(Иккинчи китоб)

Адабий – бадий нашр

Нашр учун масъул: А. Ирисбоев

Босишга рухсат этилди. 5.01.2005 й.

Қоғоз бичими 60x84 1/16

Босма табағи 13 . Алади 500 нусха.

Баҳоси келишилган нархда. Буюртма № 5

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон

Миллий кутубхонаси нашриёти.

Алишер Навоий номидаги

Ўзбекистон Миллий кутубхонаси босмахонаси.

Тошкент, Х. Сулаймонова кўчаси, 33.